

Маріупольський
університет

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ВСЕУКРАЇНЬКА
АСОЦІАЦІЯ КОМПАНІЙ
З МІЖНАРОДНОГО
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Проект «Візія – 2033:
«Збереження і розвиток трудових ресурсів України в
найближче десятиліття»

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Київ – 2024

ЗМІСТ

Команда проекту	3
Методологія дослідження	4
Імплементация результатів дослідження	7
Вступ	8
1. Основні тренди міжнародної міграції	9
1.1. Загальні тенденції міжнародної міграції	10
1.2. Моделі міжнародної міграції	28
1.3. Причини міжнародної міграції	33
1.4. Повернення міжнародних мігрантів	41
2. Тенденції розвитку міжнародної трудової міграції	45
2.1. Загальні тенденції міжнародної трудової міграції	46
2.2. Структурні характеристики міжнародної трудової міграції.	49
2.3. Зайнятість та грошові перекази трудових мігрантів	60
3. Аналіз міграційної політики країн	70
3.1. Міграційна політика США	73
3.2. Міграційна політика Канади	83
3.3. Міграційна політика Австралії	93
3.4. Міграційна політика Нової Зеландії	103
3.5. Міграційна політика Федеративної Республіки Німеччина	112
3.6. Міграційна політика Франції	130
Висновки	144
Список використаних джерел	146

КОМАНДА ПРОЕКТУ

Світлана Калініна – доктор економічних наук, професор, декан економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (м. Київ);

Світлана Ланська – кандидат економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри економіки праці Маріупольського державного університету (м. Київ);

Валерія Подунай – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки праці Маріупольського державного університету (м. Київ)

Дослідження «Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України» виконано в рамках проєкту «Візія – 2033: «Збереження і розвиток трудових ресурсів України в найближче десятиліття» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження»

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІЖЕННЯ

Дослідження «Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України» було ініційовано Всеукраїнською асоціацією компаній з міжнародного працевлаштування і виконано науковцями Маріупольського державного університету (м. Київ) протягом вересня-грудня 2023 року за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Мета дослідження – на основі аналізу тенденцій міжнародної міграції і пріоритетів міграційної політики країн визначити орієнтири удосконалення державної міграційної політики України.

Завдання дослідження:

- ідентифікувати новітні чинники розвитку міграції у світі, систематизувати проблеми і виклики міжнародної міграції на сучасному етапі на рівні країн походження мігрантів і приймаючих країн;
- здійснити аналіз динаміки міжнародних міграційних переміщень та ідентифікувати провідні тренди розвитку міжнародної міграції на сучасному етапі як основи формування міграційної політики країн;
- проаналізувати спільність і відмінність підходів до розбудови міграційної політики країн, зміст пріоритетів міграційної політики і чинники їх формування на рівні конкретних держав, наслідки застосування певних важелів державної міграційної політики країн у міжнародному масштабі;
- дослідити міграційні тенденції в Україні у взаємозв'язку з характеристикою трудоворесурсної ситуації в державі;
- розробити пропозиції щодо удосконалення міграційної політики України в контексті організаційно-економічного забезпечення поствоєнного відновлення та подальшого розвитку економіки держави.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Дослідження «Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України» проводилось у чотири етапи:

- **на першому етапі** здійснено опрацювання офіційних першоджерел і аналітичних матеріалів, присвячених питанням міжнародної міграції, з метою виділення передумов формування *міграційної політики держав*, ідентифікації новітніх чинників розвитку міжнародної міграції, систематизації проблем і викликів міжнародної міграції на сучасному етапі на рівні країн походження мігрантів і приймаючих країн, визначення найбільш дієвих рівнів і важелів реалізації міграційної політики. З урахуванням глобалізації процесів інституалізації у сфері використання робочої сили, отримання відповідної інформації відбувалось з використанням аналітичних звітів і публікацій Міжнародної організації праці (*ILO*), Міжнародної організації з міграції (*IOM*), Світового банку (*World Bank*), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (*UNHCR*), Організації економічного співробітництва та розвитку (*OECP*) тощо;
- **на другому етапі** здійснено аналіз динаміки міжнародних міграційних переміщень і виділення провідних трендів розвитку міжнародної міграції на сучасному етапі як основи формування міграційної політики країн у взаємозв'язку із глобальними трендами регулювання міжнародної міграції. В рамках проведення аналізу міграційної політики країн, відібраних для детального розгляду з урахуванням результатів першого етапу дослідження, проаналізовано спільність і відмінність трендів побудови державної міграційної політики, зміст пріоритетів міграційної політики і чинники їх формування на рівні конкретних держав, наслідки застосування певних важелів державної міграційної політики країн у міжнародному масштабі. Здійснено аналіз причинно-наслідкових зв'язків в системі побудови державної міграційної політики в різних країнах і регіонах;
- **на третьому етапі** здійснено аналіз державної міграційної політики України у взаємозв'язку з характеристикою трудоресурсної ситуації в державі: у ретроспективі, на сучасному етапі й надано оцінку розвитку ситуації на короткострокову і довгострокову перспективу. На основі ідентифікації цільових орієнтирів трудоресурсного забезпечення поствоєнного відновлення і розвитку економіки України, визначено напрямки розбудови і удосконалення державної міграційної політики з

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

виділенням змістовних і часових пріоритетів. Особливу увагу приділено аналізу можливостей і викликів використання іноземної робочої сили на етапі поствоєнного відновлення України;

- **на четвертому етапі** здійснено узагальнення результатів проведеного дослідження, підготовлено фінальний варіант текстових та презентаційних матеріалів. Проведено круглий стіл в Інформаційній агенції «Укрінформ» «Проект Візія – 2033»: представлення дослідження «Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України» (16 січня 2023 року), круглий стіл «Міграційна політика як важіль поствоєнного розвитку України» (27 лютого 2024 року), основною метою яких стало представлення науковій спільноті, громадському сектору та колу зацікавлених стейкхолдерів комплексу висновків аналітичного і науково-практичного характеру щодо формування міграційної політики держав. Результати проведеного дослідження та публічне їх обговорення було покладено в основу розробки науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення міграційної політики України в контексті організаційно-економічного забезпечення поствоєнного відновлення та подальшого розвитку економіки держави.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

ОБГОВОРЕННЯ В ПУБЛІЧНОМУ ПРОСТОРИ:

1) Круглий стіл «Презентація проєкту «Візія-2033»: збереження та розвиток трудових ресурсів України в найближче десятиріччя». 19 вересня 2023 р., м. Київ

2) Круглий стіл «Проект «Візія-2033»: чи можливо в умовах війни зупинити трудову міграцію?», 24 жовтня 2023 р., м. Київ

3) Круглий стіл «Проект «Візія-2033»: як зробити Україну «модною» для українців?», 14 листопада 2023 р., м. Київ

4) Круглий стіл «Проект «Візія-2033»: які робочі місця потрібні повоєнній Україні», 12 грудня 2023 р., м. Київ

5) Круглий стіл «Проект «Візія-2033»: презентація дослідження «Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України», 16 січня 2024 р., м. Київ

6) Круглий стіл: «Проект «Візія-2033»: внутрішньо переміщені особи як джерело робочої сили в Україні сьогодні», 06 лютого 2024 р., м. Київ

7) Круглий стіл: «Проект «Візія-2033»: міграційна політика як важіль поствоєнного розвитку України», 27 лютого 2024 р., м. Київ

ВСТУП

Визначальною особливістю сучасного етапу світогосподарського розвитку є активізація процесів міжнародної міграції населення, яка виступає глобальним явищем, охоплюючи більшість країн світу. Набуваючи планетарного масштабу, міжнародна міграція змінює трудоворесурсний ландшафт і призводить до еволюції світового міграційного простору.

Провідну роль у зростанні загальних масштабів міграційних переміщень відіграє трудова міграція, загострюючи проблему трудоворесурсного забезпечення країн. Безперервно накопичуючи людський капітал, міграційний простір впливає на формування глобального трудоворесурсного контуру і на стан суб'єктів міграційного руху.

Одночасно врегулювання проблем, зумовлених розвитком міжнародної міграції, покладається на рівень національних економік. У кожній країні існує своя модель державної міграційної політики, яка ґрунтується на поєднанні і домінуванні визначених важелів регулювання міграційних переміщень, на противагу стихійності глобального міграційного простору. Через реалізацію зазначеної політики держава не лише пом'якшує негативні прояви міжнародної міграції, а й вибудовує механізми використання переваг міжнародного трудоворесурсного забезпечення.

На сучасному етапі державна міграційна політика виступає як система організаційно узгоджених дій, які слугують основою механізму реалізації стратегії трудоворесурсного забезпечення з метою досягнення цільових орієнтирів соціально-економічного розвитку держав.

Дієвість державної міграційної політики забезпечується вбудованістю останньої в програми соціально-економічного розвитку країн через визначення комплексу кількісних показників і якісних характеристик участі в системі міжнародного поділу праці.

Таким чином, збільшення масштабів і інтенсивності міжнародних міграційних переміщень виступає системологічною передумовою потужних трансформацій у світовому трудоворесурсному просторі, закладаючи основи сучасної міграційної політики країн, що потребує ідентифікації новітніх чинників розвитку міжнародної міграції на сучасному етапі.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІЖЕННЯ

1. ОСНОВНІ ТРЕНДИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

1.1. ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

На сучасному етапі світового розвитку явище міжнародної міграції набуває все більшого масштабу, виступаючи визначальним проявом процесу глобалізації.

Базовою складовою формування міжнародних міграційних потоків є стан і характер розвитку демографічної ситуації в світі – по мірі зростання чисельності населення спостерігаються значні відмінності у перебігу демографічних процесів залежно від рівня економічного розвитку країн (рис. 1.1). Так, в групі країн з високим рівнем доходу протягом 1960-2020 рр. чисельність населення зросла в 1,6 рази (з 0,78 до 1,24 млрд. осіб), в групі країн з доходом вище середнього – в 2,3 рази (з 1,20 до 2,77 млрд. осіб), в групі країн з доходом нижче середнього – в 3,4 рази (з 0,91 до 3,12 млрд. осіб), в групі країн з низьким рівнем доходу – в 4,8 рази (з 0,14 до 0,67 млрд. осіб) [1].

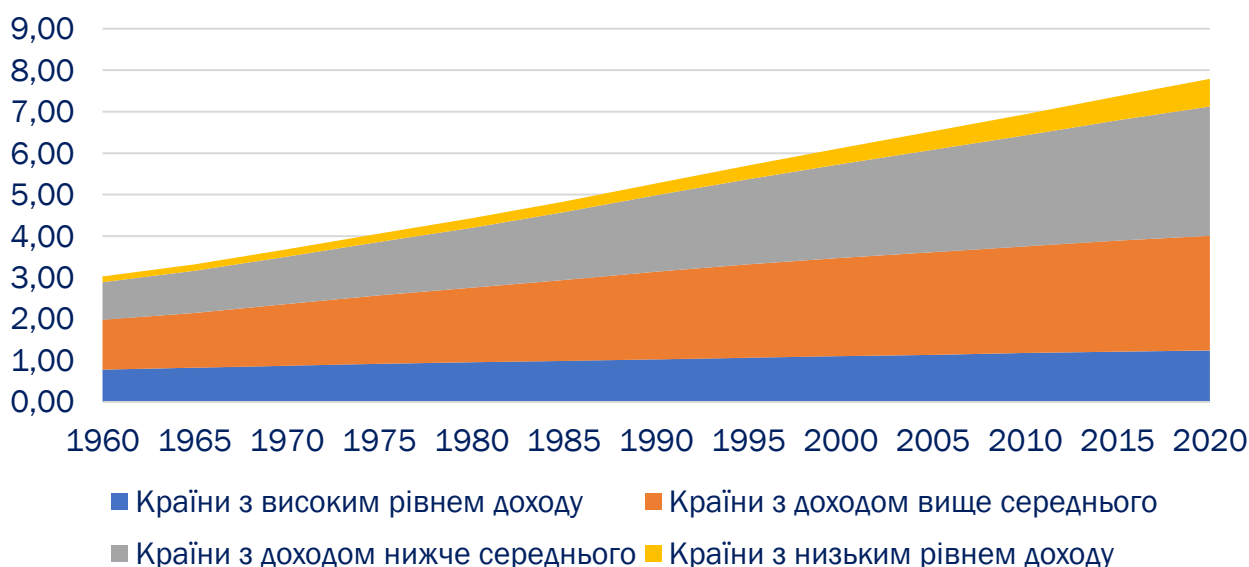

Рис. 1.1. Структурна динаміка чисельності населення світу за рівнем доходу країн, 1960-2020 рр., млрд. осіб [1]

На фоні збільшення населення світу протягом останніх 60 років, спостерігається позитивна динаміка абсолютних значень міжнародної міграції. У 2020 р. в країні, яка не є країною їх народження, проживали майже 281 млн. осіб [2, 3] (рис. 1.2). Це приблизно на 128 млн. більше, ніж у 1990 р. (152 млн.) і майже вчетверо більше кількості міжнародних мігрантів у 1960 р. (72 млн.).

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

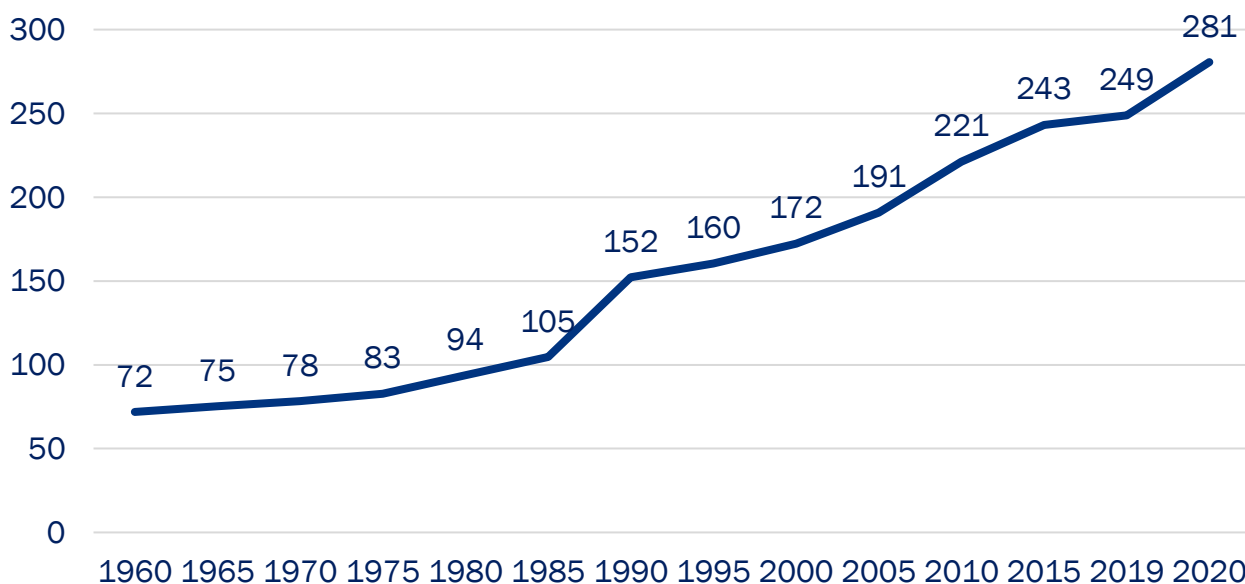

Рис. 1.2. Динаміка кількості міжнародних мігрантів у 1960-2020 рр., млн. осіб [2]

За оцінками Департаменту з економічних та соціальних питань ООН (ДЕСП ООН), кількість міжнародних мігрантів є набагато більшою, ніж за оцінками Світового Банку. Така відмінність спричинена різним трактуванням терміну «мігрант», зокрема, у нинішніх Рекомендаціях Організації Об'єднаних Націй зі статистики міжнародної міграції [4] «міжнародний мігрант» визначається як будь-яка особа, яка змінює країну свого звичайного проживання, з виділенням «короткострокових мігрантів» (ті мігранти, хто змінює країну свого проживання через 3-12 місяців) та «довгострокових мігрантів» (змінюють країну не менш ніж через рік проживання), а оцінки Світового Банку зроблені для довгострокових мігрантів, чий термін перебування у приймаючій країні більше 1 року¹.

Визначальним важелем формування міжнародних міграційних потоків є мотивація: система економічних (пошук кращих можливостей реалізації здатності до праці), безпекових (евакуація, репатріація тощо), політичних (політичні переслідування, дискримінація), соціальних (шлюб, рекреація і т.і.), екологічних мотивів (екологічні катастрофи, незадовільний стан оточуючого середовища і т.п.), форс-мажорні обставини.

¹ Згідно з даними Світового Банку, станом на 2022 р. кількість мігрантів у світі становить біля 184 млн. осіб (з яких 37 млн. осіб є біженцями), що складає приблизно 2,3% населення світу

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Розподіл мігрантів за країнами призначення у розрізі груп країн за рівнем доходів свідчить про стійке зростання припливу мігрантів до країн з високим рівнем доходів (з 77,80 млн. осіб в 1990 р. до 175,81 млн. осіб в 2020 р.) (рис. 2.3), при збереженні стабільної кількості мігрантів до інших груп країн.

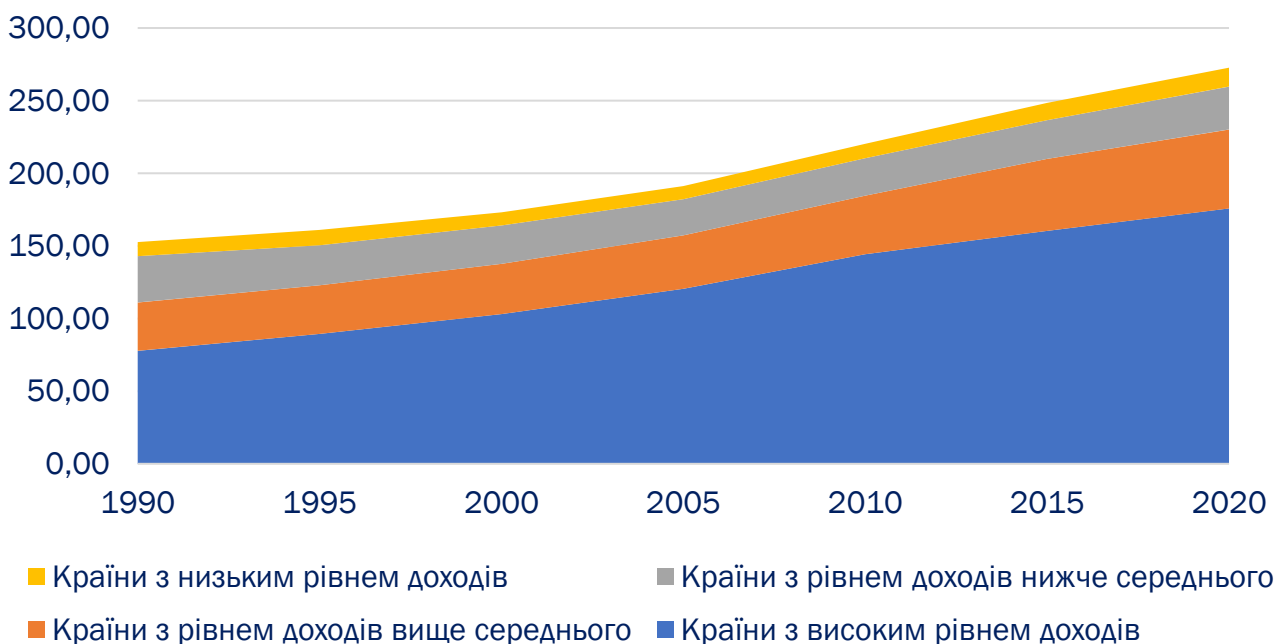

Рис. 1.3. Динаміка мігрантів за групами країн призначення у 1990-2020 рр., млн. осіб [2]

Більш показовою є зміна розподілу мігрантів за країнами призначення (рис. 1.4). Так, за період з 1990 р. по 2020 р.: зросла частка країн з високим рівнем доходу (з 51% у 1990 р. до 64 % у 2020 р.), у той же час, знизилась частка країн з рівнем доходу нижче середнього (з 21% у 1990 р. до 11% у 2020 р.). Беручи до уваги збільшення чисельності населення світу, зміни вказаних кількісних значень є достатньо вагомими: до країн з високим рівнем доходу іммігрувало 77,8 млн. осіб у 1990 р. та 175,8 млн. осіб у 2020 р.; до країн з рівнем доходу вище середнього – 33,3 млн. осіб та 54,3 млн. осіб відповідно; до країн з низьким рівнем доходу – 9,8 та 13,1 млн осіб відповідно; зниження кількості іммігрантів демонструють лише країни з рівнем доходів нижче середнього – 31,9 млн. у 1990 р. та 29,5 млн. осіб за підсумками 2020 р.

Частки країн з доходами вище середнього та країн з низьким рівнем доходів за вказаний період практично не змінились: 21% і 20%, 6% і 5% відповідно.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

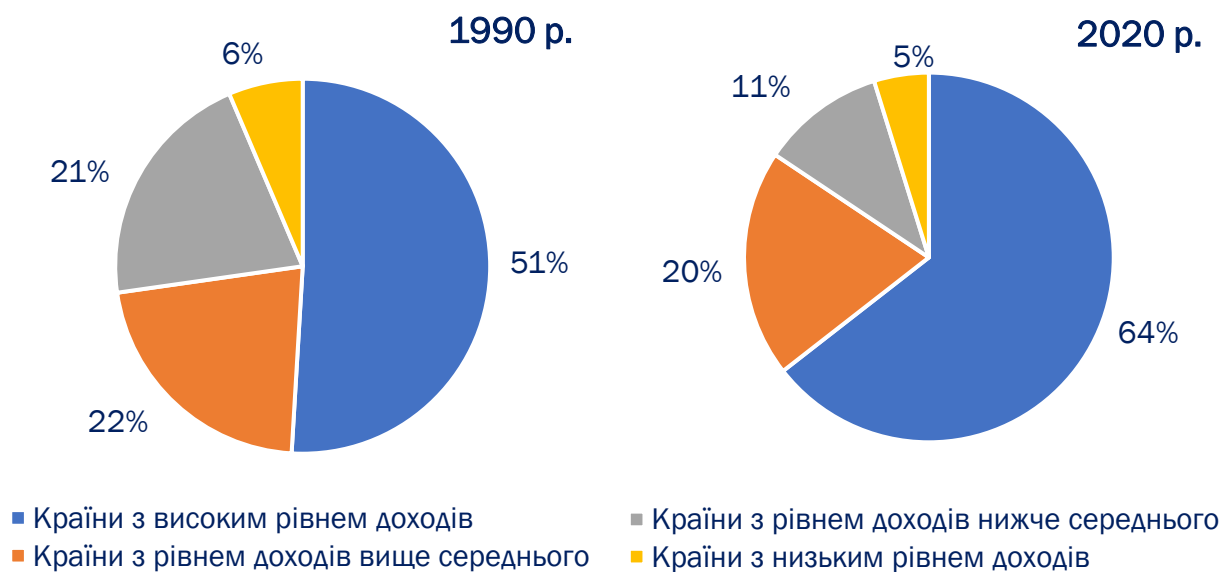

Рис. 1.4. Структура розподілу мігрантів за країнами призначення, за рівнем доходу, 1990 р., 2020 р., % [2]

Як можна бачити, мігранти представлені у країнах з усіма рівнями доходу, проте різними є причини міграції, і особливо вирізняються країни Перської затоки (рис. 1.5).

Відповідно більш детального аналізу потребує ситуація у розрізі зазначених груп країн з метою виділення чинників, які впливають на трансформацію структурного ландшафту міжнародних міграційних переміщень.

Рис. 1.5. Структура мігрантів у світі за приймаючими країнами та причинами міграції у 2022 р., % [5, с. 44]¹

¹ Країни Перської затоки – країни Ради співробітництва арабських країн Перської затоки (Gulf Cooperation Council), ці країни не враховано в інших групах країн на графіку

Країни ОЕСР з високим рівнем доходу

Приблизно 74 млн. мігрантів і біженців, які проживають у даній групі країн (рис. 1.6), складаються як з високо-, так і низькокваліфікованих працівників, мігрантів зі студентськими візами, а також мігрантів без громадянства.

Значну частку регулярних мігрантів становить возз'єднання родини (з подружжям, батьками або дітьми) – близько 35% у Європейському Союзі (ЄС). Серед мігрантів в країнах ОЕСР є категорія тих, хто має повне право на проживання (наприклад, 11 млн. громадян ЄС, які проживають в іншій країні ЄС, і 13,6 млн. власників *Green Card* у Сполучених Штатах). Деякі мігранти переїжджають до країн ОЕСР тимчасово, інші мають намір залишитись – в країнах ОЕСР близько 62 млн. натуралізованих громадян (які не вважаються мігрантами і не враховуються статистикою). Також серед мігрантів в даній групі країн близько 10 млн. біженців отримують міжнародний захист.

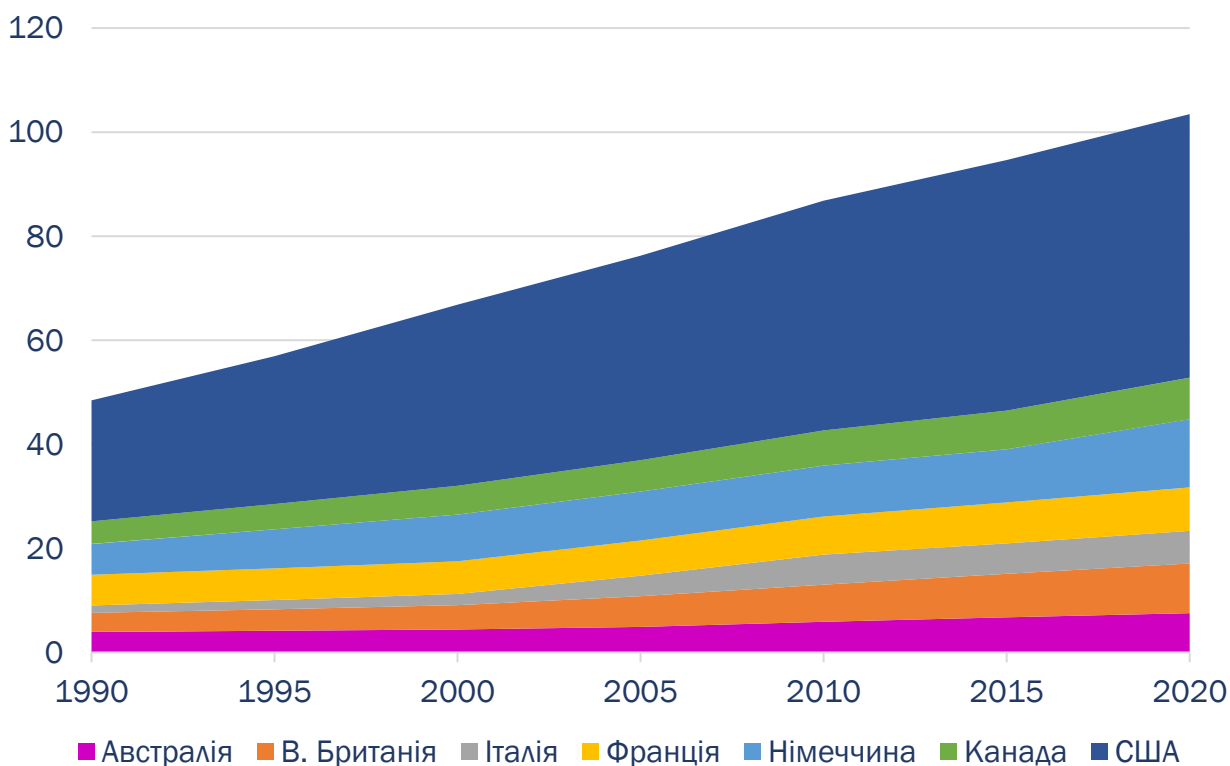

Рис. 1.6. Динаміка мігрантів до країн ОЕСР (наведено країни з найбільшим припливом мігрантів), 1990-2020 рр., млн. осіб [2]

Загальна динаміка припливу мігрантів до країн ОЕСР демонструє значне збільшення за останні 30 років – з 65,6 млн. у 1990 р. до 144,2 млн. за підсумками 2020 р. (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Динаміка мігрантів до країн ОЕСР у 1990-2020 рр., млн. осіб. [2]

Країна	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2015 р.	2020 р.
Австралія	3,96	4,15	4,39	4,88	5,88	6,73	7,55
Австрія	0,79	0,89	1,00	1,14	1,28	1,49	1,78
Бельгія	1,28	1,29	1,27	1,25	1,50	1,78	1,98
В. Британія	3,65	4,16	4,73	5,93	7,12	8,41	9,55
Греція	0,62	0,86	1,11	1,19	1,32	1,24	1,21
Данія	0,24	0,30	0,37	0,44	0,50	0,60	0,72
Естонія	0,38	0,32	0,25	0,23	0,22	0,19	0,19
Ізраїль	1,63	1,79	1,85	1,89	1,95	2,01	1,96
Ірландія	0,23	0,23	0,35	0,59	0,73	0,76	0,83
Ісландія	0,01	0,01	0,02	0,03	0,04	0,04	0,05
Іспанія	0,82	1,02	1,66	4,11	6,28	5,89	6,10
Італія	1,43	1,77	2,12	3,95	5,79	5,81	6,27
Канада	4,33	4,86	5,51	6,08	6,76	7,43	7,96
Колумбія	0,10	0,11	0,11	0,11	0,12	0,14	1,14
Коста-Ріка	0,42	0,36	0,31	0,36	0,41	0,41	0,42
Латвія	0,65	0,54	0,43	0,38	0,31	0,27	0,24
Литва	0,35	0,27	0,21	0,20	0,16	0,14	0,12
Люксембург	0,11	0,13	0,14	0,15	0,16	0,25	0,29
Мексика	0,70	0,46	0,54	0,71	0,97	1,03	1,06
Н. Зеландія	0,52	0,59	0,68	0,84	0,95	1,04	1,07
Нідерланди	1,18	1,35	1,56	1,74	1,83	2,00	2,28
Німеччина	5,94	7,46	8,99	9,40	9,81	10,22	13,13
Норвегія	0,19	0,23	0,29	0,36	0,53	0,75	0,87
Польща	1,13	0,96	0,83	0,72	0,64	0,62	0,66
Португалія	0,44	0,53	0,65	0,77	0,76	0,86	0,89
Р. Корея	0,04	0,12	0,24	0,49	0,92	1,14	1,16
Словаччина	0,04	0,07	0,12	0,13	0,15	0,18	0,19
Словенія	0,18	0,17	0,21	0,22	0,25	0,24	0,25
США	23,25	28,45	34,81	39,26	44,18	48,18	50,66
Туреччина	1,16	1,22	1,28	1,32	1,37	4,35	5,88
Угорщина	0,35	0,32	0,30	0,37	0,44	0,48	0,51
Фінляндія	0,06	0,10	0,14	0,19	0,23	0,31	0,38
Франція	5,90	6,09	6,28	6,74	7,31	7,87	8,33
Чехія	0,11	0,17	0,22	0,32	0,40	0,42	0,51
Чилі	0,11	0,14	0,18	0,28	0,38	0,64	0,94
Швейцарія	1,39	1,48	1,57	1,81	2,08	2,42	2,57
Швеція	0,79	0,94	1,00	1,13	1,38	1,68	2,01
Японія	1,08	1,36	1,69	2,01	2,13	2,23	2,50
Загалом країни ОЕСР	65,55	75,29	87,40	101,69	117,24	130,23	144,23

У 2022 р. міграційні потоки до країн ОЕСР досягли рекордних рівнів, зокрема постійна імміграція є найвищою за останні 17 років: кожна третя країна зафіксувала приплив мігрантів, включаючи Францію (301 тис.), Іспанію (471 тис.) і Бельгію (122 тис.); в Об'єднаному Королівстві (521 тис.) і Канаді (437 тис.) побито абсолютні рекорди.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Зокрема, у 2022 році в країнах ОЕСР було подано два мільйони заявок на притулок, що є найвищим показником за всю історію і вдвічі більше, ніж у 2021 р. При цьому майже 80% іммігрантів належали до категорії економічно активних, з них 70% р – працюючі [6].

Загалом група країн з високим рівнем доходу є країною базування для більш ніж 175 млн. мігрантів. (станом на 2020 р., за даними ДЕСП ООН [2]). Переважна більшість мігрантів походить з Китаю, Індії, Мексики (рис. 1.7).

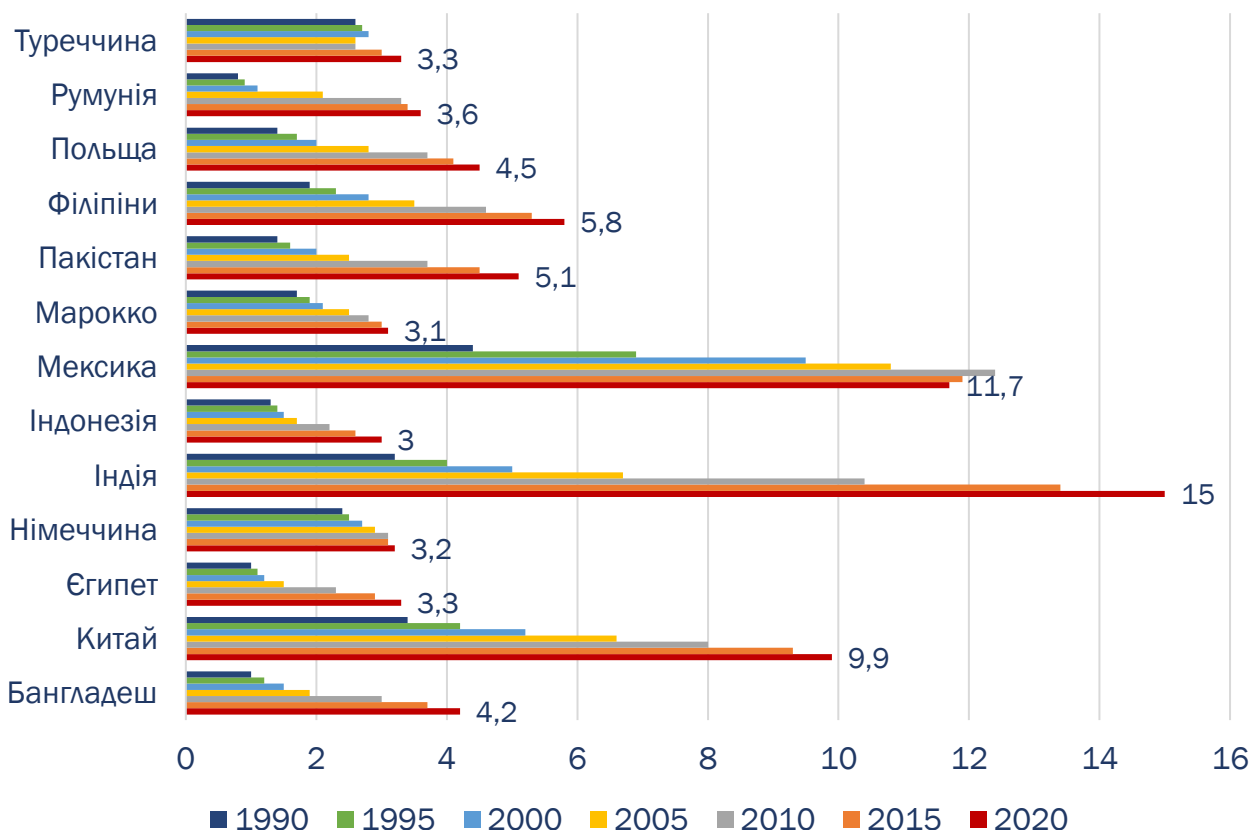

Рис. 1.7. Країни-лідери походження мігрантів до країн з високим рівнем доходу, 1990-2020 рр., млн. осіб [2]

Країни з низьким і середнім рівнем доходу¹.

Приблизно 79 млн. мігрантів (серед них близько 27 млн. біженців), які проживають у групі країн з низьким і середнім рівнем доходу, представлені тими, хто мігрували з метою працевлаштування, возз'єднання родин або з

¹ Класифікація країн за рівнем доходу надано за Світовим банком World Bank Country and Lending Groups <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

інших причин, у тому числі у статусі без громадянства (по більшості країн даної групи детальні дані відсутні). Хоча мігранти становлять відносно невелику частку населення в більшості країн із низьким і середнім рівнем доходу, є винятки (Кот-д'Івуар – 9,5%, Джибуті – 12,6%, Габон – 16%, Йорданія – 41%, Ліван – 34% [1]).

Якщо аналізувати потоки мігрантів до країн з середнім рівнем доходів (рис. 1.8) та з низьким рівнем доходів (рис. 1.9), то відрізняються як обсяги міграційних потоків, так і країни походження.

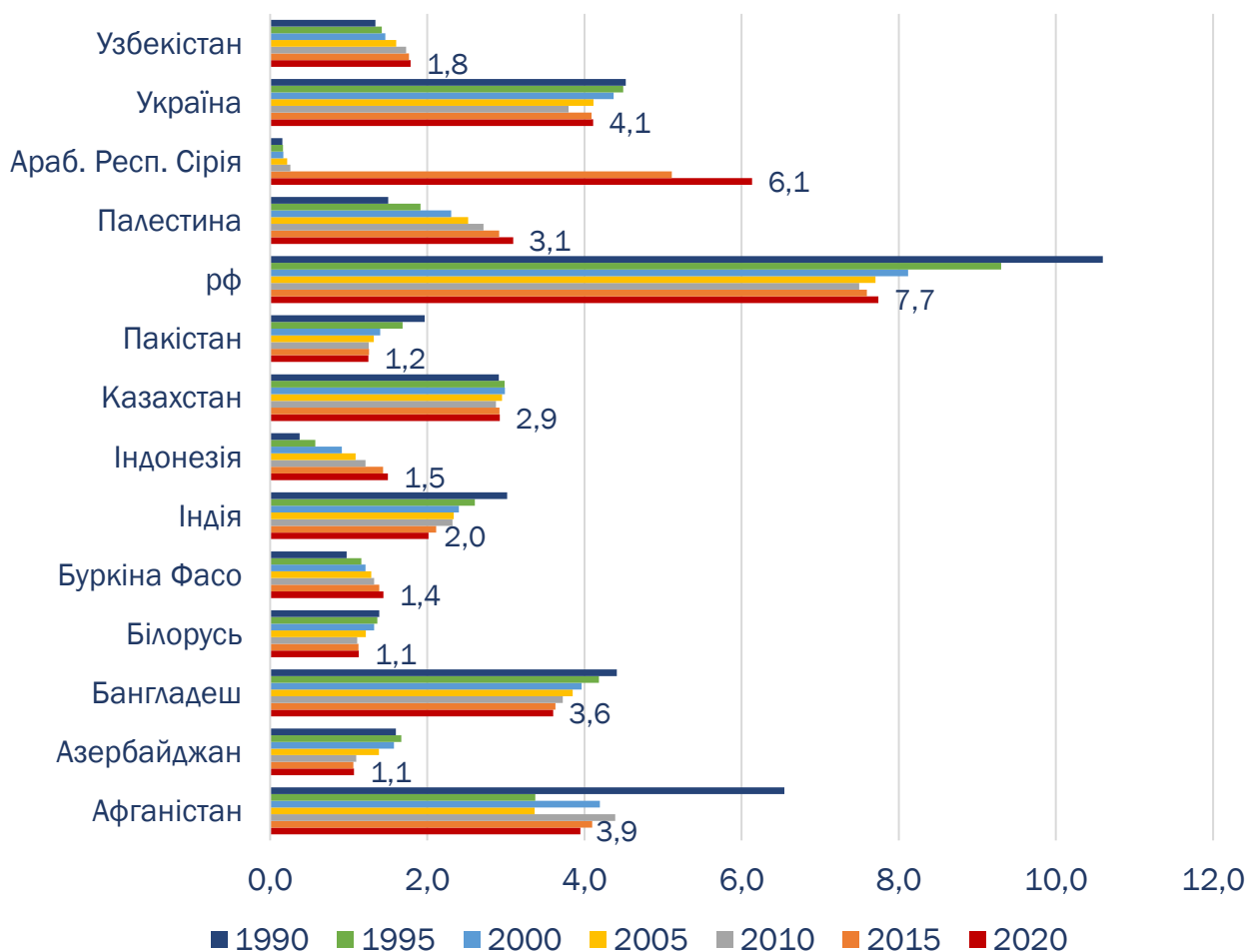

Рис. 1.8. Країни-лідери походження мігрантів до країн з середнім рівнем доходу, 1990-2020 рр., млн. осіб [2]

Так, більш цікавими для мігрантів є країни з середнім рівнем доходу, ніж з низьким рівнем доходу (82 млн. мігрантів і 13 млн. відповідно за підсумками 2020 р.).

Також є відмінності по країнах походження мігрантів: до країн з середнім рівнем доходу прямують переважно вихідці з країн з середнім рівнем (рф,

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Україна, Казахстан, Узбекистан, Палестина, Пакистан, Індія, Індонезія, Білорусь, Бангладеш, Азербайджан); серед лідерів – лише 2 країни з групи країн з низьким рівнем доходу (Сирія та Афганістан). По країнах з низьким рівнем доходу ситуація протилежна: серед країн походження мігрантів переважають країни з низьким рівнем доходів (Судан, Півд. Судан, Сомалі, Руанда, Конго, ЦАФ, Бурунді), на країни з середнім рівнем доходу припадає значно менша частина (Палестина, РФ та Індія).

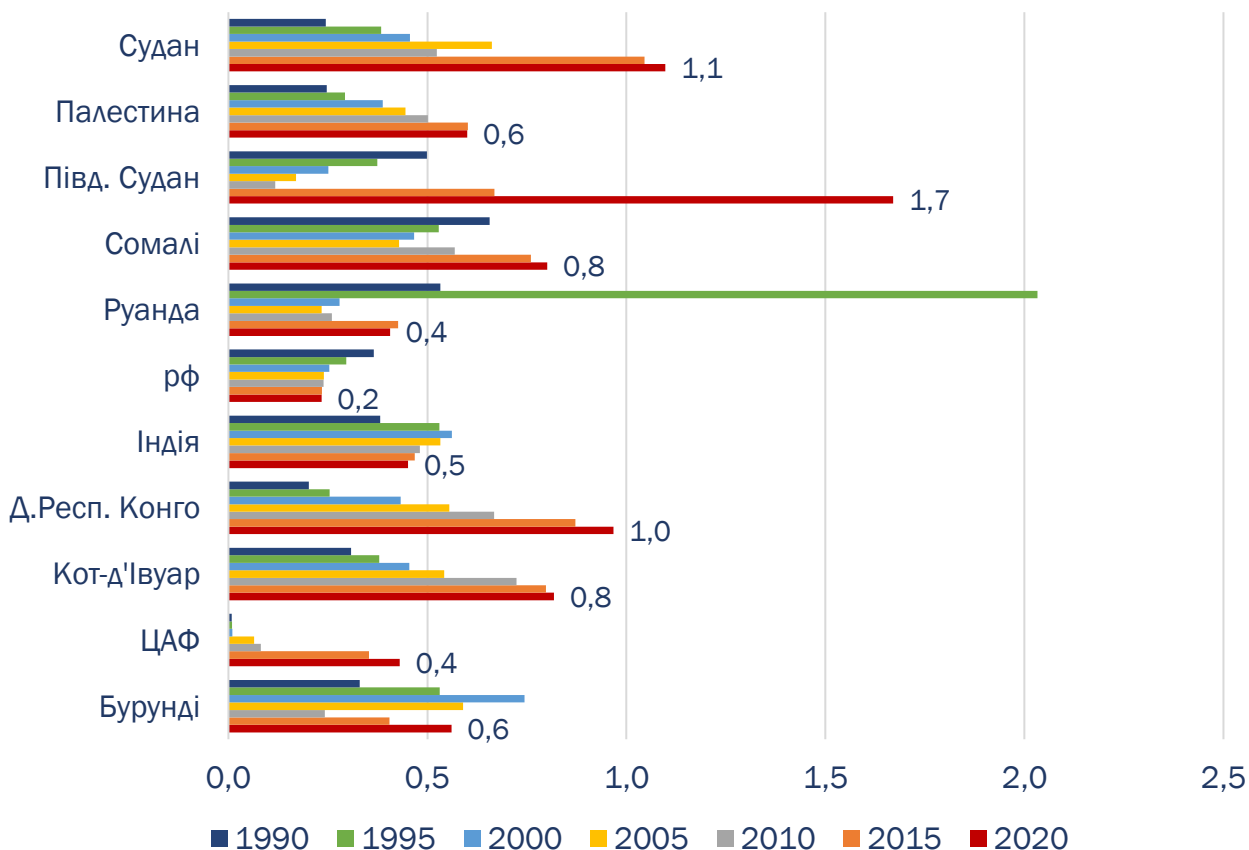

Рис. 1.9. Країни-лідери походження мігрантів до країн з низьким рівнем доходу, 1990-2020 рр., млн. осіб [2]

Країни-члени Ради співробітництва Перської затоки (Бахрейн, Катар, Кувейт, ОАЕ, Оман, Саудівська Аравія).

З приблизно 31 млн. мігрантів (рис. 1.10), які проживають у країнах Перської затоки, майже всі мають тимчасовий статус – як правило, багаторічну робочу візу з правом продовження. З усієї сукупності мігрантів (як висококваліфікованих, так і низькокваліфікованих), лише висококваліфікованих мігрантів можуть супроводжувати їхні родини. Ці країни

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

не приймають велику кількість біженців. Загалом мігранти складають більше половини населення країн Перської затоки – близько 79% (без урахування Саудівської Аравії). Міграція до країн Перської затоки виключно трудова, проте є відмінності за рівнем кваліфікації, від якої залежить тривалість присутності мігрантів та можливість запрошення родини разом з мігрантом.

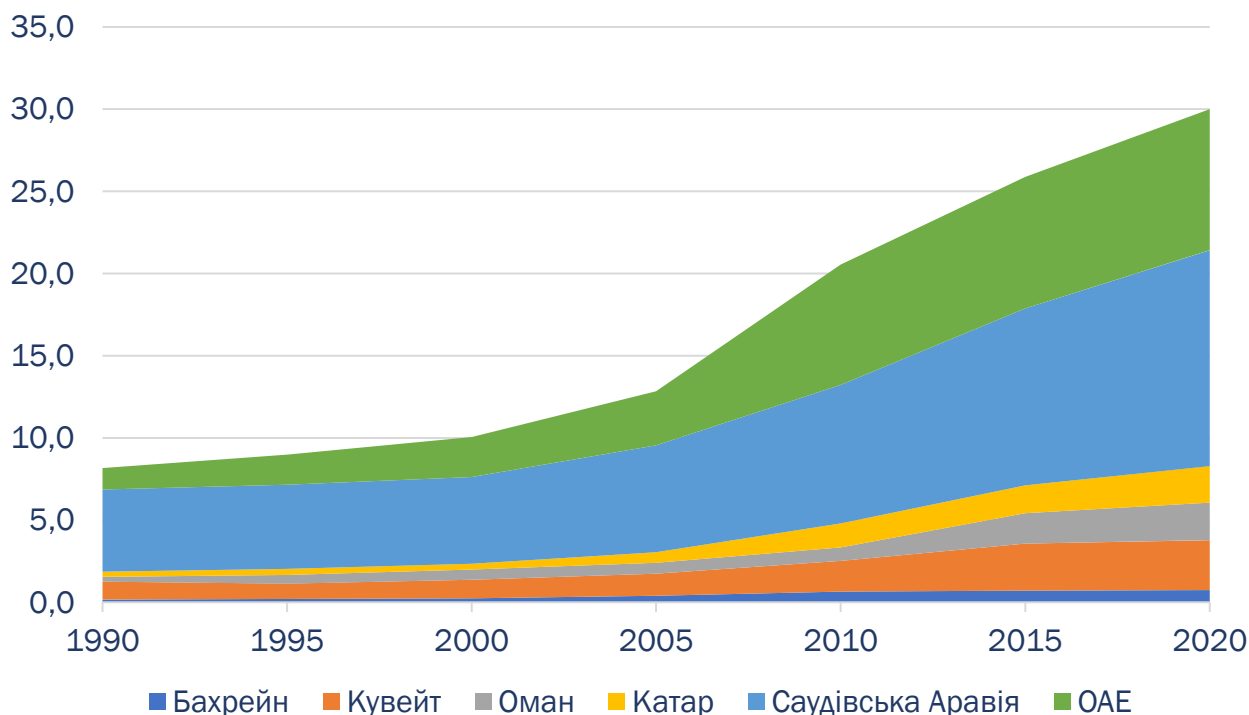

Рис. 1.10. Динаміка мігрантів до країн Перської затоки, 1990-2020 рр., млн. осіб [2]

Активізація припливу мігрантів до країн Перської затоки (Бахрейн, Катар, Кувейт, ОАЕ, Оман, Саудівської Аравії) викликана переважно збільшенням міграційних потоків з Індії, Бангладеш та Пакистану (рис. 1.11). Хоча майже вся міграція до регіону має характер трудової міграції, її структура до країн Перської затоки є різною: з Індії це переважно висококваліфіковані кадри з відповідним рівнем освіти, з Бангладеш та Пакистану – низькокваліфіковані працівники.

Більшість країн вказаних груп одночасно виступають як країнами походження, так і країнами призначення мігрантів. Наприклад, серед країн з високим рівнем доходу Сполучене Королівство в 2022 р. стало приймаючою країною для приблизно 3,5 млн. іммігрантів, і одночасно країною походження для 4,7 млн. емігрантів. Серед країн з середнім рівнем доходу – Туреччина має велику діаспору економічних мігрантів у Європі (1,9 млн.) із загальної кількості

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

3,5 млн. емігрантів з країни, і у той же час приймає 3,4 млн. сирійських біженців та понад 2 млн. інших мігрантів. Серед країн з низьким рівнем доходу Нігерія є приймаючою країною для майже 1,3 млн. іммігрантів, і одночасно країною походження для 1,7 млн. емігрантів [7].

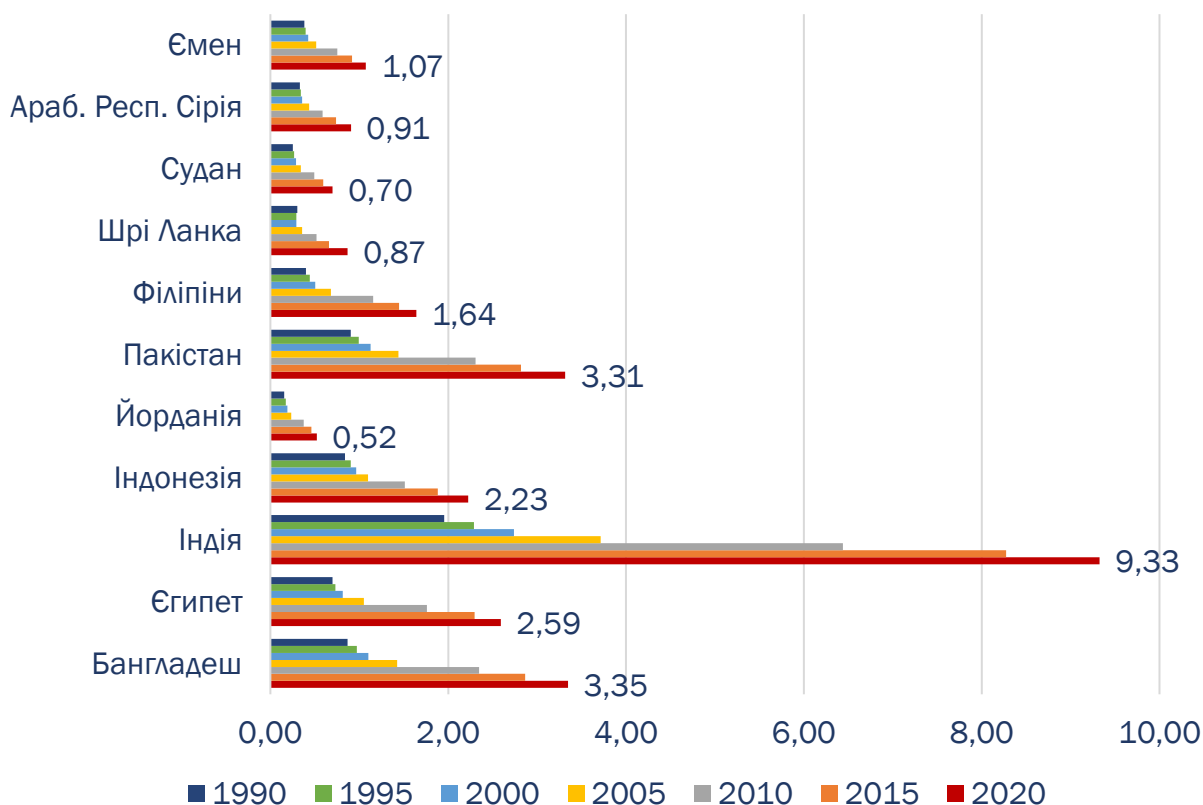

Рис. 1.11. Країни-лідери походження мігрантів до країн Перської Затоки (сумарне значення для Бахреїну, Катару, Кувейту, ОАЕ, Оману, Саудівської Аравії), 1990-2020 рр., млн. осіб [2]

Характерно, що на фоні зростання кількості мігрантів у світі протягом 1960-2020 рр. майже в 4 рази (з 72 до 281 млн. осіб) (див. рис. 1.2), зростання частки мігрантів у структурі населення було незначним (рис. 1.12). Так, частка осіб, які народилися за кордоном (як мігрантів, так і натуралізованих громадян), коливалася від 2,4% населення світу у 1960 р. до 3,5% у 2020 р.

Однак слід враховувати, що у другій половині ХХ ст. спостерігалась суттєва нерівномірність показників демографічного зростання: у 1960-2020 рр. населення світу загалом зросло приблизно на 156%, при цьому населення країн з високим рівнем доходу зросло лише на 58%, тоді як у країнах з середнім рівнем доходу чисельність населення збільшилась на 177%, в країнах з низьким рівнем доходу – на 383%.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

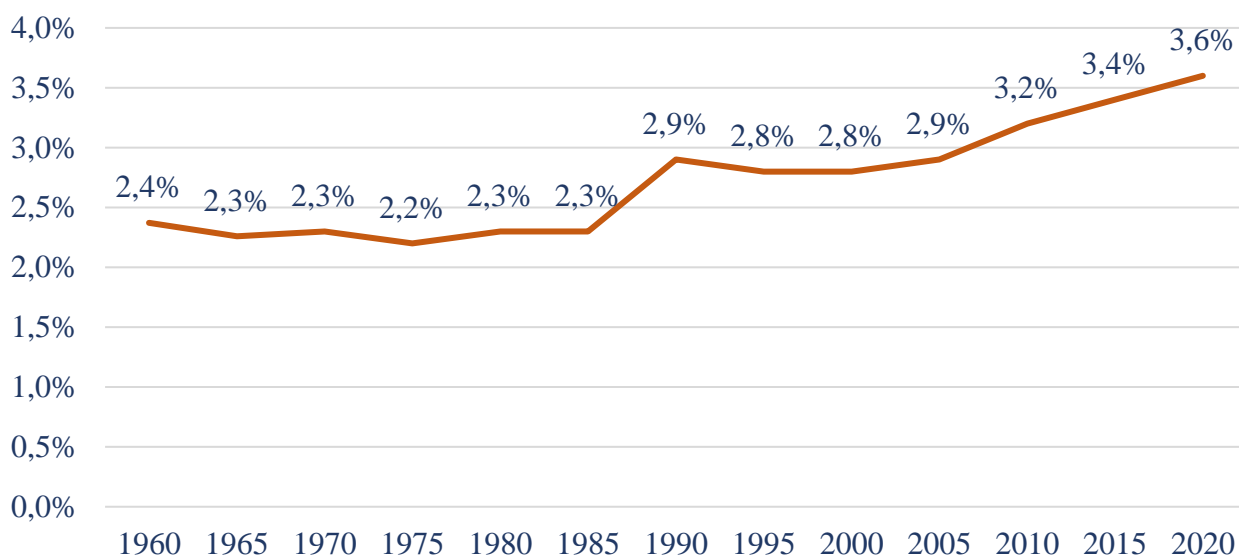

Рис. 1.12. Частка міжнародних мігрантів у загальній чисельності населення світу, 1970-2020 рр., % [1]

Як наслідок, міграційні тенденції суттєво відрізняються за групами країн. Так, з 1960 р. частка емігрантів у загальному обсязі населення країн з низьким рівнем доходу зросла майже вдвічі (рис. 1.13), в той час як частка іммігрантів і натуралізованих громадян у загальному обсязі населення країн з високим рівнем доходу за вказаний період зросла втричі (рис. 1.14).

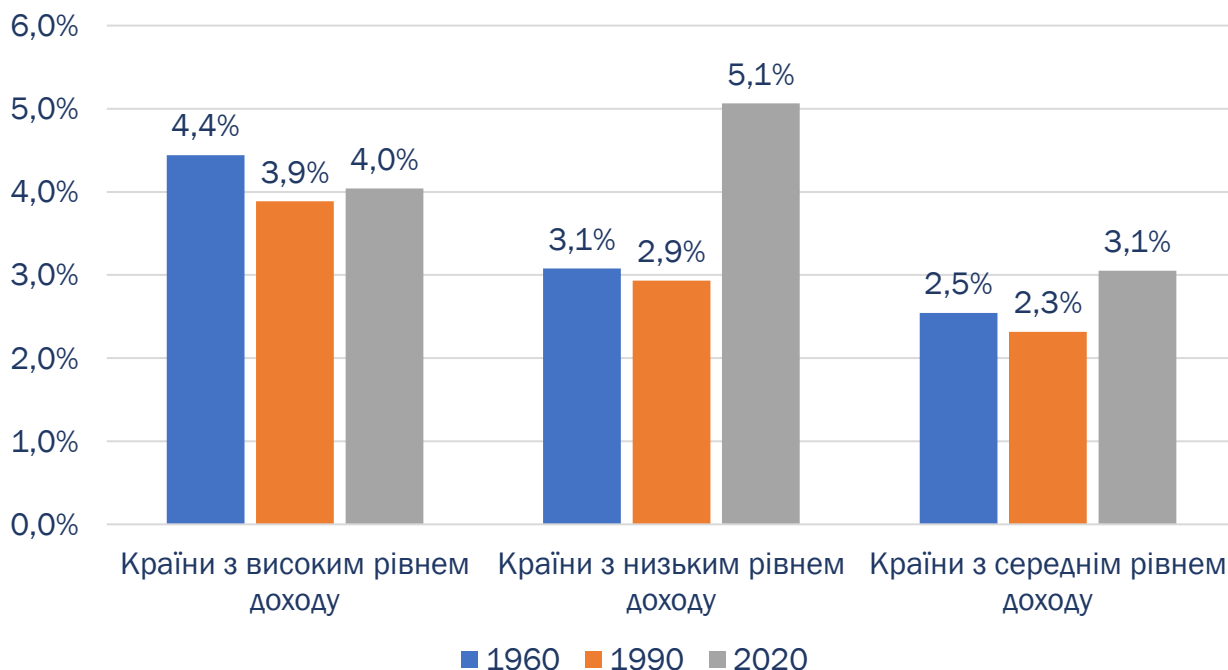

Рис. 1.13. Частка емігрантів у структурі населення приймаючих країн, за рівнем доходу (1960 р., 1990 р., 2020 р.), % [8, с. 46]

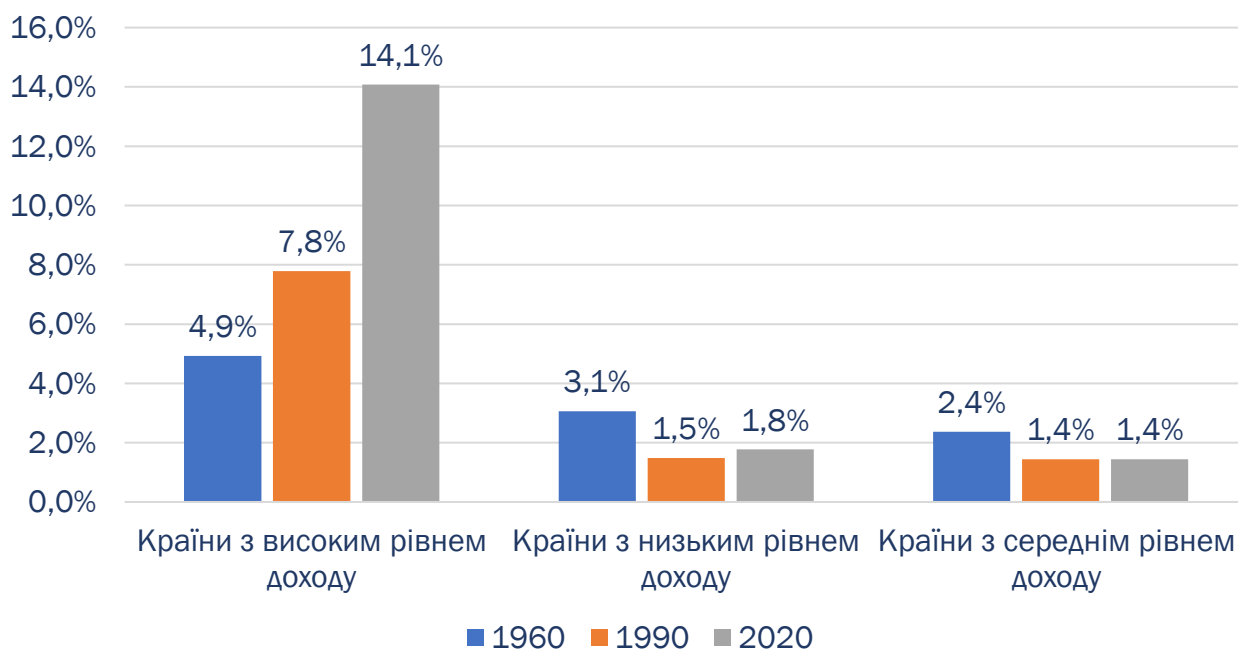

Рис. 1.14. Частка іммігрантів у структурі населення приймаючих країн, за рівнем доходу (1960 р., 1990 р., 2020 р.), % [1]

Транскордонні переміщення відбуваються переважно через міграційні коридори: у 1970 р. через 150 коридорів (із понад 40 000 можливих пар країн походження та призначення мігрантів) відбувалось 65% світової міграції, у 2020 р. – 50 %. Серед сучасних основних міграційних коридорів виділяються такі: з Мексики до США; з Індії до Об'єднаних Арабських Еміратів і Саудівської Аравії; з Індії та Китаю до США; з Бангладеш до Індії; з Філіппін до США. Крім традиційних та усталених коридорів, є додаткові великі коридори, існування яких пов'язане із ситуаціями вимушеного переміщення, наприклад між Сирійською Арабською Республікою та Туреччиною, між Венесуелою та Колумбією, а з 2022 р. – між Україною та Польщею [9, с. 46].

Найбільші коридори світових міграційних потоків утворились переважно до великих економік, таких як США, Франція, РФ, Об'єднані Арабські Емірати та Саудівська Аравія. Так, коридор Мексика-Сполучені Штати Америки є найбільшим у світі (рис. 1.15), яким у 2020 р. перемістилися майже 11 млн осіб. Другим за величиною є коридор із Сирійської Арабської Республіки до Туреччини, який включає переважно біженців, переміщених внаслідок десятирічної громадянської війни у Сирійській Арабській Республіці [9]. Третій за величиною міграційний коридор у світі – з Індії до Об'єднаних Арабських Еміратів (понад 3 млн осіб), – складається в основному з висококваліфікованих трудових мігрантів [10, с. 28].

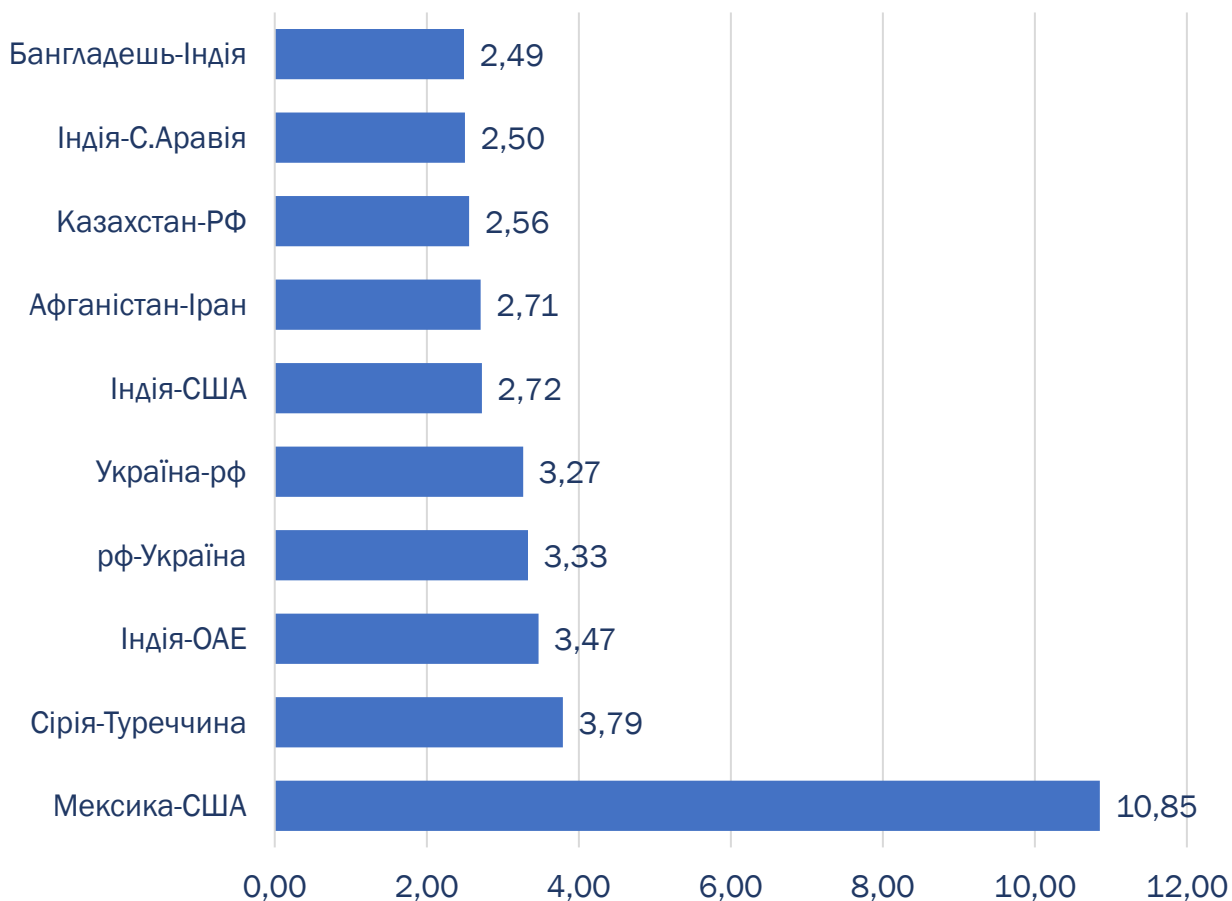

Рис. 1.15. Найбільші міграційні коридори, 2020 р., млн. осіб [2]

Більше ніж 40% всіх міжнародних мігрантів у 2020 р. (115 млн.) були народжені в Азії, приблизно 20% первинно мігрують з шести країн Азії: Індії (країна походження найбільшої кількості мігрантів), Китаю, Бангладеш, Пакистану, Філіппін, Афганістану. Мексика є другою країною у світі за обсягом походження мігрантів [11].

Головною країною призначення міжнародних мігрантів, починаючи з 1970 р., виступають США: чисельність тих, хто народився за кордоном, але проживає у США, зросла протягом 1970-2020 рр. майже у 4 рази – з 12 млн. до майже 51 млн. осіб. Друга за кількістю країна – Німеччина – також збільшила цей показник: з 8,9 млн. у 1970 р. до 16 млн. у 2020 р. [11].

Найбільша частка емігрантів – вихідці з країн із середнім рівнем доходу, які не належать ні до найбідніших, ні до найбагатших прошарків населення у країнах походження, і у яких є мотив і стимул для переїзду. При цьому у більшості країн із зазначеної групи лише невелика частка населення емігрувала до іншої країни (рис. 1.16).

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Рис. 1.16. Кількість емігрантів за групами країн походження (класифікація за рівнем доходів) (млн. осіб), та частка емігрантів у чисельності населення групи країн (%), 2020 р. (розраховано на основі [1], [2])

У деяких країнах походження емігранти становлять значну частку населення. Так, у багатьох малих острівних державах, що активно розвиваються, рівень еміграції перевищує 25% населення (рис. 1.17). Відносно високі рівні еміграції – понад 15% – спостерігаються також у ряді країн Центральної та Східної Європи (громадяни яких прямують до країн Західної Європи).

В середньому, рівень еміграції у світі становить 7% населення [8, с. 47].

У ряді країн походження значною є частка біженців у загальній кількості населення: Сирії (28% населення: 6,5 млн. біженців з 23,2 млн. населення), Республіці Венесуела (19,4% населення: 5,6 млн. біженців з 28,8 млн. населення), *Україні* (16% населення: 5,9 млн. біженців з 36,7 млн. населення), Афганістані (14,5% населення: 6,1 млн. біженців з 42,2 млн. населення) та Центральноафриканській Республіці (13,1% населення: 750 тис. біженців з 5,7 млн. населення)¹ [12].

¹ Для розрахунку взято дані щодо населення країн та кількості біженців на 2023 рік.

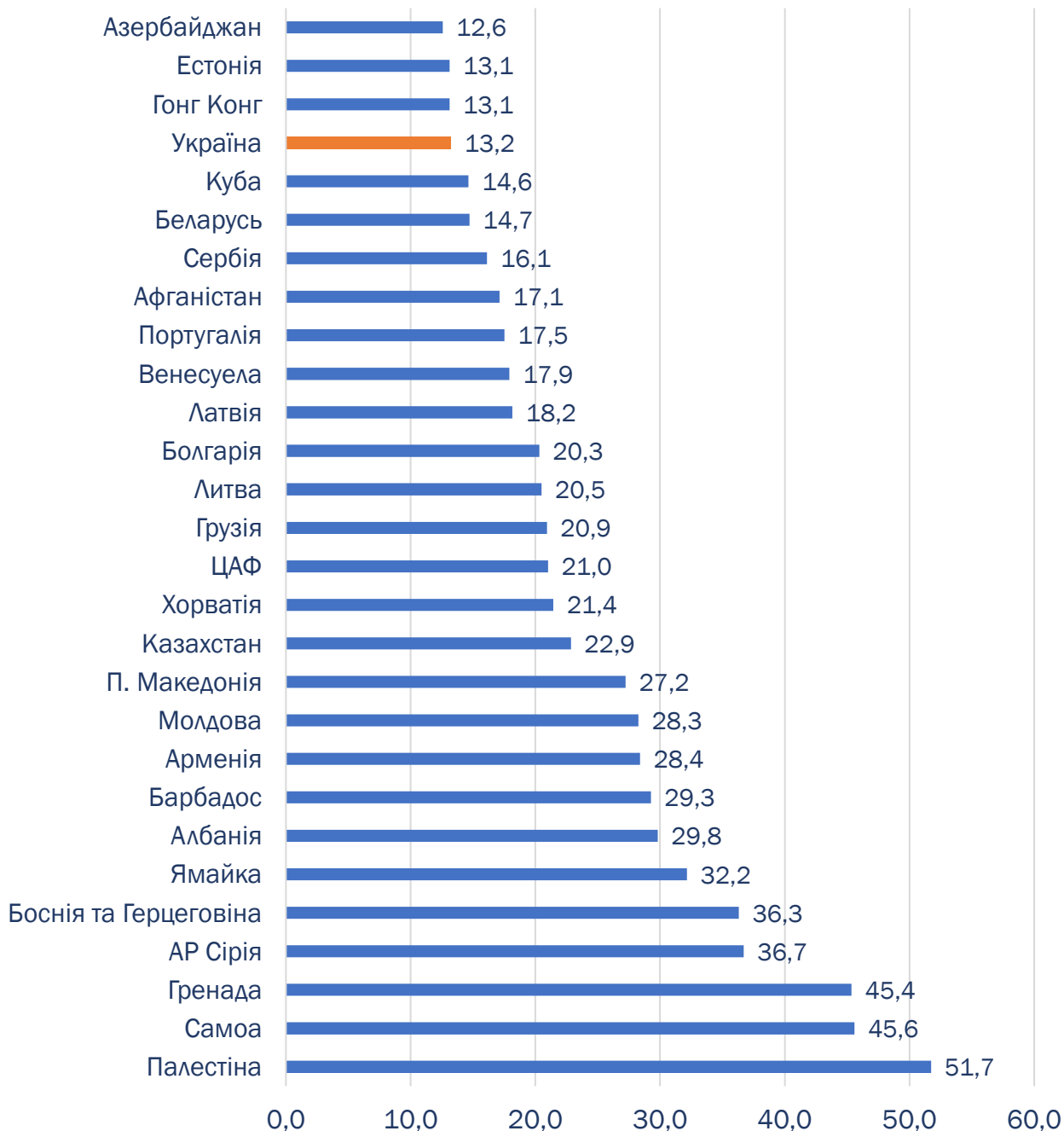

Рис. 1.17. Співвідношення осіб, які проживають за кордоном, до населення країни походження, у деяких країнах у 2020 р., % [1]

Основними країнами призначення мігрантів є США, Німеччина, Саудівська Аравія, Велика Британія, Об'єднані Арабські Емірати та Франція – країни з високим рівнем доходу (рис. 1.18), що підтверджує висновок щодо домінування економічних причин міжнародної міграції. Ряд країн, такі як Австралія, Канада та Велика Британія з часом натуралізували велику кількість мігрантів.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

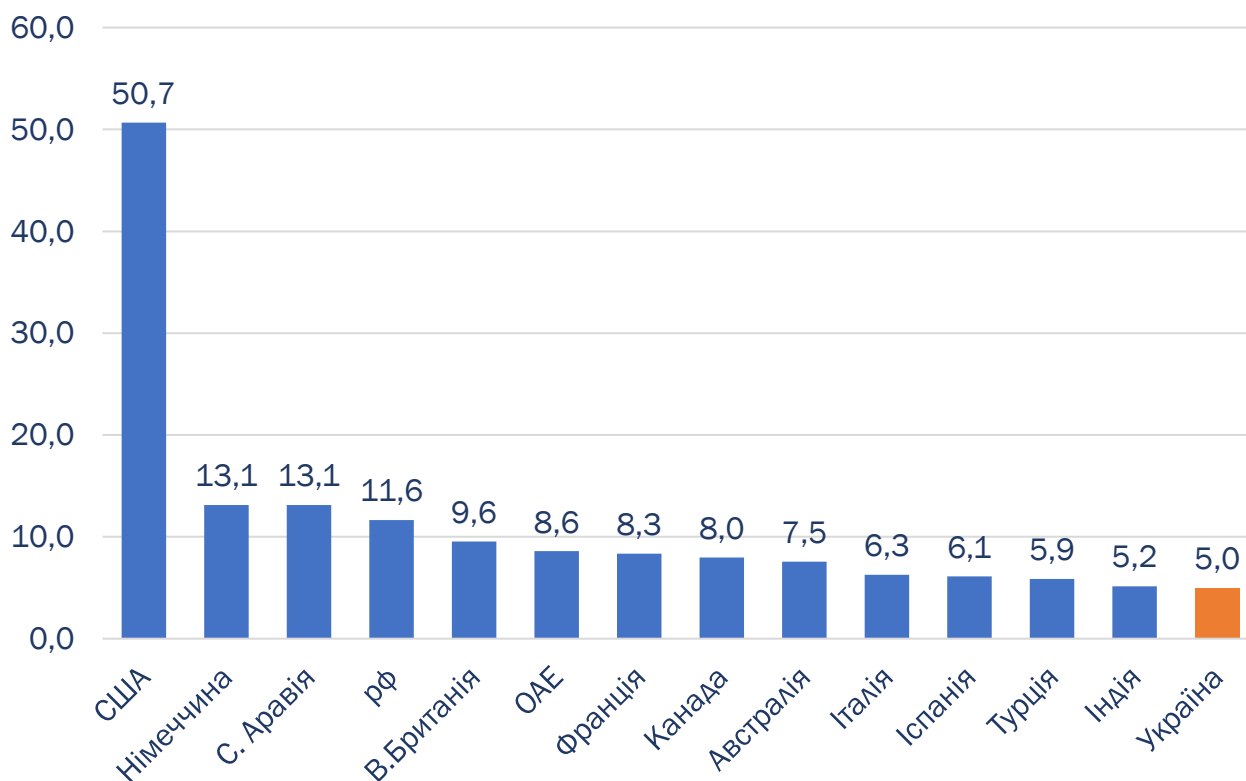

Рис. 1.18. Найбільші країни призначення мігрантів, 2020 р., млн. осіб [2]

Показово, що у 2020 р. до групи країн-лідерів призначення мігрантів входила Україна. До повномасштабного вторгнення до України їхали переважно з пострадянських країн: з рф (3,3 млн.), Білорусі (248 тис.), Казахстану (224 тис.), Узбекистану (222 тис.), Молдови (151 тис.) [2].

Частка іммігрантів у загальній чисельності населення країн призначення є різною (рис. 1.19). Найбільший показник спостерігається у країнах-членах Ради співробітництва Перської затоки (ОАЕ – 88%, Катар – 77%, Кувейт – 73%, Бахрейн – 55%, Оман – 46%), що пояснюється їх цілеспрямованою міграційною політикою – залученням виключно трудових мігрантів з різним рівнем кваліфікації, проте на різних умовах. Значним даний показник є також у ряді країн ОЕСР з високим рівнем доходу (Люксембург – 14%, Ірландія – 13%, Швеція – 13%, Іспанія – 11%, Австралія – 11%).

Частина міграції є внутрішньорегіональною, спрямованою до країн, які характеризуються наявністю відносно більш сприятливих умов у порівнянні із сусідніми країнами – до таких країн належать зокрема Коста-Ріка, Кот-д'Івуар, Габон, Казахстан, Малайзія, Сінгапур. Частка іммігрантів також є значною в деяких країнах з невеликою кількістю населення – таких, як Беліз, Джибуті, Сейшельські острови.

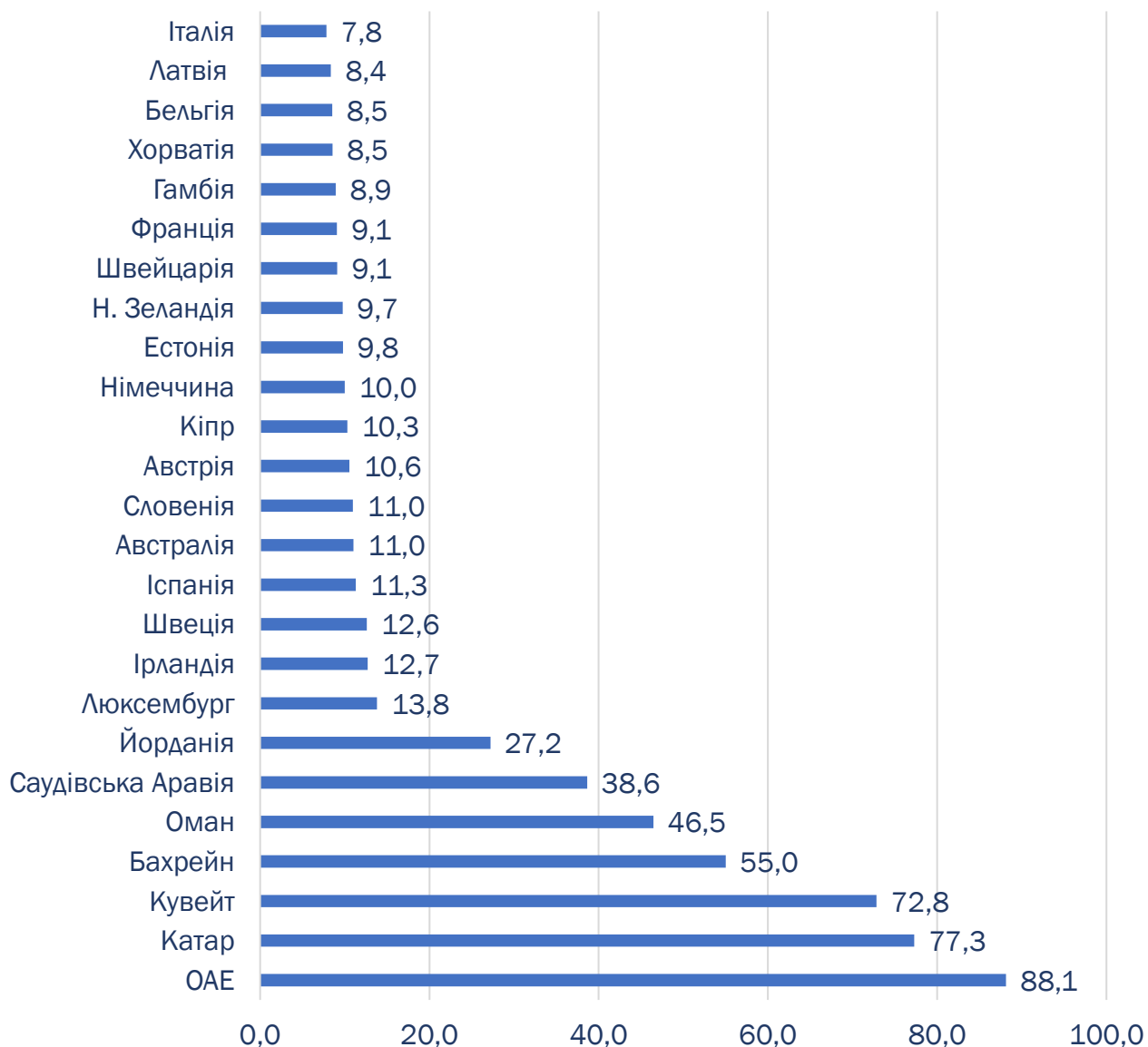

Рис. 1.19. Частка іммігрантів у загальній чисельності населення деяких країн призначення, 2020 р., % [1]

Щодо біженців, хоча частка біженців у загальному обсязі населення приймаючих країн зазвичай є невеликою – менше 1%, – є винятки. Так, станом на середину 2022 р. кожен шостий був біженцем у Лівані (багаторічне місце призначення для палестинських біженців, останніми роками – збільшення потоку біженців з Сирії); один з 16 – в Йорданії (біженці з Сирії); один з 21 – у Колумбії (біженці з Венесуели).

1.2. РЕГІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

Моделі міжнародної міграції значно відрізняються за регіонами світу. Кількість мігрантів збільшилась за всіма регіонам світу, проте найбільше зростання з 1990 р. по 2020 р. спостерігалось в Європі та Азії (рис. 1.20), які прийняли близько 87 млн. та 86 млн. міжнародних мігрантів відповідно, що становить разом 61% світової кількості міжнародних мігрантів.

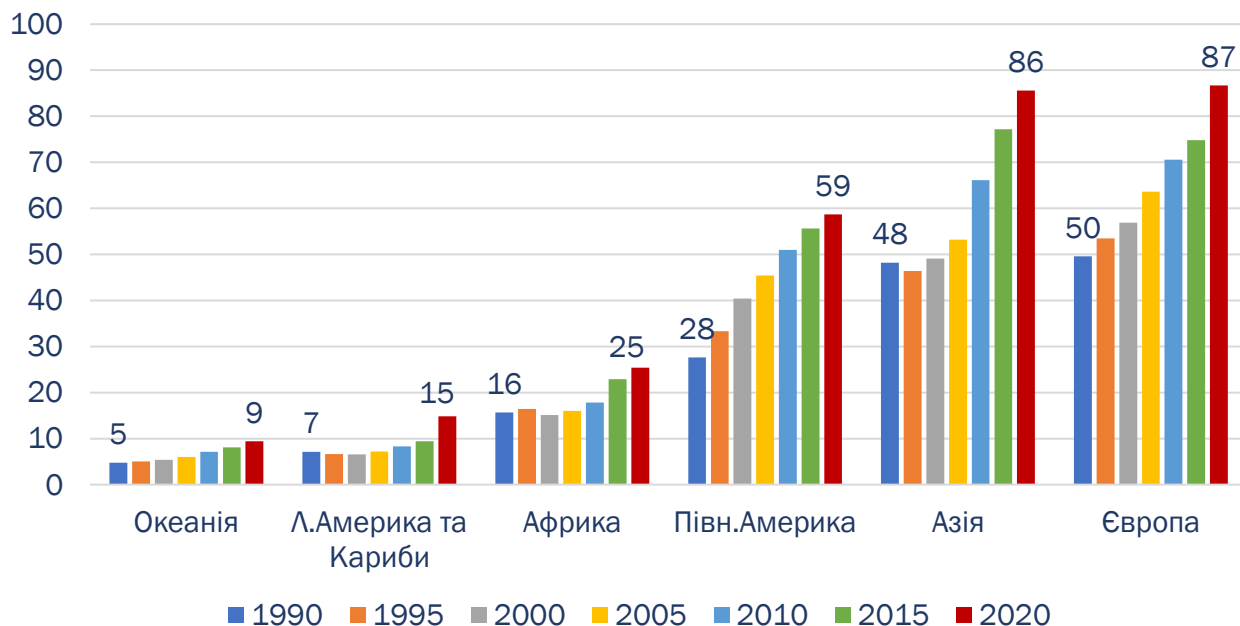

Рис. 1.20. Динаміка чисельності мігрантів за регіонами світу, 1990-2020 рр., млн. осіб [2]¹

Далі йде Північна Америка, де у 2020 р. нараховувалось майже 59 млн. міжнародних мігрантів, або 21% світової кількості мігрантів, Африка – 9%, Латинська Америка та Карибський басейн – 5% та Океанія – 3% [5].

Порівняно з чисельністю населення в кожному регіоні, частка міжнародних мігрантів у 2020 р. була найвищою в Океанії, Північній Америці та Європі, де міжнародні мігранти становили відповідно 22%, 16% та 12% від загальної кількості населення. Для порівняння, частка міжнародних мігрантів є відносно невеликою в Азії та Африці (1,8% і 1,9% відповідно), і Латинській Америці та Карибському басейні (2,3%).

Найбільше зростання з 1990 по 2020 рік спостерігалось в Азії – на 74% (близько 37 млн. осіб в абсолютному вираженні). За цей період Європа посіла

¹ Регіони світу подано за класифікацією ООН

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

друге місце (кількість міжнародних мігрантів зросла на 30 млн.), за нею йшла Північна Америка (збільшення на 18 млн.) та Африка (на 10 млн.).

Так, у європейських країнах з високим рівнем доходу нараховується близько 43 млн. мігрантів, у тому числі 8 мільйонів біженців, які переважно мають походження з інших європейських країн (56%), причому ця тенденція посилилась після повномасштабного вторгнення РФ до України, і меншою мірою з інших регіонів, головним чином з Близького Сходу та Північної Африки (13%), Латинської Америки (9%) і Африки на південь від Сахари (8%) (рис. 1.21). Еміграція з країн Європи в основному спрямована в більш заможні європейські країни та країни Північної Америки.

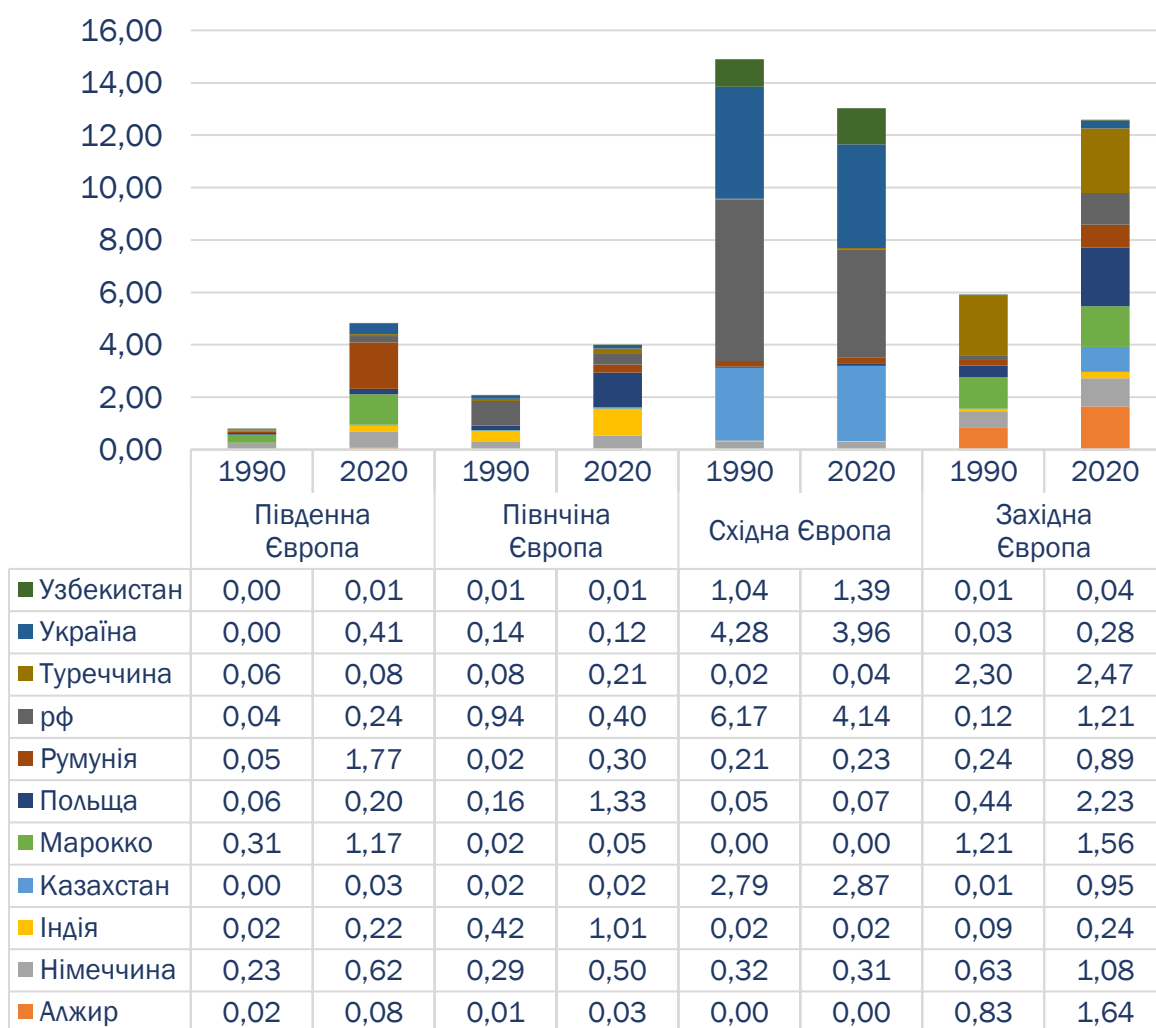

Рис. 1.21. Топ-10 країн походження мігрантів до Європи, розподіл за країнами призначення, 1990 р., 2020 р., млн. осіб [5] ¹

¹ Регіони надано згідно з класифікацією географічних регіонів та субрегіонів ООН. Статистичний дивізіон ООН. Методологія. URL: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

В інших європейських країнах і країнах Центральної Азії переміщення відбуваються в основному в межах регіону. Ці рухи зосереджені в рамках кількох міграційних коридорів (рф, Україна, Казахстан, Узбекистан – країни Східної Європи; Румунія – Південна Європа; Польща – Північна Європа; та коридор до Західної Європи з Польщі, рф, Казахстану), у тому числі між країнами колишнього Радянського Союзу. Певна частка мігрантів із зазначених країн також мігрували до європейських країн з високим рівнем доходу) (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Міграційні напрями з країн Східної Європи та Центральної Азії у 1990 р. та 2020 р., осіб [2] ¹

Регіони спрямування мігрантів	Азія		Європа		Інші регіони	
	1990	2020	1990	2020	1990	2020
Країни походження мігрантів						
Білорусь	195 573	136 272	1 544 226	1 263 080	27 287	81 486
Болгарія	483 744	675 814	109 550	753 352	16 289	112 765
Чехія	467	2 319	147 698	781 491	93 185	127 659
Угорщина	15 922	14 282	165 727	463 878	147 077	154 109
Казахстан	137 253	76 810	2 824 054	3 878 875	9 738	49 951
Киргизстан	39 483	32 945	480 853	711 529	2 040	10 507
Польща	107 815	68 089	705 505	3 824 285	546 043	679 182
Респ. Молдова	57 455	31 527	553 934	929 979	14 264	68 020
Румунія	136 664	135 645	525 028	3 194 294	126 350	320 357
рф	5 024 473	4 009 990	7 270 336	5 993 380	349 128	571 835
Словаччина	126	592	119 464	333 084	8 022	24 123
Таджикистан	66 286	38 823	469 388	532 712	1 945	7 614
Туркменістан	10 692	15 777	248 513	223 606	732	3 480
Україна	868 519	671 269	4 450 625	4 779 015	201 266	528 499
Узбекистан	349 088	453 346	1 062 226	1 455 576	16 216	77 305

Країни походження найбільшої кількості мігрантів зі Східної Європи та Центральної Азії та їх розподіл за регіонами призначення наведено на рис. 1.22.

Станом на 2022 р. у Східній Азії та Тихоокеанському регіоні імміграція залишається обмеженою, за винятком країн з високим рівнем доходу, таких як

¹ Регіони надано згідно з класифікацією географічних регіонів та субрегіонів ООН. Статистичний дивізіон ООН. Методологія. URL: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Австралія та Нова Зеландія. Еміграція з регіону має різне спрямування як в рамках регіону, так і за його межі, наприклад до Північної Америки та країн Перської затоки [8, с.48].

У Південній Азії міграція є відносно обмеженою, враховуючи демографічні характеристики регіону. Спостерігаються три основні тенденції: по-перше, близько 19 млн. осіб емігрували до країн Перської затоки; по-друге, ще 15 млн. емігрували в інші регіони, головним чином до країн Північної Америки та європейських країн з високим рівнем доходу; по-третє, спостерігаються вимушені переміщення – з Афганістану до Пакистану та з М'янми до Бангладеш.

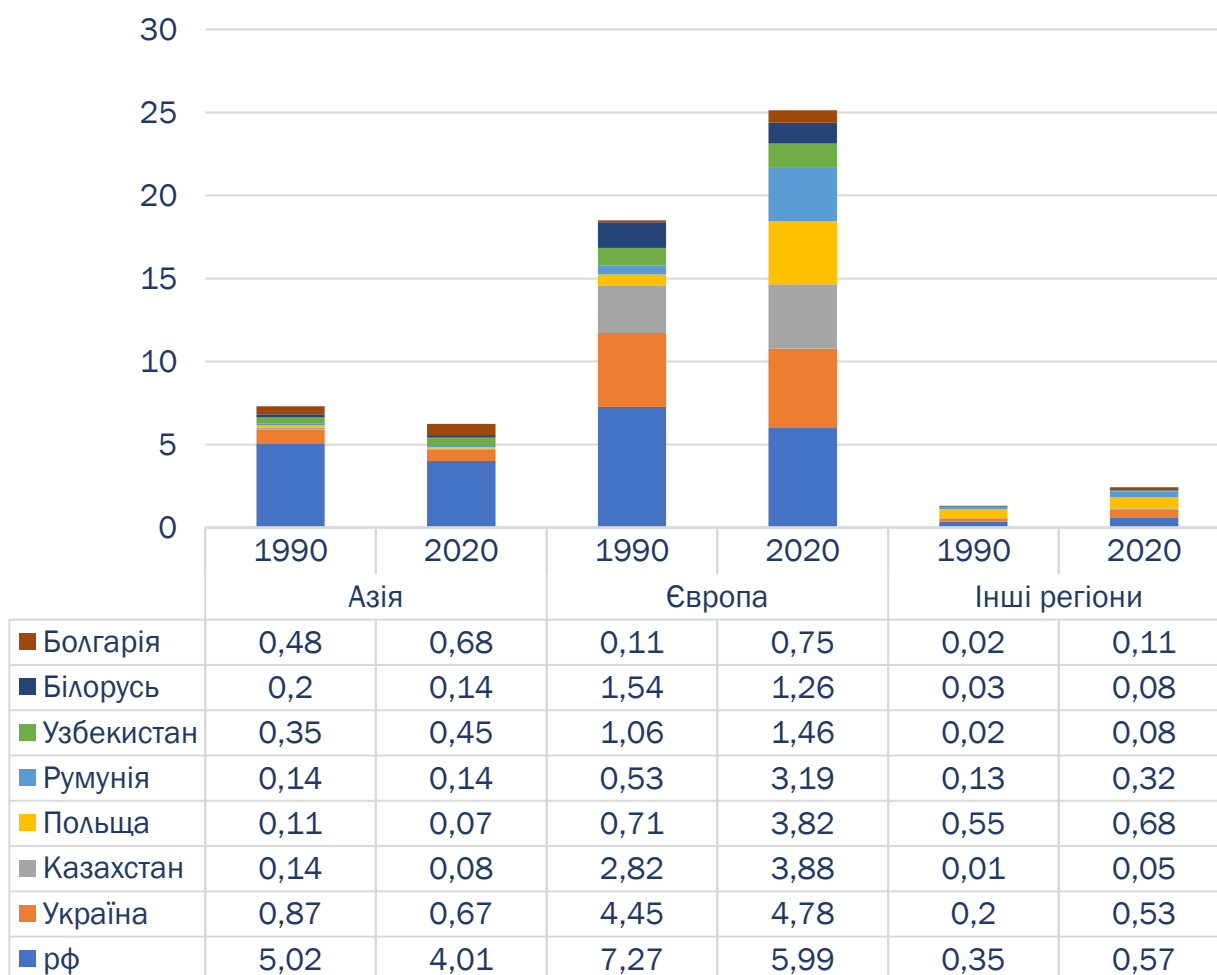

Рис. 1.22. Напрями міграції з країн Східної Європи та Центральної Азії за регіонами, 1990 р., 2020 р., млн. осіб [2]

На Близькому Сході та в Північній Африці існують три чіткі моделі. По-перше, країни Перської затоки приймають велику кількість іммігрантів, головним чином, з Південної Азії (60%). По-друге, решта країн регіону є

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

джерелом відносно великих еміграційних потоків, головним чином до європейських країн з високим рівнем доходу (8 млн.) і до країн Перської затоки (6 млн.). По-третє, сирійська криза та триваюча небезпека в Іраку також спричинили велику кількість біженців в регіоні (близько 3,5 млн.).

В Африці на південь від Сахари більшість переміщень відбувається в межах регіону. З приблизно 22 млн. людей, які живуть за межами своєї країни, близько 35% є біженцями. Ці переміщення є особливо інтенсивними через деякі коридори, таких як з Буркіна-Фасо до Кот-д'Івуару або до регіональних економічних полюсів, таких як Нігерія чи Південна Африка. Спостерігаються також великі потоки біженців, наприклад, з Південного Судану, Демократичної Республіки Конго, Судану, Сомалі та Центральноафриканської Республіки. Еміграція в інші країни переважно спрямована до країн ЄС, Великої Британії та США – близько 10,3 млн осіб.

У Латинській Америці та Карибському басейні спостерігаються дві основні тенденції. По-перше, відносно великі регіональні переміщення (близько 10,7 млн. людей), включаючи 4,4 млн. мігрантів з Венесуели. По-друге, велика кількість вихідців з регіону емігрувала переважно до Північної Америки (близько 60%), і значно менша – до Європейського Союзу (близько 10 %).

У Північній Америці кількість іммігрантів приблизно в 6 разів перевищує кількість емігрантів. Більшість з тих, хто приїжджає до регіону, є вихідцями з Латинської Америки та Карибського басейну (близько 43%), іншими великими регіонами походження мігрантів є Східна Азія та Тихоокеанський регіон (21%), Європа і Центральна Азія (16%), Південна Азія (9%), відносно менша кількість іммігрантів спостерігається з регіонів Близького Сходу та Північної Африки. Багато іммігрантів до Сполучених Штатів і Канади з часом натуралізувались.

1.3. ПРИЧИНИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

Причини міграції є різними. Мотиви частково відображають соціально-економічний стан країн походження та потребу в міжнародному захисті. Моделі переміщення відрізняються, і зумовлені потребами пошуку нових економічних можливостей у країнах призначення та потребами тих, хто переїжджає, у тому числі через конфлікти та обґрунтований страх переслідування. Однак у деяких ситуаціях межа може бути розмитою, оскільки деякі люди шукають як можливостей, так і безпеки.

Рішення щодо міграції є складним і змушує людей зважувати певні варіанти: залишитися, переїхати у межах власної країни чи мігрувати за кордон. Деякі мігранти вирішують переїхати самотійно, тоді як інші роблять це за бажанням і за підтримки певної групи – родини чи громади. При прийнятті рішення щодо міграції враховується багато факторів, включаючи як економічні, так і особисті міркування. Потенційні мігранти порівнюють очікуваний добробут за різних ситуацій і відповідні витрати на переїзд – фінансові та нефінансові, у підсумку обираючи варіант, який швидше дозволить їм досягти своїх цілей щодо економічних перспектив, соціального та психологічного благополуччя чи безпеки.

Переважає більшість мігрантів (понад 80%) переїжджають у пошуках кращих можливостей у країні призначення. Тенденції їх руху зазвичай формують усталені тенденції у середньостроковій перспективі. Ці мігранти в основному керуються міркуваннями більш високої потенційної заробітної плати та доступу до більш якісних послуг. Хоча вони не є біженцями, деякі з них також переїжджають у пошуках більш високого рівня особистої безпеки, верховенства права та більшого ступеня особистих свобод.

За підсумками 2020 р., переважна більшість мігрантів і натуралізованих громадян (близько 80%) проживали у країнах з доходом, вищим, ніж у країнах їх походження. Те, звідки прибувають люди, значною мірою визначає, куди вони рухаються. Переміщення в основному визначаються попитом на навички на ринках праці в країнах призначення, історичними та географічними зв'язками, а також витратами на міграцію.

Більшість мігрантів з країн із низьким рівнем доходу мігрують до інших країн із низьким доходом або до країн із середнім рівнем доходу, часто через те, що вартість переїзду до країн із високим доходом є непропорційно високою.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Мігранти з країн із середнім рівнем доходу часто переїжджають до країн із високим рівнем доходу. Подібним чином багато емігрантів із країн з високим рівнем доходу переїжджають до інших країн з високим доходом (рис. 1.23).

Рис. 1.23. Міграційні потоки в залежності від рівня економічного розвитку країни походження мігрантів [8, с. 53]

Згідно з даними Світового Банку, основними реципієнтами мігрантів є країни з високим рівнем доходу, у той час як країни з середнім рівнем доходу (групи країн з доходом вище середнього та нижче середнього) є основними країнами походження мігрантів (рис. 1.24). Спостерігається також відновлення міграційних потоків після стрімкого падіння у 2020 р., що було викликано пандемією.

Існують також певні відмінності у процесах міграції працівників з різним рівнем кваліфікації, які зазвичай направляються в різні типи країн. Значна частка низькокваліфікованих мігрантів переміщується в межах свого регіону: у 2020 р. близько половини всіх низькокваліфікованих мігрантів прямували до сусідніх країн. У тих випадках, коли вони мігрують далі, то, як правило, переміщуються до більш знайомих місць, тобто туди, де вони можуть розмовляти домінуючою мовою або мають доступ до соціальних мереж на основі своєї етнічної приналежності, громади чи національності [13]. Вони уникають таких бар'єрів, як більші фінансові обмеження або більші труднощі з пошуком роботи у віддалених або менш знайомих місцях.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

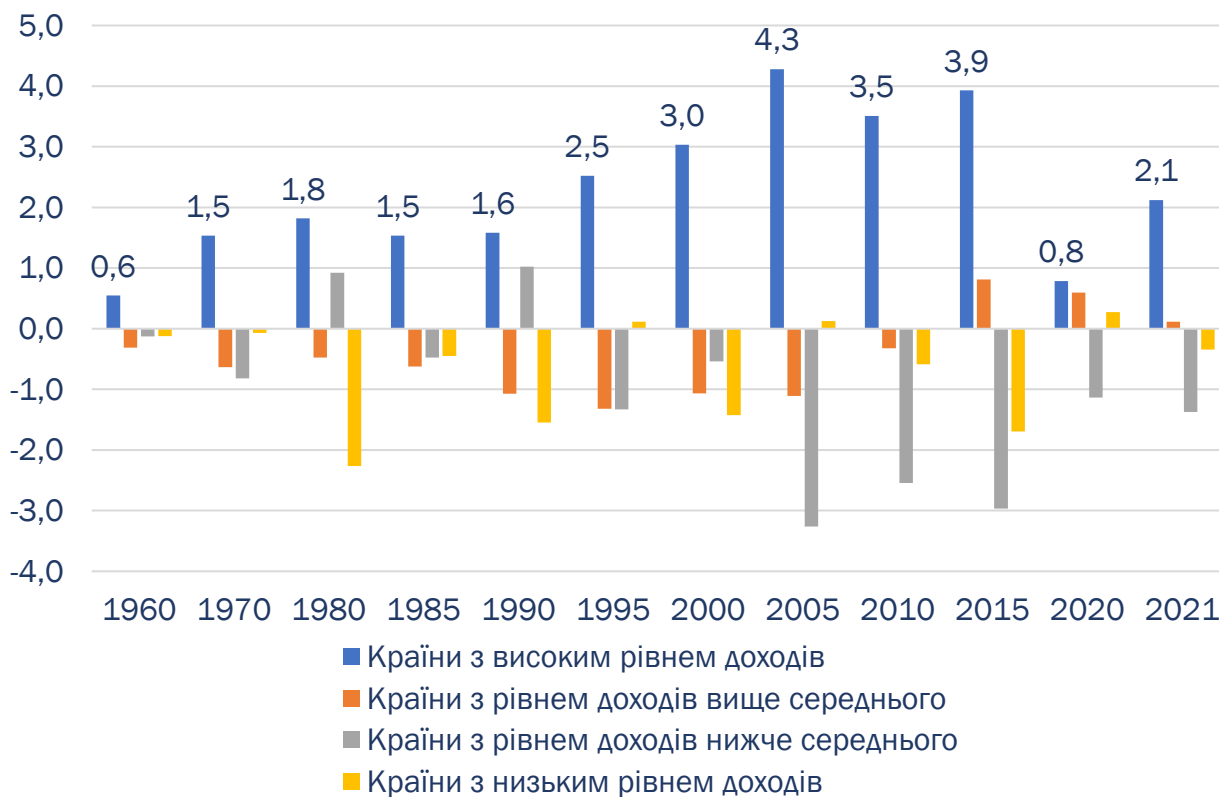

Рис. 1.24. Динаміка сальдо міграції за групами країн за рівнем доходу, 1960-2021 рр., млн. осіб [1]

Висококваліфіковані особи, навпаки, переважно мігрують до країн з високим рівнем доходу, і ця тенденція з часом посилюється. Висококваліфіковані мігранти часто виграють від високого попиту на їхні навички та більш сприятливих міграційних правил. У деяких країнах вони також мають спрощений доступ до права на проживання та громадянства.

Міграція може бути як постійною, так і тимчасовою. Наприклад, в Австралії багато висококваліфікованих іммігрантів приїжджають з наміром постійно жити в країні призначення (одразу сім'єю або планують перевезти сім'ю пізніше). Для інших міграція лише тимчасова: вони переїжджають на певний період часу, щоб вчитися або працювати, з наміром потім повернутися додому. На тимчасову стратегію припадає більшість переміщень до країн Перської затоки, Республіки Корея та Малайзії.

Проте відмінність між тимчасовою та постійною міграцією є розмитою, оскільки багато людей, які спочатку мали намір переїхати лише на кілька років, продовжують своє перебування в країні призначення на десятиліття, а іноді й на все життя. Наслідки тимчасової та постійної міграції – переваги, які

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

привносять мігранти, виклики, які вони створюють, і політичні заходи, яких вони вимагають, – помітно відрізняються. Відповідно, аналіз причин та мети міграційних потоків в країнах має бути використано при удосконаленні державної міграційної політики.

Вимушена міграція

Моделі вимушеного переміщення (біженці) відрізняються від моделей економічної міграції в контексті концентрації переміщень, уразливості тих, хто переїжджає, місць призначення мігрантів, а також раптовості та швидкості, з якою відбуваються переміщення.

За останнє десятиліття кількість біженців зросла більш ніж удвічі (рис. 1.25). Станом на середину 2022 р. у світі нараховувалось близько 37,8 млн. біженців: 26,7 млн. біженців (та людей, які перебувають у подібних ситуаціях) під мандатом УВКБ ООН¹; 5,8 млн. палестинських біженців під мандатом БАПОР²; та 5,3 млн. осіб, які потребують міжнародного захисту. Ще 4,9 млн. осіб попросили притулку (шукачі притулку) і очікують рішення щодо надання їм статусу біженця [8, с. 206]. Наразі ці цифри постійно зростають через збільшення біженців з України та активізацію військового конфлікту між Палестиною та Ізраїлем.

На відміну від економічних мігрантів, які переїжджають з багатьох країн, більшість біженців походять з обмеженої кількості країн. Хоча біженці є майже з усіх країн світу, кризи в шести країнах утворюють 76% усіх людей, які потребують міжнародного захисту: Україна (6,45 млн. станом на 31.12.2023 р. [14]), Сирія (6,8 млн.), Венесуела (5,6 млн.), Афганістан (2,8 млн.), Південний Судан (2,4 млн.) і М'янма (1,2 млн.) [15, с. 11].

Потоки біженців включають велику кількість вразливих людей – тих, кого сім'я чи громада прагне захистити від небезпеки, – на відміну від економічних мігрантів, які переважно є дорослими особами у працездатному віці. Діти становлять 41% біженців, деякі з них без супроводу (наприклад, станом на 2023 р. понад 70 тис. дітей без супроводу або розлучених з родинами дітей перебували в Уганді [16]). Незалежно від місця походження, багато біженців досягають місця призначення в стані злиднів, залишивши свої активи та прибувши з невеликими заощадженнями або взагалі без них. Деякі з них

1 Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй по справах біженців

2 Близькосхідне агентство ООН для допомоги палестинським біженцям та організації робіт

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

зазнали травматичних випробувань, які можуть ускладнити їх економічну та соціальну інтеграцію.

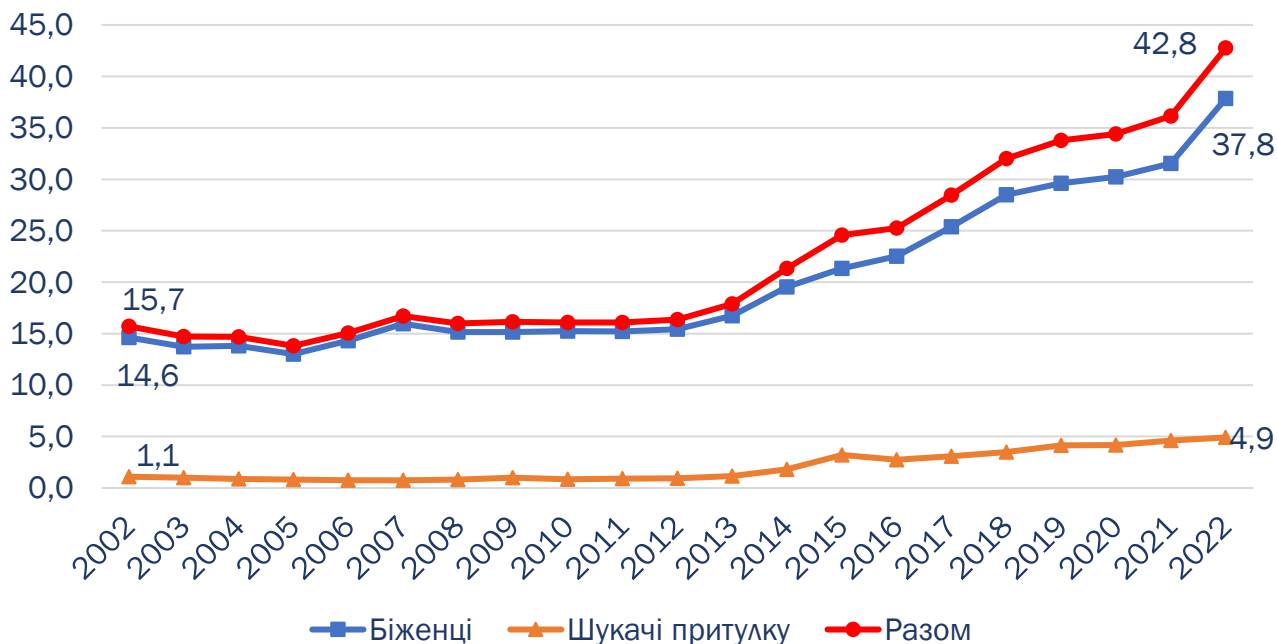

Рис. 1.25. Динаміка вимушених переселенців за кордон, 2002-2022 рр., млн. осіб [8, с. 206]

Біженці і економічні мігранти по-різному обирають пункти призначення. Економічні мігранти зазвичай переїжджають туди, де є попит на їхні навички, незалежно від відстані та країни походження. Натомість біженці скоріше надають перевагу безпеці та свободі волевиявлення, ніж попиту на ринку праці, тому прагнуть переїхати до безпечного місця – найчастіше це країни, що межують з країною походження біженців. Станом на середину 2022 р., в сусідніх країнах знаходились 99% біженців із Південного Судану, 86% біженців з М'янми, 78% біженців із Сирії, 77% біженців з Афганістану. У деяких випадках біженці переїхали до інших країн свого регіону (наприклад ті, хто залишили Україну та Венесуелу), але розподіл мігрантів з цих країн є дуже сконцентрованим.

Майже половина всіх біженців розміщені лише в 10 приймаючих країнах (рис. 1.26).

Станом на середину 2023 р. 75% біженців були розміщені в країнах з рівнем доходу вище середнього (30%), країнах з рівнем доходу нижче середнього (29%) і країнах із низьким рівнем доходу (16%) (рис. 1.27).

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

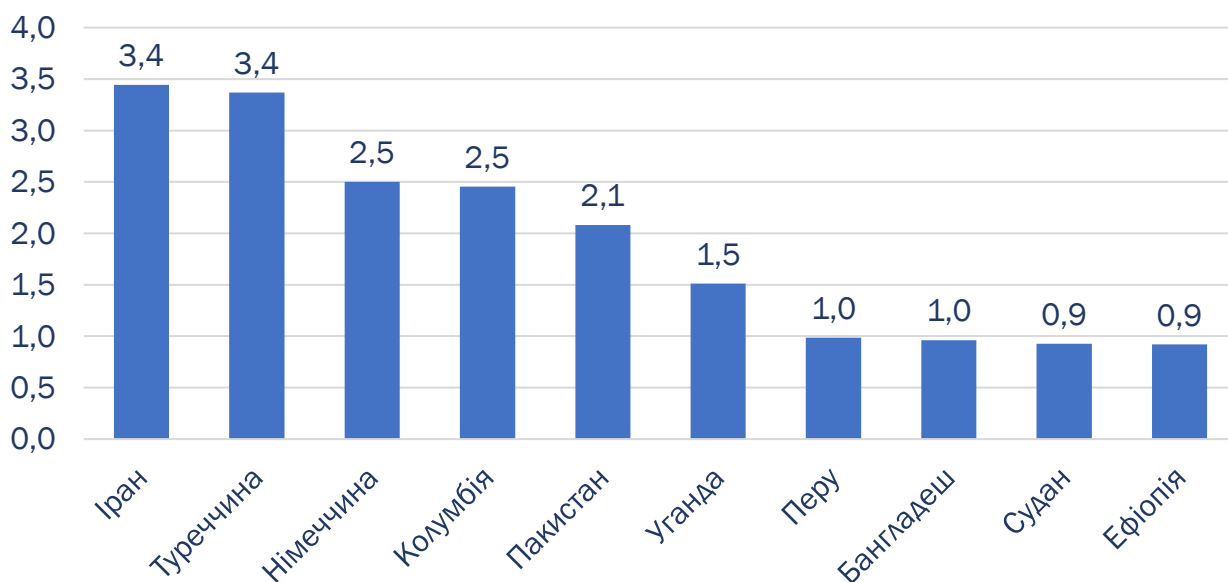

Рис. 1.26. Країни, що прийняли найбільшу кількість біженців у 2022р., млн. осіб [17]

Крім того, можна спостерігати суттєві зрушення у розподілі біженців за країнами у розрізі рівня доходів у приймаючих країнах. Найбільш помітні зміни стосуються різкого збільшення частки біженців, розміщених у країнах із доходом вище середнього: з 2% у 2005 р. до 30% до середини 2023 р. Країни з рівнем доходу вище середнього, такі як Туреччина, Ліван і Йорданія, надали притулок мільйонам сирійських біженців, тоді як Колумбія, Перу та Еквадор прийняли велику кількість венесуельців.

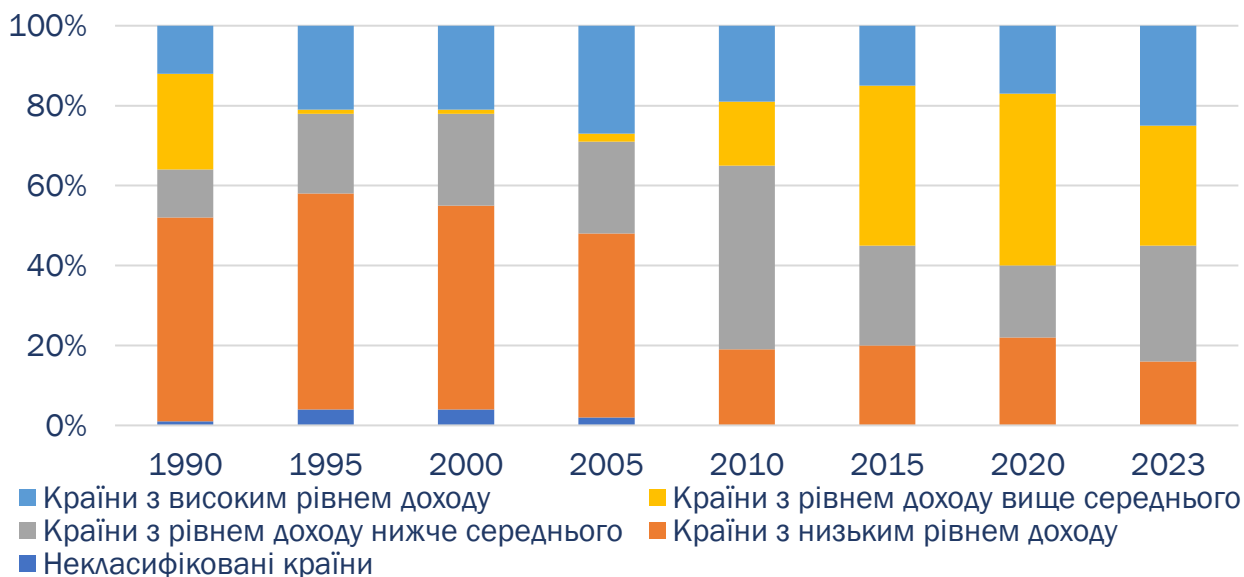

Рис. 1.27. Розподіл біженців по приймаючих країнах у розрізі груп країн за рівнем доходів, 1990-2023 рр., % [17]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Частка біженців, яких приймають країни з низьким рівнем доходу, зменшилась порівняно з початком 1990-х рр. (51% у 1990 р. порівняно з 16% середини 2023 р.). Це значною мірою можна пояснити економічним розвитком великих приймаючих країн у групі, які в цей період були класифіковані як країни з доходом нижче середнього, наприклад Пакистан. Країни з високим рівнем доходу прийняли від 17% до 28% біженців протягом вказаного періоду, з помітним зростанням у 2022 р., головним чином через кількість українських біженців, розміщених у країнах з високим рівнем доходу, переважно в Європі [17].

Загалом близько 75% біженців перебувають у країнах з низьким і середнім рівнем доходу, 25% – у країнах з високим рівнем доходу.

Протягом останнього десятиліття характер руху біженців почав змінюватись, зокрема в частині країн походження. Якщо до 2014 р. країнами походження біженців були переважно країни з низьким рівнем доходу, то на сьогодні все більше біженців походять з країн із середнім доходом (рис. 1.28).

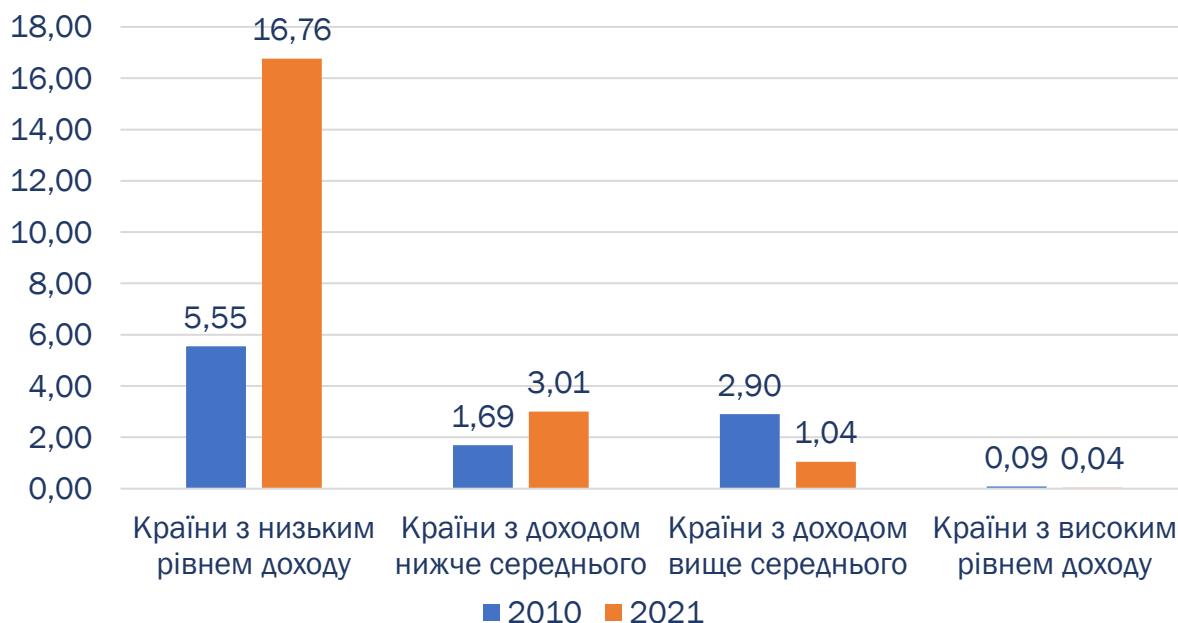

Рис. 1.28. Біженці за країнами походження у розрізі груп країн за рівнем доходів, 2010-2021 рр., % [18]

Вищевказані трансформації впливають на зміну деяких ключових характеристик потоків біженців. Так, біженці, які походять з країн із середнім рівнем доходу, як правило, мають вищий рівень навичок, ніж ті, хто виїздить з країн з низьким рівнем доходу, і знання та навички перших, як правило, більшою мірою відповідають потребам країн призначення.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Країни з низьким рівнем доходу приймають непропорційно велику частку світового потоку біженців, як з точки зору чисельності населення, так і ресурсів, які їм доступні. У цих країнах проживає 9% світового населення і на них припадає лише 0,4% світового валового внутрішнього продукту, але вони приймають 16% біженців. Так, дуже великі групи біженців нараховуються в Уганді, Судані, Ефіопії, Чаді та Демократичній Республіці Конго. Країни з високим рівнем доходу, на частку яких припадає майже дві третини світового багатства, станом на середину 2023 р. прийняли 25% біженців [17].

1.4. ПОВЕРНЕННЯ МІЖНАРОДНИХ МІГРАНТІВ

У світі приблизно 40% мігрантів повертаються до країн походження. Проте в розрізі країн призначення існують значні відмінності. Так, майже всі мігранти до країн Перської затоки зрештою повертаються до країни походження, оскільки вся міграція до приймаючих країн є планово-тимчасовою. У країнах ОЕСР від 20% до 50% іммігрантів залишають місце призначення протягом 5-10 років після прибуття, щоб повернутися до країни походження або переїхати до третьої країни. Одночасно існують значні відмінності, наприклад, між Сполученими Штатами та Західною Європою: лише меншість мігрантів до Сполучених Штатів повертаються до країн походження, переважно з інших країн ОЕСР з високим рівнем доходу (рис. 1.29).

Рис. 1.29. Мігранти, які залишають США, розподіл за статтю та регіоном походження, 2022 р., % [16, с. 106]

Крім того, у той час, як значна кількість мігрантів загалом із Західної Європи повертаються до країн походження, зі Східної та Центральної Європи повертається менша частка жінок (рис. 1.30).

Мігранти, які планують повернутися, поведуться інакше, ніж ті, хто має намір залишитися назавжди. Останні мають більш сильні стимули інвестувати в людський і соціальний капітал, характерний для місця призначення, включаючи вивчення мови. І навпаки, ті, хто планує повернутися, як правило,

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

менш готові здійснювати такі середньострокові інвестиції, навіть якщо це означає в приймаючій країні роботу за більш низьку зарплату. Мігранти, які планують повернутися, мають вищі показники заощаджень і надсилання грошових переказів на батьківщину.

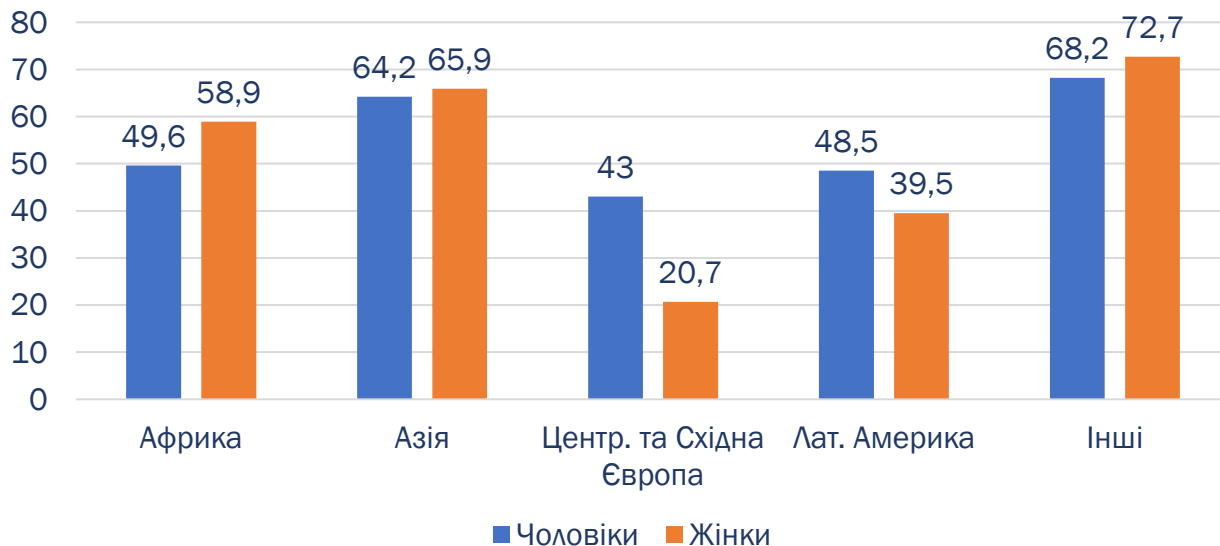

Рис. 1.30. Мігранти, які залишають Західну Європу, розподіл за статтю та регіонами походження у 2022 р., % [9, с. 106]

Наміри залишитись або повернутись можуть з часом змінитись. Рішення про повернення залежить від соціально-економічних умов як у країнах походження, так і в країнах призначення мігрантів. Так, на повернення турецьких мігрантів з Німеччини до Туреччини вплинули, з одного боку, ступінь їх взаємодії під час перебування за кордоном зі своєю громадою вдома, а з іншого – економічні труднощі і ксенофобія, з якими вони стикались в Німеччині; для марокканських мігрантів ключову роль у рішенні повернутися додому відіграли інвестиційні можливості та соціальні зв'язки в Марокко.

Важливо, що якщо мігранти, які залишають країну призначення, не матимуть можливості до неї повернутися, це зменшить для них стимули повернутися до країни походження. І навпаки, коли мігранти мають можливості повернутися, особливо якщо вони мають громадянство, вони частіше беруть участь у циркулярній міграції між країнами походження та призначення, особливо ті, хто має відносно більш низький рівень освіти.

Багато мігрантів добровільно повертаються до країн походження, якщо навіть мають право залишитись, наприклад, коли досягли запланованого рівня накопичень. Так, у Нідерландах мігранти повертаються, як правило, коли

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

досягли цільового показника заощаджень, причому представники як найвищого, так і найнижчого кваліфікаційного рівня. У Бангладеш і на Філіппінах мігранти, що змогли накопичити достатні активи, як правило, повертаються на внутрішній ринок праці після кількох епізодів тимчасової міграції.

Іноді рішення повернутися пришвидшують економічні потрясіння, тиск сім'ї чи інші соціальні фактори, навіть якщо мігранти мають законне право залишитися в країні перебування на більш тривалий термін. Під час пандемії COVID-19 багато трудових мігрантів, особливо тих, хто працює за тимчасовими контрактами, були змушені повернутися до країни походження.

Тимчасові мігранти, які повертаються після успішного перебування за кордоном, зазвичай опиняються в кращому становищі, ніж до від'їзду. Як правило, після повернення зростає рівень їх заробітної плати, особливо якщо вони мають більш високу кваліфікацію (це залежить від ряду факторів: чи буде актуальним у країні походження досвід роботи, отриманий за кордоном; від рівня розвитку країни призначення мігрантів тощо). Успішні мігранти також мають більший доступ до капіталу, ніж до від'їзду, вони більш схильні інвестувати в нерухомість та інші активи у порівнянні з неемігрантами, та скоріше стають підприємцями (накопичені заощадження та тривале перебування за кордоном прямим чином пов'язані з підприємницькою діяльністю після повернення).

Однак деякі мігранти не можуть юридично залишитись в країнах перебування, навіть за їх бажання: або закінчився термін дії їхніх віз; або їх заява про надання притулку була відхилена; або вони ніколи не мали законного права залишитись. При добровільному бажанні повернутися їм надається допомога у поверненні, в іншому випадку їх депортують. Кількість примусових повернень (через депортацію) значно нижча, ніж кількість добровільних повернень: у середньому менше 2% мігрантів зі Сполучених Штатів, Канади, Європейського Союзу, Японії та Кореї щороку.

Ті, хто змушений повернутися через депортацію, мають гірші соціально-економічні умови після повернення. Вони, зазвичай, не встагають підготуватись до свого повернення, і часто не перебували в країні призначення достатньо довго, щоб накопичити необхідні заощадження, соціальний і людський капітал. Також меншу ймовірність накопичити фінансовий, людський

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

і соціальний капітал, необхідний для успішного повернення, мають нелегальні мігранти.

Для країн призначення мігрантів значними є також політичні виклики: по-перше, країни можуть підтримувати тих, хто повертається добровільно, наприклад, за допомогою політики ринку праці, яка дозволяє мігрантам накопичувати заощадження або дозволяючи їм пересуватися туди й назад між країнами походження та призначення, особливо якщо вони мають навички та якості, які відповідають потребам країни призначення; по-друге, країни повинні гуманно ставитися до тих, кого депортують, і в деяких випадках вони можуть допомогти мігрантам у їх реінтеграції в країні походження.

2. ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

2.1. ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Характерною особливістю розвитку процесів міжнародної міграції є домінування в структурні міграційних потоків трудової міграції. В умовах глобалізації трудова міграція розширює просторовий діапазон професійної самореалізації, формуючи латентні наміри міграційних переміщень.

Згідно з даними ООН [1], кількість міжнародних мігрантів станом на 2020 р. становить у світі 282 млн. осіб, з яких 252 млн. – особи у віці 15 років і старше. Кількість економічно активних мігрантів (у віці від 15 до 70 років) поступово збільшується, при цьому частка економічно активних мігрантів у загальній їх кількості залишається майже незмінною: 78,9% – у 1990 р., 81,5% – у 2020 р. (рис. 2.1).

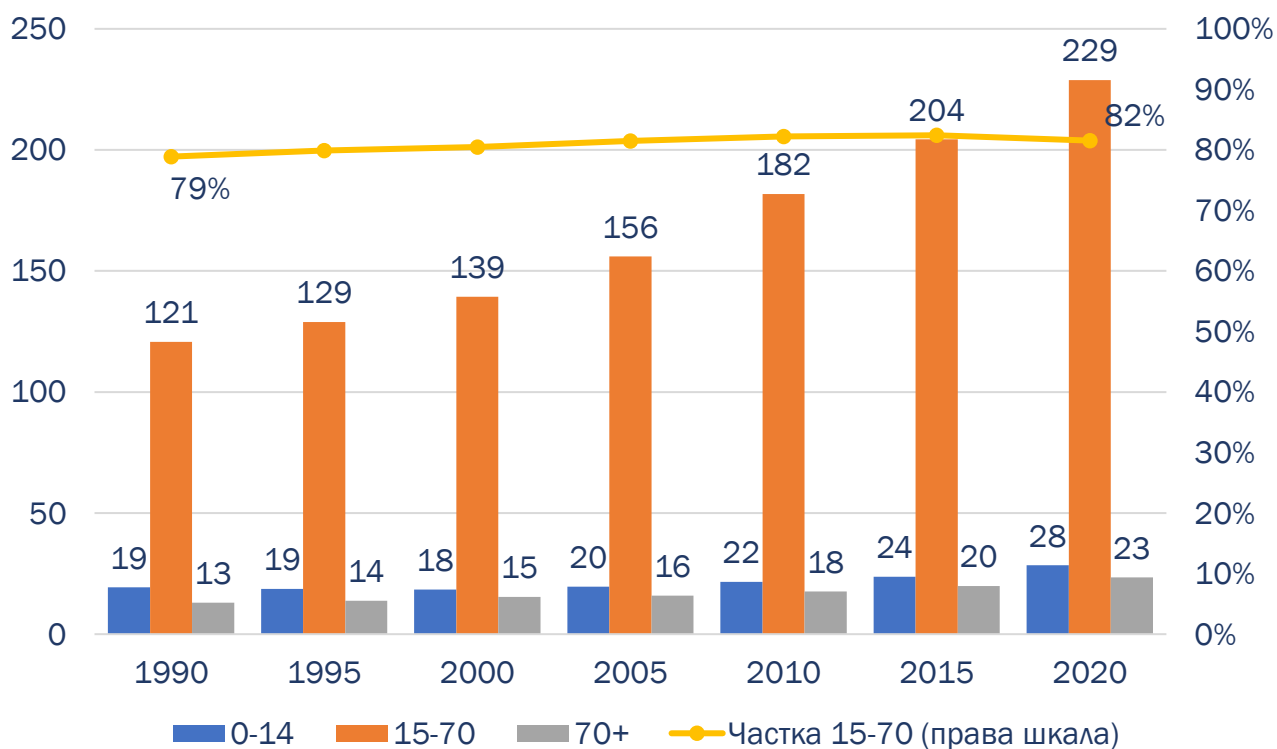

Рис. 2.1. Розподіл міжнародних мігрантів за віковими групами (млн. осіб) та частка мігрантів віком від 15 до 70 років у загальній кількості мігрантів (%), 1990-2020 рр. [1]

Загальна кількість міжнародних трудових мігрантів у 2020 р. становила 169 млн. осіб, що більше на 5 млн. (на 3%) у порівнянні з 2017 р., та на 19 млн. (на 12,7 %) у порівнянні з 2013 р. (рис. 2.2) [2, с. 20].

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Характерно, що при зростанні чисельності трудових мігрантів, їх частка у загальній кількості мігрантів працездатного віку постійно зменшується: 2013 р. – 72,7%, 2017 р. – 70,0%, 2020 р. – 69,0% [3, 4] – що можна пояснити постійним зростанням кількості мігрантів працездатного віку при одночасному зниженні їх участі у складі робочої сили країн призначення.

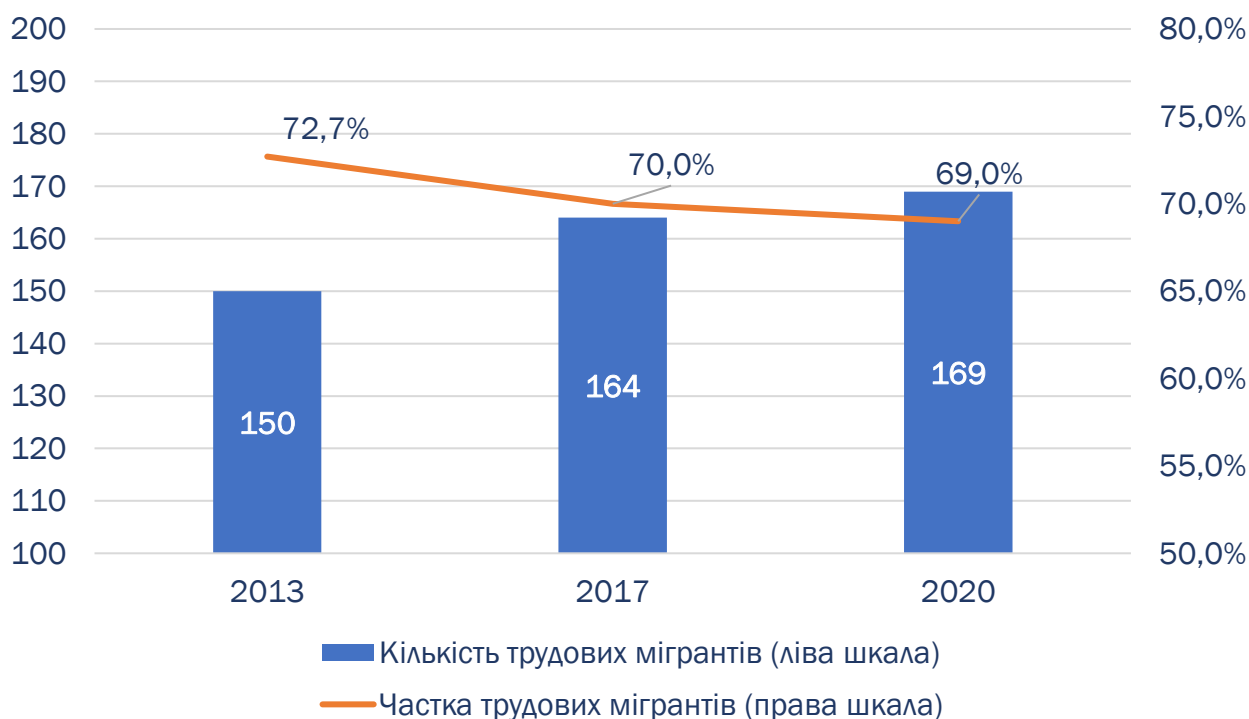

Рис. 2.2. Динаміка кількості трудових мігрантів (млн. осіб) та частка трудових мігрантів у загальній кількості мігрантів працездатного віку (%), 2013-2020 рр. [2, 3, 4]

Зміни показників участі міжнародних мігрантів у складі робочої сили зазвичай спричинені тими ж детермінантами, що впливають на неемігрантське населення. За прогнозами МОП, загальне зниження рівня участі в робочій силі, яке спостерігається з 1990 р., триватиме щонайменше до 2030 р. [3; 5].

Серед чинників, що впливають на дану ситуацію, виокремлюються демографічні тенденції (старіння населення в більшості країн з високим рівнем доходу), зміни у виробничих технологіях та в імміграційній політиці держав. У випадку міжнародних мігрантів, додатковими факторами можуть виступати дискримінація на ринку праці та перешкоди для працевлаштування, недостатнє знання мови та обмежений доступ до визнання навичок і кваліфікацій у країнах призначення [6].

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Зменшення участі мігрантів у складі робочої сили може мати вагомі наслідки як для країн походження, так і для країн призначення. Для перших це може призвести до зниження величини грошових переказів (грошові перекази, отримані країнами, що розвиваються, зазвичай мають важливе значення для подолання дефіциту валюти, збільшення обсягу внутрішніх інвестицій і подолання бідності домогосподарств) [7; 8]. Для країн призначення це може означати потенційне недоотримання результатів на макроекономічному рівні (обсягу ВВП), уповільнення економічного зростання та зменшення внесків до системи соціального забезпечення.

2.2. СТРУКТУРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Розподіл трудових мігрантів за статтю та віком

Трудова міграція у світовому просторі має особливості статево-вікового характеру. Більшість міжнародних трудових мігрантів – чоловіки. Станом на 2020 р. серед трудових мігрантів нараховувалось 99 млн. чоловіків (58,6%) та 70 млн. жінок (41,4 %) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальна кількість міжнародних трудових мігрантів, 2020 р., млн. осіб
[2, 3, 4]

	Чоловіки	Жінки	Загалом
Населення, всього, вік 15+, у т.ч.:	2868	2867	5735
Мігранти, вік 15+	128	117	245
Немігранти, вік 15+	2740	2750	5490
Працівники, всього, у т.ч.:	2128	1354	3482
Працівники-мігранти	99	70	169
Працівники-немігранти	2029	1284	3313

Даний розподіл практично не змінився протягом 2013-2020 рр., за деякого збільшення чисельності жінок мігрантів: 2013 р. – 66,6 млн., 2017 р. – 68,1 млн., 2020 р. – 70 млн. млн. осіб (рис. 2.3) [2, 3, 4].

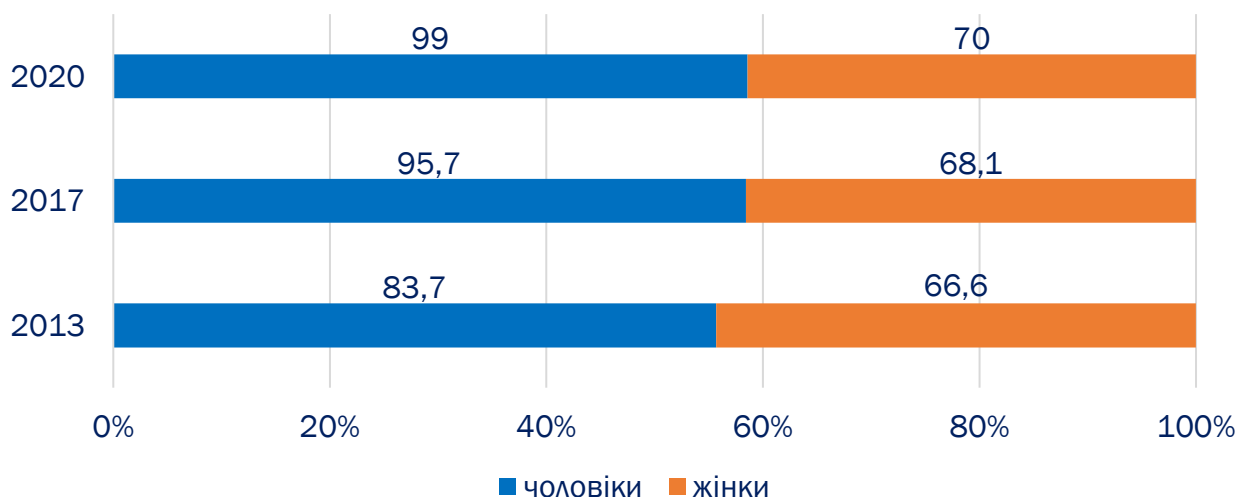

Рис. 2.3. Розподіл трудових мігрантів за статтю (млн. осіб, %), 2013-2020 рр.
[2, 3, 4]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Менше представництво жінок серед міжнародних трудових мігрантів пояснюється такими причинами:

- жінки меншою мірою представлені серед міжнародних мігрантів працездатного віку;
- жінки-мігранти характеризуються більш низькою участю у складі робочої сили, ніж чоловіки-мігранти.

Загалом для жінок існує більше перешкод економічного та неекономічного характеру, з якими вони стикаються в результаті міграції, що зумовлює більш низьку ймовірність їх міграції. Крім того, факторами меншої участі жінок у складі робочої сили виступають гендерна дискримінація на ринку праці й труднощі з поєднанням роботи та сімейного життя в приймаючій країні.

Переважає більшість міжнародних трудових мігрантів – дорослі віком від 25 до 64 років (рис. 2.4) – обсяг цієї групи оцінюється у 146,2 млн. осіб (86,5%) в 2020 р.. Чисельність молодих працівників (віком 15–24 роки) – 16,8 млн. (3,6%), літніх працівників (віком від 65 років) – 6 млн. осіб (10,0%).

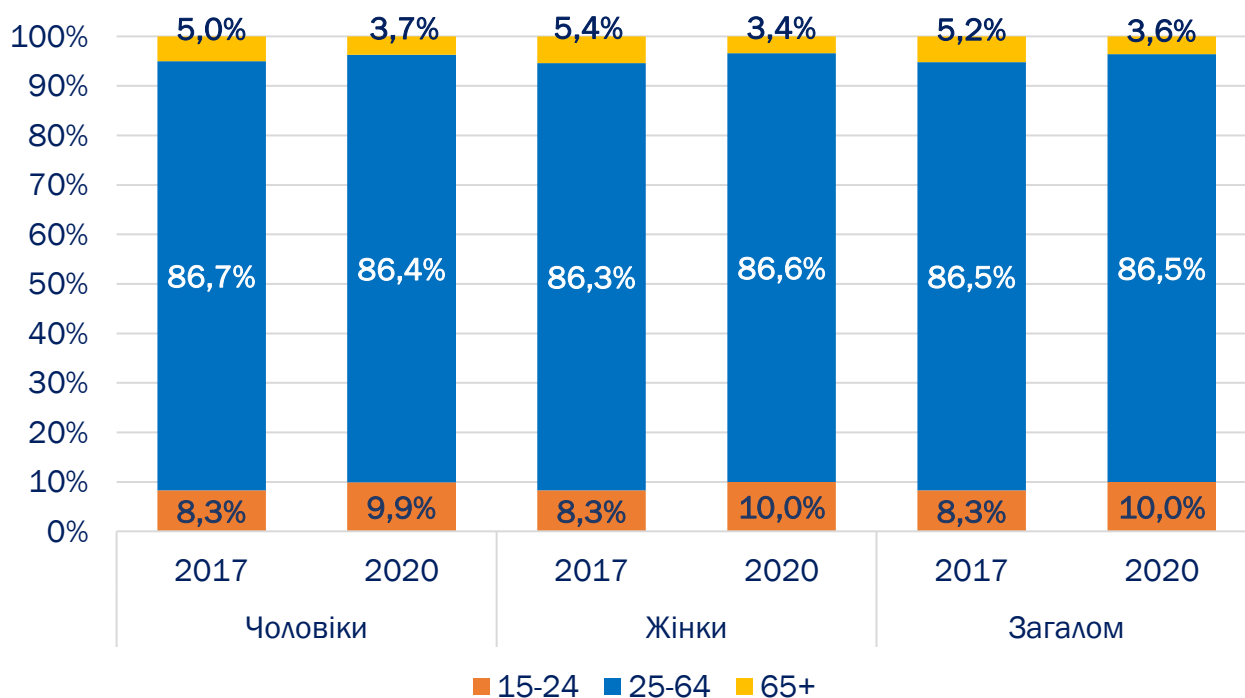

Рис. 2.4. Розподіл трудових мігрантів за віком, 2017-2020 р., % [2, 4]

Серед економічно активних мігрантів (15-70 років) молодь (15-24 роки) становила 12,9%, дорослі (25-64 років) – 74,7%, літні працівники (65 + років) – 12,4 %. Переважання дорослих серед трудових мігрантів можна пояснити більш високою здатністю даної вікової групи мігрувати до іншої країни (з точки

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

зору фінансових можливостей і соціальних зв'язків) та їх більш високими потенційними перевагами порівняно з молодшими (менше років досвіду) і старшими (менш економічно активні роки, що залишилися) мігрантами.

Частка молоді серед міжнародних трудових мігрантів зросла з 8,3% у 2017 р. до 10,0% у 2020 р. Частка літніх трудових мігрантів, навпаки, зменшилася з 5,2% до 3,6% за вказаний період, частка дорослого населення залишилась незмінною. Зростання частки молоді серед трудових мігрантів спостерігається як стосовно чоловіків, так і стосовно жінок, на відміну від тенденції зменшення кількості та частки літніх трудових мігрантів для обох статей, з більш вираженими змінами для жінок.

Дані зміни вказують на активізацію міграційних процесів серед молодих працівників та уповільнення (або навіть тенденцію до зворотної міграції) серед старших працівників. Високий рівень безробіття серед молоді в багатьох країнах, що розвиваються, і феномен «вибуху молоді» у деяких з них спричиняють збільшення кількості та частки молодих працівників-мігрантів [9]. З точки зору країн призначення, зміна складу мігрантів в бік більш молодих працівників буде мати позитивні наслідки: зростання рівня залучення та зниження витрат на утримання мігрантів старшого віку. Однак для країн походження ефект буде зворотним і особливо складним, якщо молоді працівники переїдуть назавжди в інші країни, що може призвести до скорочення чисельності робочої сили, відтоку талантів і, як наслідок, до негативного впливу на економічне зростання та перспективи розвитку країн походження.

Розподіл трудових мігрантів за країнами призначення

У 2020 р. в країнах з високим рівнем доходу проживало 67% трудових мігрантів, або майже 113,9 млн. осіб. Ще 49 млн. трудових мігрантів (29%) проживали у країнах із середнім рівнем доходу, 6,1 млн. (3,6%) – у країнах з низьким рівнем доходу.

Концентрація міжнародних трудових мігрантів у країнах з рівнем доходу вище середнього та з високим рівнем доходу залишалася стабільною: на рівні 86,4% у 2013 р., 86,5% у 2017 р. та 86,9% у 2020 р. Однак у цих двох категоріях країн з часом сталися помітні зміни; а саме: з 2013 по 2020 рр. у країнах з високим рівнем доходу спостерігалось зниження кількості трудових мігрантів на 7,3 % (з 74,7% до 67,4%), у той час як у країнах з рівнем доходу вище

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

середнього спостерігалось збільшення на 7,8% (з 11,7% до 19,5%) (рис. 2.5). На дане відчутне зрушення, ймовірно, вплинуло економічне зростання у країнах з середнім рівнем доходу, та зміни у законодавчій базі в частині регулювання трудової імміграції у країнах з високим рівнем доходу [10].

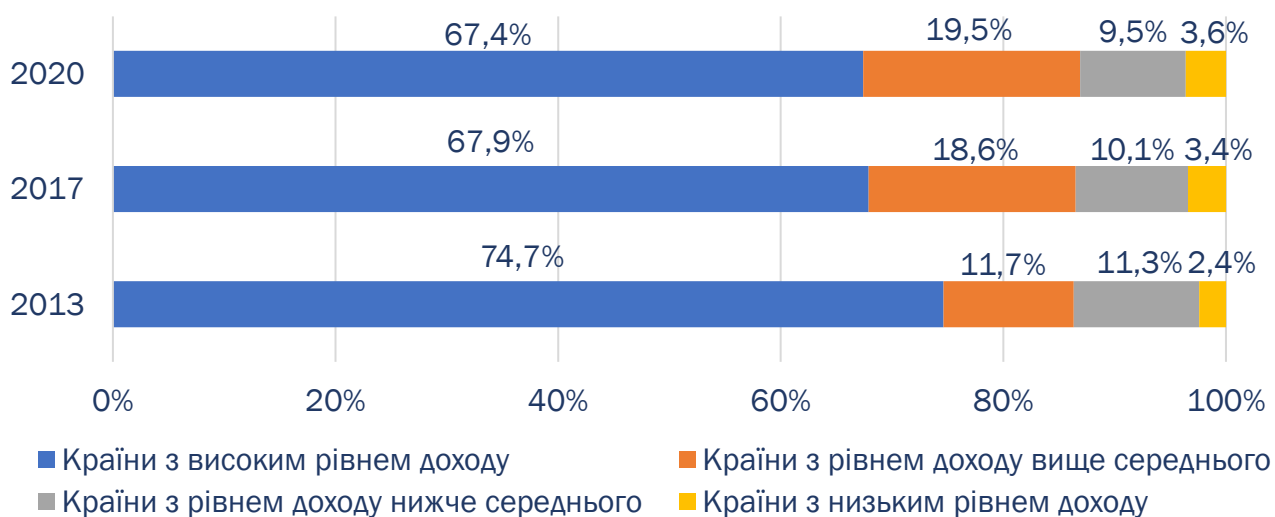

Рис. 2.5. Структура розподілу трудових мігрантів за групами країн за рівнем доходу, 2013-2020 рр., % [10]

Щодо частки трудових мігрантів у загальній кількості робочої сили, вона є незначною в країнах з низьким рівнем доходу (2,3%) та в країнах з рівнем доходу нижчим і вищим за середній (1,4% і 2,2% відповідно), і набагато більшою у країнах з високим рівнем доходу (18,2%) (рис. 2.6) [10].

Рис. 2.6. Частка трудових мігрантів у загальній кількості робочої сили за групами країн за рівнем доходу, 2013-2020 рр., % [10]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Важливим показником стану ринку праці є рівень участі у робочій силі. За оцінками Міжнародної організації праці [11], глобальний рівень участі у робочій силі після кризи 2008 р. відновився майже до 60% у 2022 р., трохи нижче рівня 2019 р. (рис. 2.7). Загалом, за наявними оцінками, у 2022 р. близько 3,6 млрд. осіб входили до складу робочої сили, і ця цифра, за прогнозами, зростатиме приблизно на 35 млн. на рік завдяки збільшенню у світі населення працездатного віку.

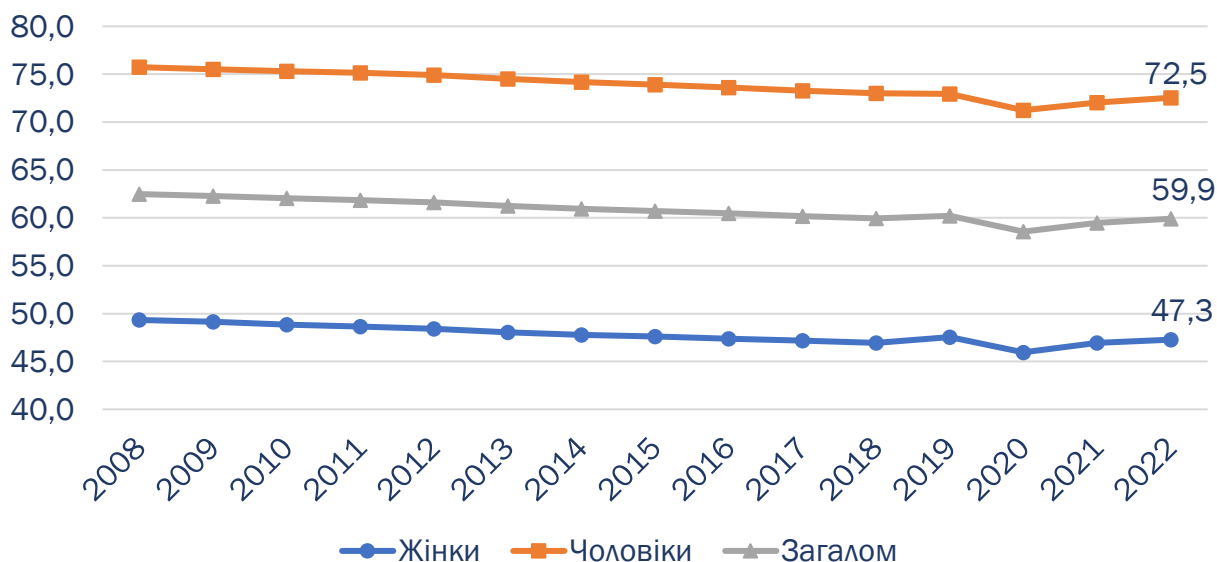

Рис. 2.7. Динаміка загальносвітового рівня участі у робочій силі (% від населення від 15 років), оцінка МОП, 2008-2022 рр. [12]

В усіх групах країн рівень участі міжнародних мігрантів у складі робочої сили є вищим, ніж немігрантів, причому особливо значним даний розрив є у країнах з високим рівнем доходу – 11,5% (рис. 2.8).

В інших групах країн у розрив є відносно меншим: найнижчий показник – у країнах з низьким рівнем доходу – 1,7%, а в групах країн з рівнем доходу вище середнього та нижче середнього – 3,1% та 7,9% відповідно. Найвищий рівень участі мігрантів у складі робочої сили – в країнах з високим рівнем доходу – 70,4% та в країнах з низьким рівнем доходу – 68,8%, в країнах з доходом вище та нижче середнього – 67,9% та 62,6% відповідно.

За даними ОЕСР [13], у середньому у 2022 р. майже 80% мігрантів були економічно активними, при цьому понад 70% були зайнятими і менше 8% – безробітними. У більше ніж половині країн ОЕСР рівень зайнятості мігрантів був найвищим за понад два десятиліття. Крім того, за цей період спостерігалось більш швидке зростання як рівня зайнятості, так і рівня участі у робочій силі

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

серед жінок-мігрантів, ніж серед чоловіків (зменшення гендерного розриву) у низці країн (рис. 2.9).

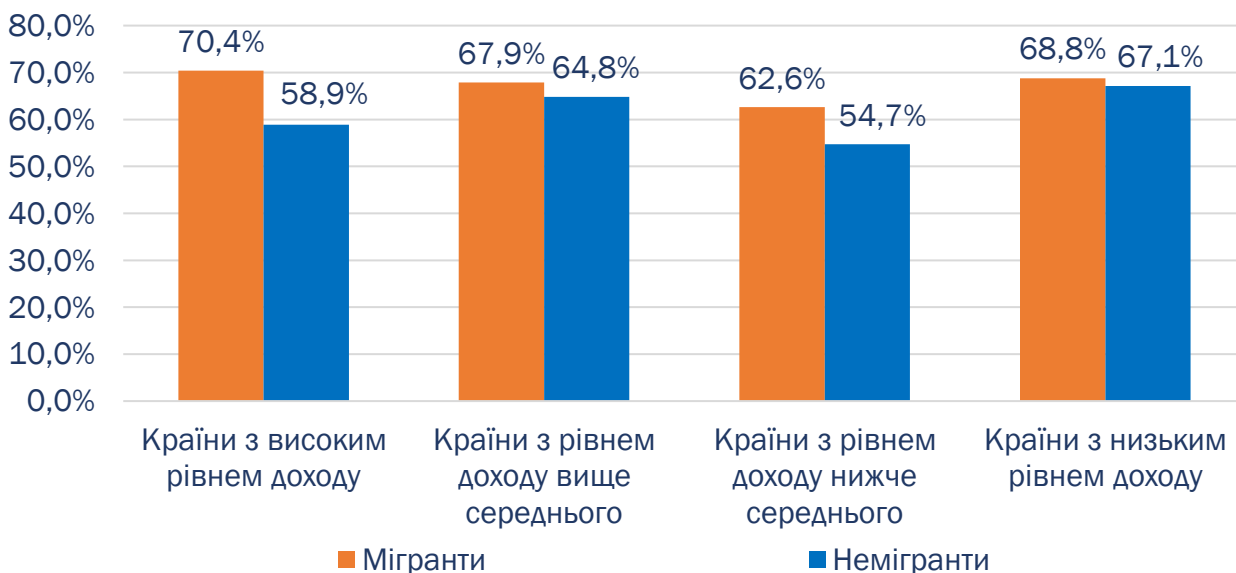

Рис. 2.8. Рівень участі у робочій силі мігрантів та немігрантів, розподіл за групами країн за рівнем доходу, 2022 р. (% населення віком від 15 р.) [12]

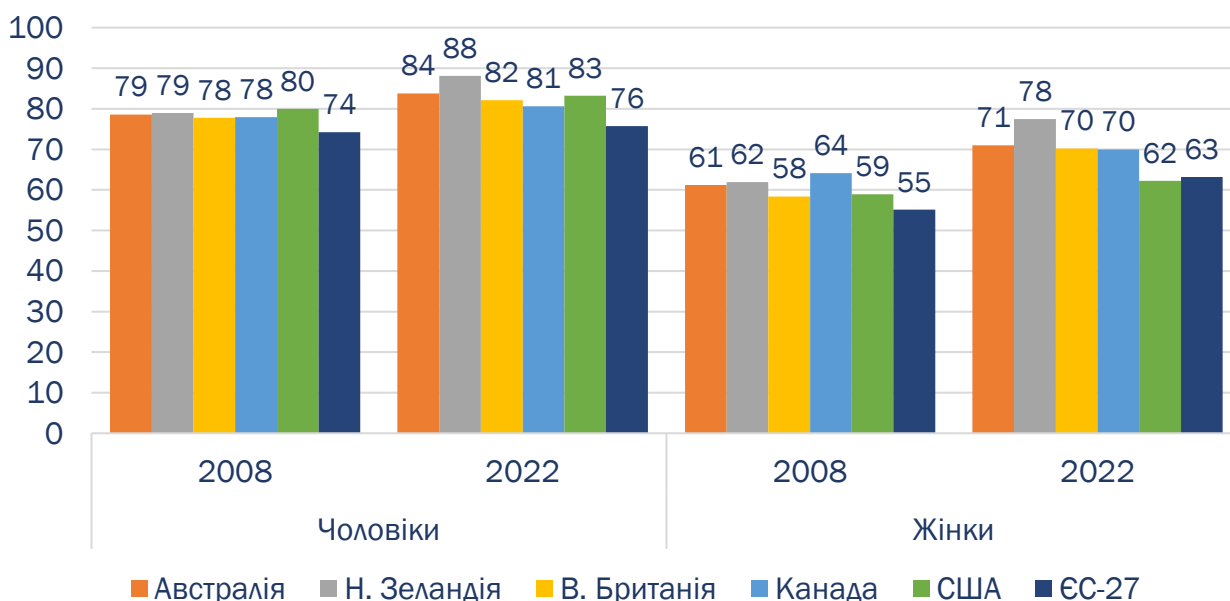

Рис. 2.9. Топ-5 країн ОЕСР за рівнем зайнятості мігрантів, за статтю, 2008-2022 рр., % [14]

У двох третинах країн ОЕСР розрив у рівні зайнятості між мігрантами та місцевими жителями у 2022 р. значно скоротився. У результаті середній рівень зайнятості мігрантів у країнах ОЕСР склав 72,3%, що досягає рівня зайнятості корінних жителів (72,7%).

Розподіл трудових мігрантів за регіонами

Три субрегіони світу приймають більшість міжнародних трудових мігрантів: Північна, Південна та Західна Європа, Північна Америка та арабські держави.

Зі 169 млн. міжнародних трудових мігрантів 63,8 млн. (37,7%) припадають на Європу та Центральну Азію, 43,3 млн. (25,6%) – на Америку (рис. 2.10). Тобто Європа, Центральна Азія та Америка разом приймають 63,3% всіх трудових мігрантів. Арабські країни та АТР приймають приблизно по 24 млн. трудових мігрантів, що становить 28,5% усіх трудових мігрантів. В Африці найменша кількість трудових мігрантів (13,7 млн.) – 8,1% від загальної кількості.

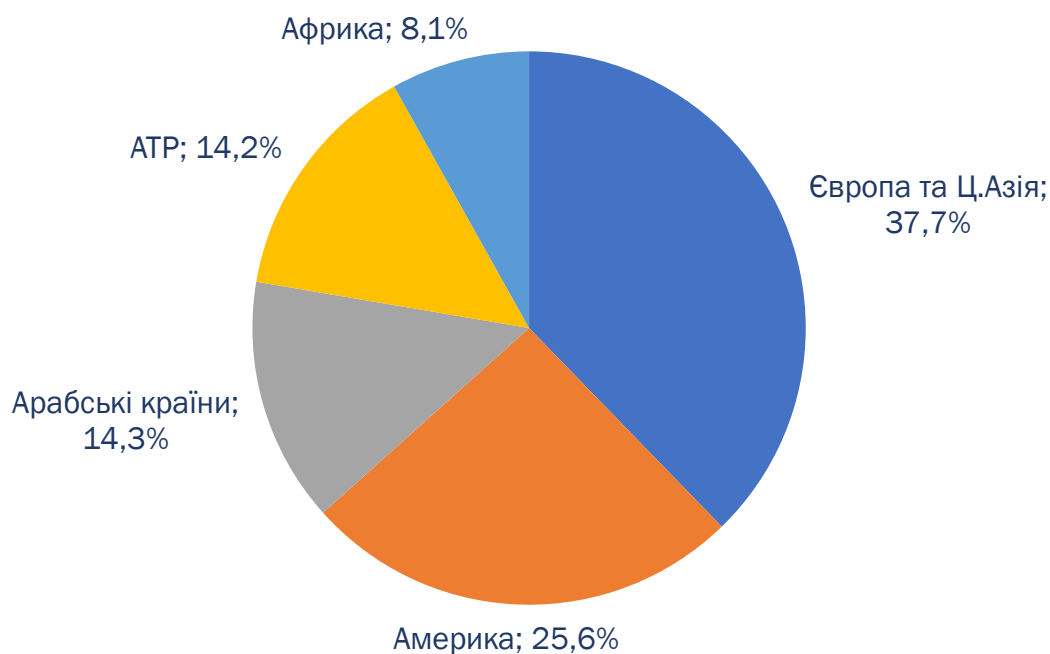

Рис. 2.10. Розподіл трудових мігрантів за регіонами світу, 2020 р., % [2]

При деталізованому розгляді міжнародної міграції у розрізі 11 географічних субрегіонів (рис. 2.11) можна зробити висновок, що більшість трудових мігрантів припадає на три субрегіони – Північну, Південну та Західну Європу (24,2%), Північну Америку (22,1%) та арабські держави (14,3%), – які разом приймають 60,6% трудових мігрантів за підсумками 2020 р. [11] Причому, з цих трьох субрегіонів лише арабські країни суттєво збільшили частку трудових мігрантів з 11,7% у 2013 р., до 14,3% у 2020 р.

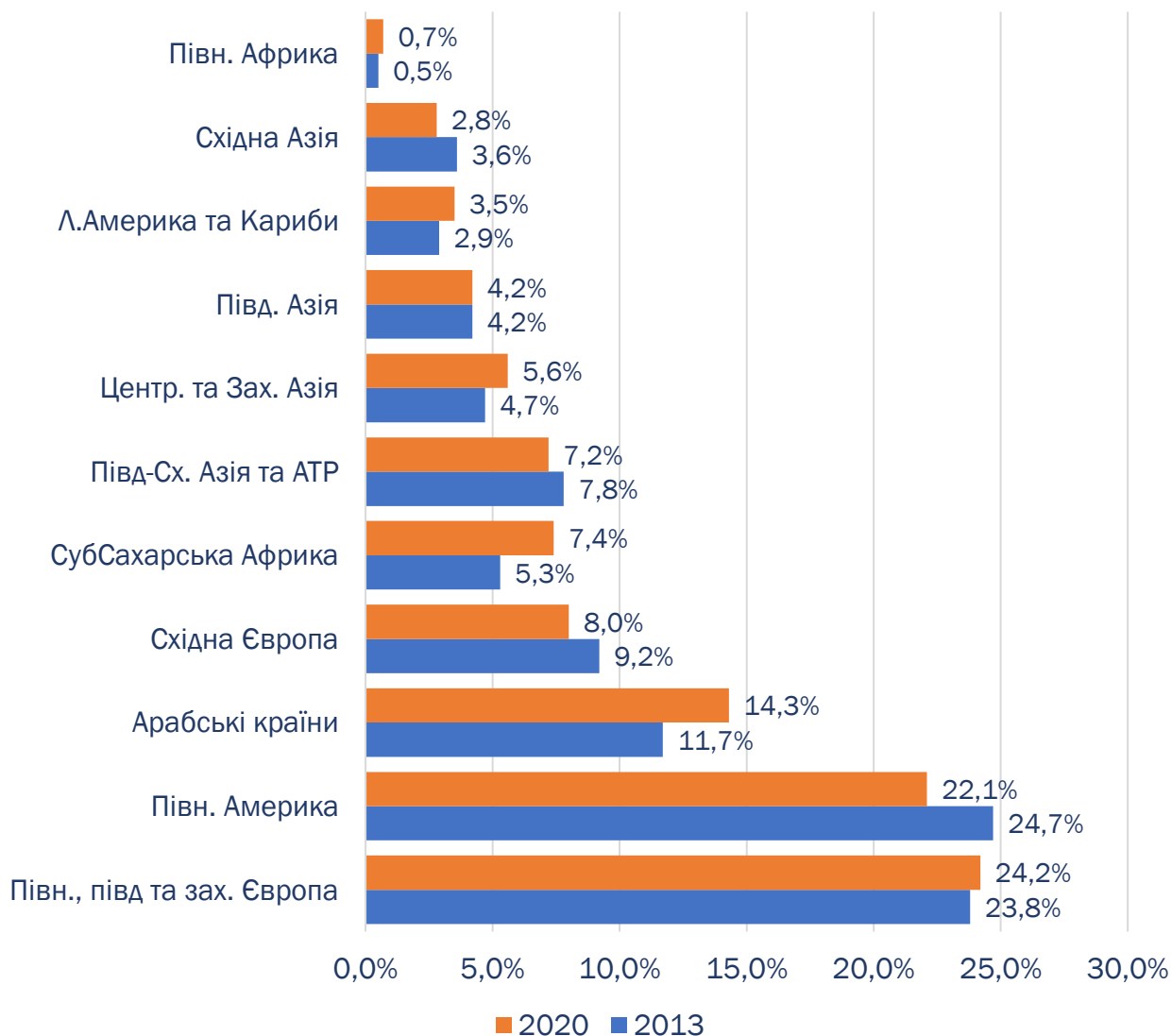

Рис. 2.11. Розподіл трудових мігрантів за субрегіонами світу, 2013-2020 рр., % [11]

Арабські країни залишаються субрегіоном з найвищою часткою мігрантів у складі робочої сили, що зростає з 35,6% у 2013 р. до 41,4% у 2020 р. У Північній, Південній та Західній Європі мігранти складають 18,4% робочої сили. У Північній Америці їх частка зростає до 20,0% (рис. 2.12). [11, с. 32] Таким чином, арабські країни приймають меншу частку міжнародних трудових мігрантів (14,3%) порівняно з двома іншими субрегіонами, але частка мігрантів на ринку праці арабських країн є найвищою.

Домінування арабського субрегіону за часткою мігрантів на ринку праці пояснюється відносно невеликою чисельністю населення (1,7% всіх працюючих у світі) і значно вищою участю мігрантів у складі робочої сили

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

порівняно з немігрантами. Так, в Саудівській Аравії 74% зайнятого населення є міжнародними трудовими мігрантами (дані на 2 кварталі 2022 р.), в Катарі – 85% робочої сили є мігрантами (2020 р.), в Кувейті 94% загальної зайнятості припадає на мігрантів (2018 р.).

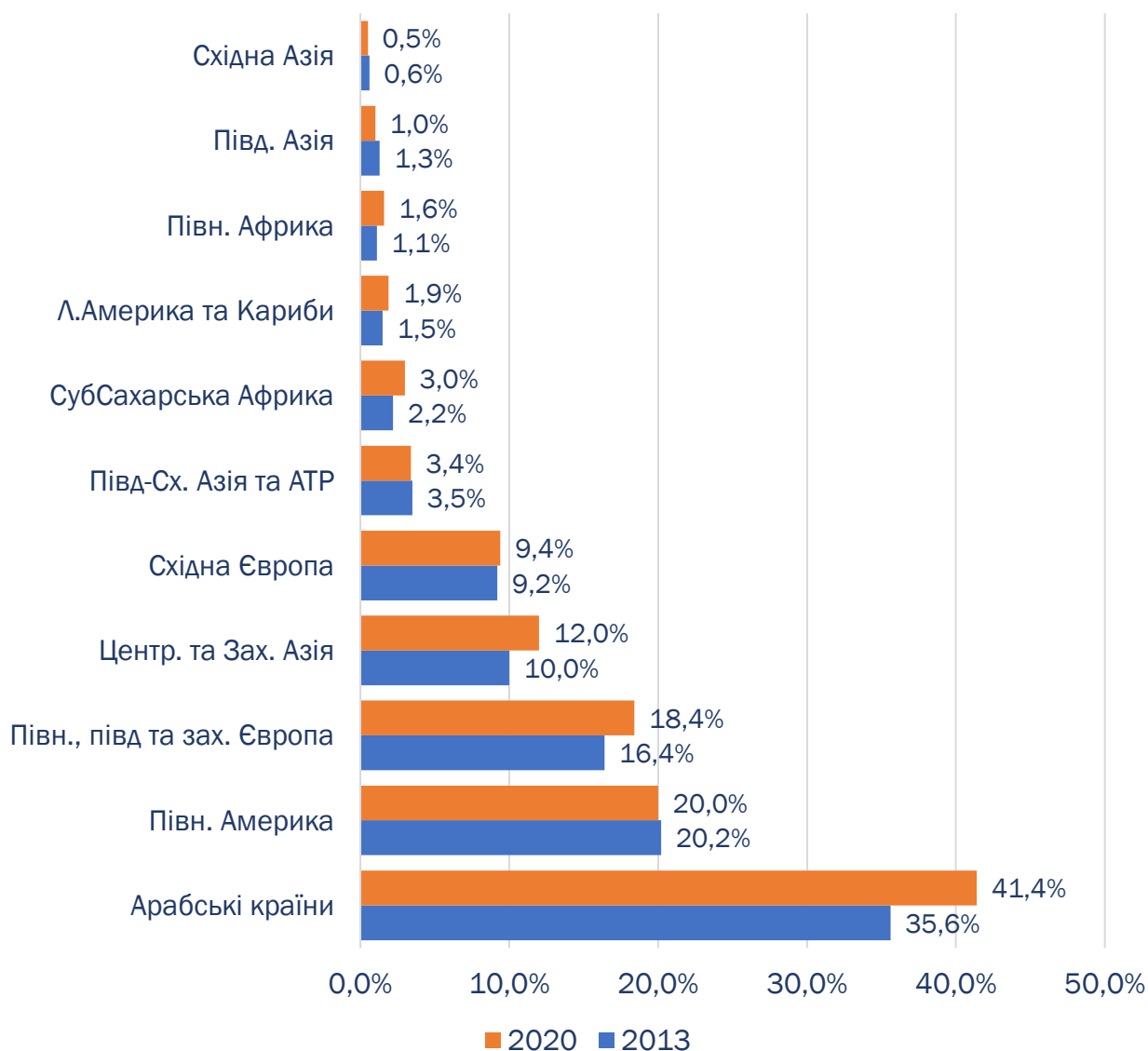

Рис. 2.12. Частка трудових мігрантів у загальній кількості працівників, за субрегіонами світу, 2013-2020 рр., % [11]

Наступною особливістю арабських країн є переважання серед трудових мігрантів чоловіків, хоча в інших регіонах світу розподіл за статтю є приблизно однаковим (рис. 2.13). Загалом 60,8% трудових мігрантів чоловіків і 60,3% трудових мігрантів жінок проживають у Північній Америці, Північній, Південній і Західній Європі та в арабських країнах. У цих трьох субрегіонах трудові мігранти чоловіки розподілені рівномірно, і протягом 2013-2020 рр. не

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

спостерігалось значних відмінностей. Трудові мігранти жінки більшою мірою зосереджені в Північній Америці (24,9%) та Північній, Південній і Західній Європі (29,4%). За підсумками 2020 р., лише 6,0% трудових мігрантів жінок припадало на арабські країни, що пояснюється обмеженими можливостями працевлаштування для жінок в цьому регіоні. За період 2013-2020 рр. також не спостерігалось значних змін у географічній структурі розподілу трудових мігрантів жінок.

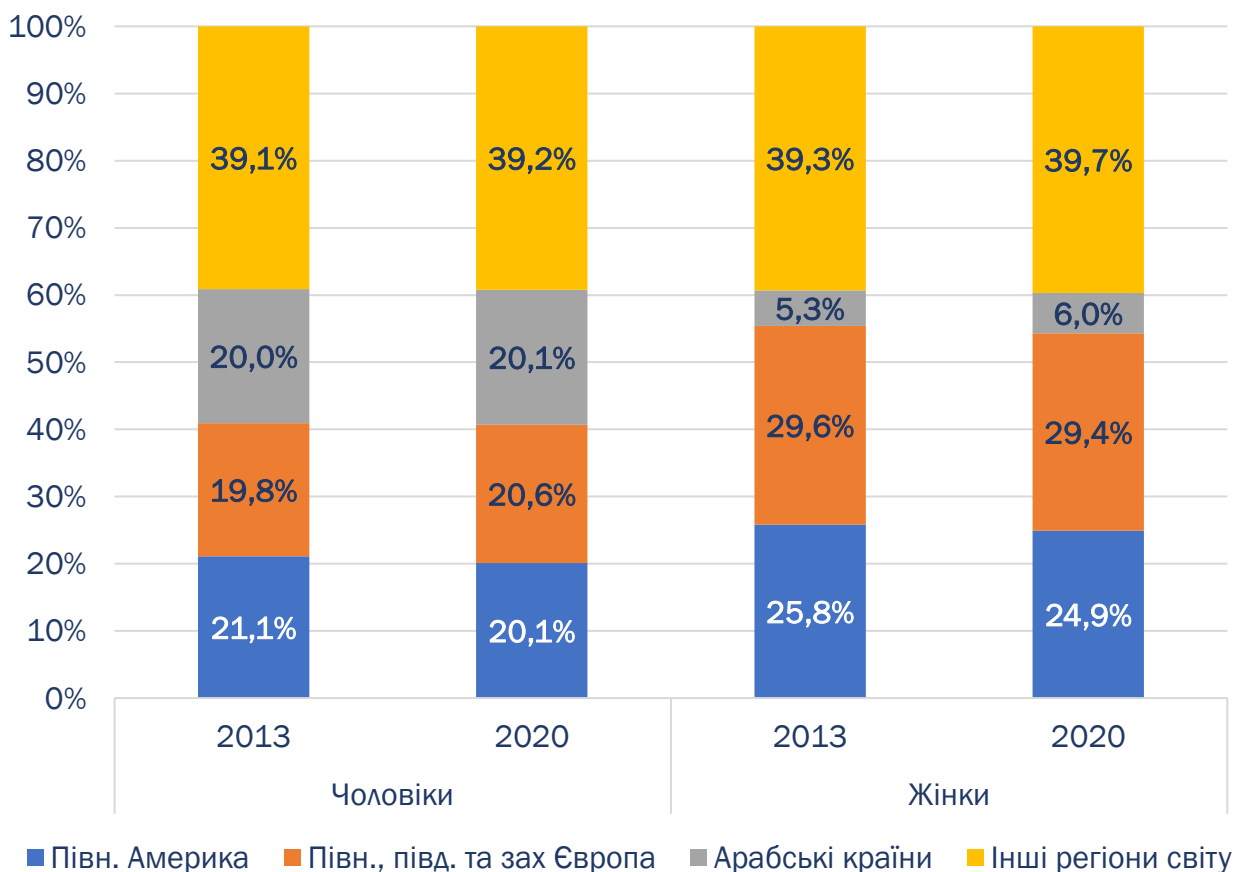

Рис. 2.13. Розподіл трудових мігрантів за регіонами світу та статтю, 2013-2020 рр., % від загальної кількості [2, 4]

При незначному представництві жінок серед трудових мігрантів в арабських країнах, вони становлять 46,8% жіночої робочої сили в субрегіоні (рис. 2.14), що є найвищим показником серед усіх субрегіонів.

Загалом, в усіх субрегіонах показник участі у робочій силі для трудових мігрантів жінок є вищим, ніж для трудових мігрантів чоловіків: жінки-мігранти складають 20,3% жіночої робочої сили в Північній Америці, 20% – в Північній, Південній і Західній Європі, 16,2% – у Центральній та Західній Азії та 9,5% у Східній Європі.

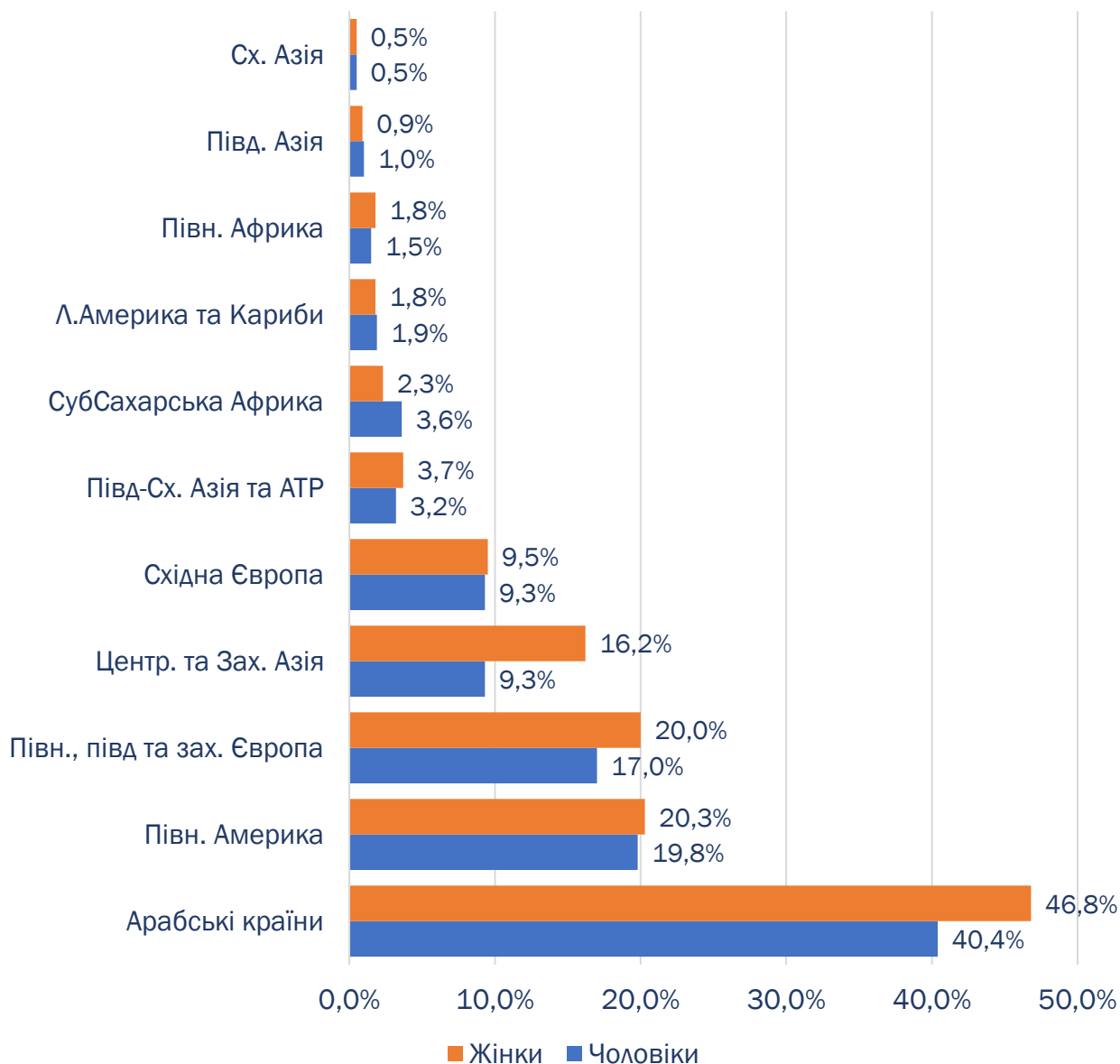

Рис. 2.14. Рівень участі трудових мігрантів у робочій силі регіону призначення, розподіл за статтю, 2020 р., % всіх працівників [2]

Трудові мігранти чоловіки складають 19,8% чоловічої робочої сили в Північній Америці, 17,0% – у Північній, Південній і Західній Європі та 40,4% в арабських країнах. Частка мігрантів чоловіків у робочій силі Східної Європи та Центральної і Західної Азії також є значною – 9,3% для кожного субрегіону.

2.3. ЗАЙНЯТИСТЬ ТА ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

В умовах глобальних трансформацій відбуваються масштабні зміни, що спричиняють структурні зрушення у зайнятості населення, і відповідно, впливають на перебіг світових міграційних процесів. За наявними оцінками, станом на 2020 р. 66,2% трудових мігрантів були зайняті у сфері послуг, 26,0% – у промисловості, 7,1% – у сільському господарстві.

Розподіл трудових мігрантів за сферами економічної діяльності у гендерному розрізі демонструє значні відмінності – більшу концентрацією жінок у сфері послуг, ніж чоловіків. Так, у 2020 р. 79,9% трудових мігрантів жінок працювали у сфері послуг, 14,2% – у промисловості, 5,9% – у сільському господарстві. Порівняно з жінками, розподіл трудових мігрантів чоловіків між промисловістю та сферою послуг був більш збалансованим: у 2020 р. 35,7% чоловіків були зайняті в промисловості та 56,4% в сфері послуг, у сільському господарстві – 7,9% (рис. 2.15).

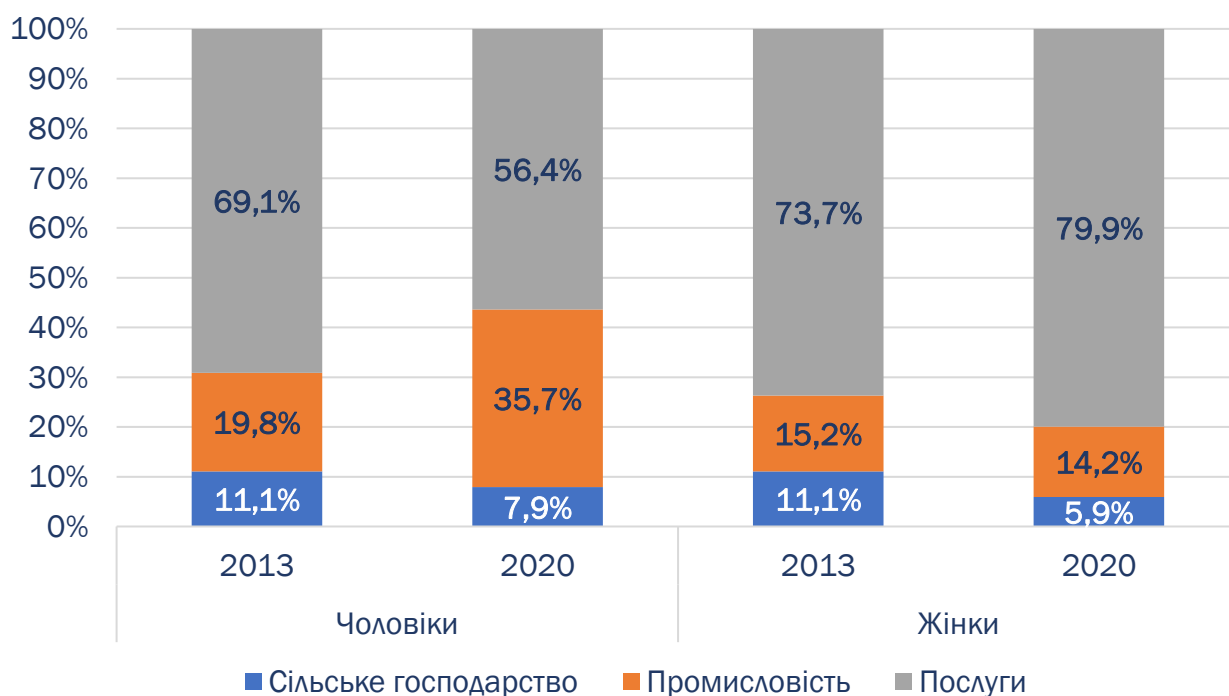

Рис. 2.15. Розподіл міжнародних трудових мігрантів за сферами економічної діяльності та статтю, 2013 р., 2020 р., % [2, 3]

Більш високе представництво жінок-мігрантів у сфері послуг можна частково пояснити зростанням попиту на робочу силу в економіці догляду,

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

зокрема у сфері охорони здоров'я та домашньої роботи [3, 15]. Ці підгалузі, які включають переважно жіночу робочу силу, як правило, значною мірою використовують працю жінок-мігрантів. Чоловіки-мігранти відносно більше присутні в промисловості, будівництві, на виробництві.

Порівняння оцінок 2013 р. з оцінками 2020 р. вказує на різні моделі структурних змін у зайнятості трудових мігрантів за гендерною ознакою [3]. У випадку жінок спостерігається різке падіння зайнятості у сільському господарстві (з 11,1% до 5,9%) при майже відповідному зростанні зайнятості у сфері послуг (з 73,7% до 79,9%). У випадку чоловіків зниження зайнятості спостерігається в сільському господарстві (з 11,2% до 7,9%) та сфері послуг (з 69,1% до 56,4%), в результаті чого частка чоловіків-мігрантів, зайнятих у промисловості, зросла з 19,8% у 2013 р. до 35,7% у 2020 р.

Зміни, що спостерігаються в галузевому розподілі трудових мігрантів жінок, відповідають загальносвітовим тенденціям зменшення зайнятості жінок у сільському господарстві і промисловості, та зростання зайнятості в сфері послуг (рис. 2.16).

Рис. 2.16. Динаміка загальносвітової структури зайнятості працівників за категоріями економічної діяльності та статтю, 2013-2021 рр. [12]

У випадку чоловіків світові тенденції вказують на падіння зайнятості в сільському господарстві, незначне збільшення зайнятості в промисловості та

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

зростання зайнятості в сфері послуг. Зростання зайнятості чоловіків-мігрантів у промисловості (див. рис. 2.15) пояснюється тим, що в країнах із середнім рівнем доходу зберігається стійкий попит на робочу силу в даній сфері (рис. 2.17).

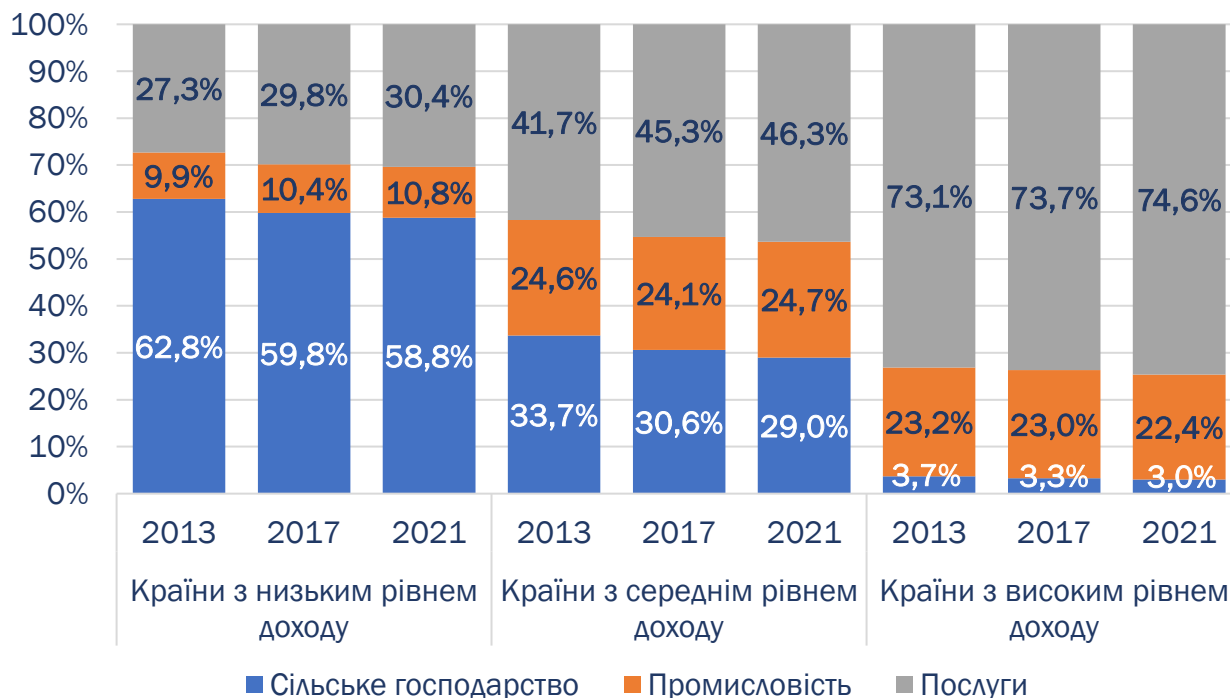

Рис. 2.17. Динаміка структури зайнятості працівників за сферами економічної діяльності та групами країн за рівнем доходу, 2013-2021 рр., % [12]

Зміни в зайнятості трудових мігрантів чоловіків також спричинені збільшенням частки трудових мігрантів у країнах з доходом вище середнього та зменшенням даного показника в країнах з високим рівнем доходу (див. рис. 2.5).

Грошові перекази трудових мігрантів

Грошові перекази трудових мігрантів до країн їх походження сприяють розвитку економіки країн у всьому світі, особливо країн із низьким і середнім рівнем доходу, допомагаючи подолати бідність, покращити якість харчування, збільшити рівень охоплення школою. Вказані надходження можуть допомогти домогосподарствам-одержувачам грошових переказів стати більш стійкими [16]. У той же час, грошові перекази мігрантів можуть негативно впливати на країни-одержувачі: надмірна залежність від грошових переказів не призводить до стабільного економічного зростання з часом.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Приблизно кожен восьмий мешканець планети залежить від грошових переказів: щороку 200 мільйонів трудових мігрантів надсилають гроші додому, і 800 мільйонів людей отримують від них вигоду. Трудові мігранти надсилають додому в середньому від 200 до 300 доларів США кожні один-два місяці – це біля 15% від того, що вони заробляють, що може становити до 60% загального доходу домогосподарств.

Понад 50% грошових переказів надсилається в сільську місцевість, де проживає 75% бідних людей у світі, які страждають від нестачі їжі. Очікується, що протягом 2023-2028 рр. потоки грошових переказів в сільські райони сумарно досягнуть приблизно 3 трлн. доларів США [17].

У період економічного відновлення після пандемії COVID-19 грошові перекази набули ще більшого значення як джерело стабільного зовнішнього фінансування. За оцінками Світового Банку [18], у 2022 р. потоки грошових переказів до країн з низьким і середнім рівнем доходу зросли на 8% (у порівнянні з 2021 р.) і досягли 647 млрд. дол. США (рис. 2.18), що є значним показником, враховуючи глобальні ускладнення через уповільнення економіки в усьому світі, високу інфляцію та війну в Україні.

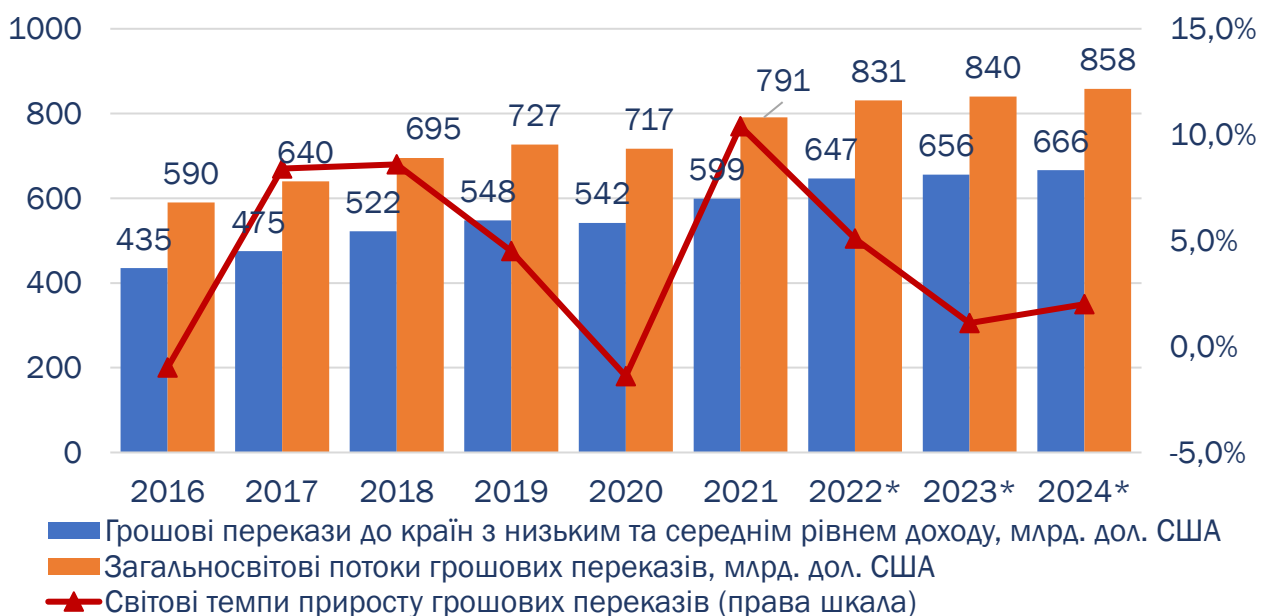

Рис. 2.18. Потоки грошових переказів (млрд. дол. США) та темпи приросту грошових переказів (%), 2016-2024 рр. [18]¹

За прогнозами Світового Банку [18], через уповільнення економічного зростання в основних країнах походження грошових переказів, у 2023 р.

¹ 2022 р. – попередні оцінки, 2023-2024 рр. – прогноз

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

очікується уповільнення темпів зростання обсягів переказів у світі загалом до 1,4%, що еквівалентно обсягу надходжень у 656 млрд. дол. США.

Уповільнення темпів зростання обсягів грошових переказів у 2023-2024 рр. очікується в усіх регіонах світу, особливо в Європі та Центральній Азії (1%) і Південній Азії (0,3%) (рис. 2.19).

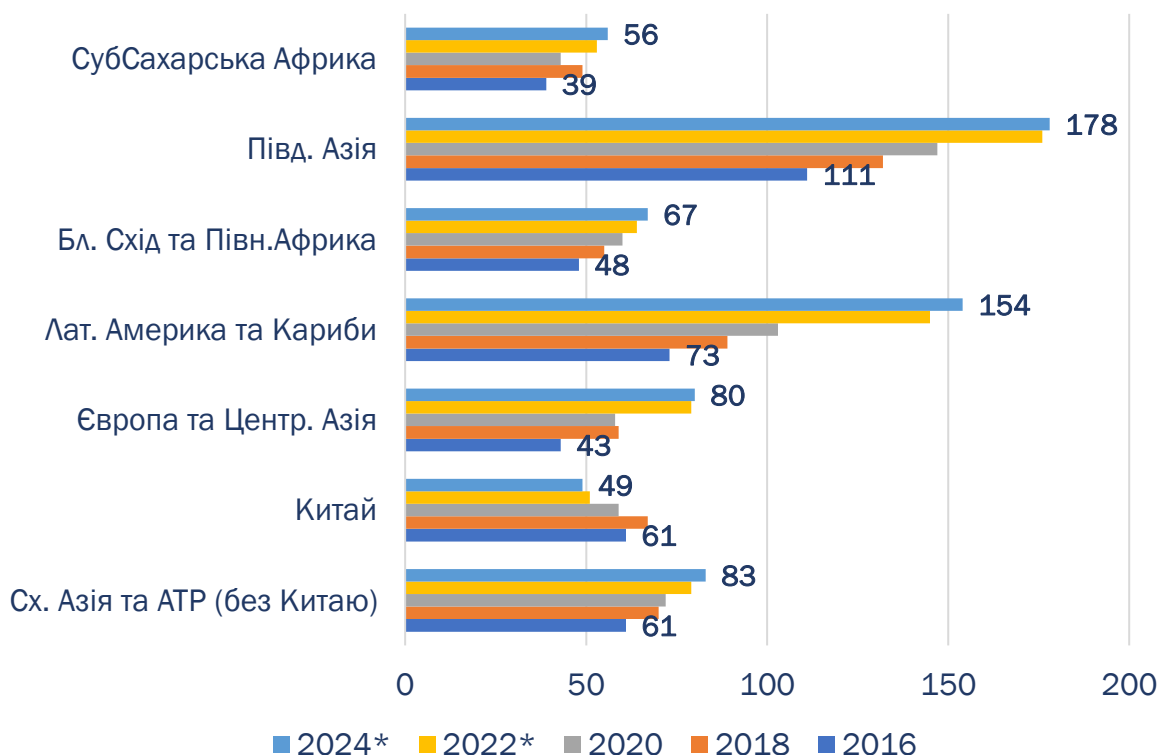

Рис. 2.19. Динаміка грошових переказів до країн з низьким та середнім рівнем доходу за регіонами світу, 2016-2024 рр., млрд. дол. США [18]¹

У Європі та Центральній Азії зростання обсягу грошових переказів уповільнюється через зменшення обсягів грошових потоків в Україну та ослаблення рубля щодо долара США відповідно. Прогнозоване уповільнення темпів зростання грошових переказів до Південної Азії детерміновано зменшенням потоків грошових переказів з країн Ради співробітництва Перської затоки через зниження цін на нафту, та збільшенням обсягів перенаправлення грошових переказів до неофіційних каналів через економічні причини та невизначеність в країнах призначення.

За підсумками 2020-2022 рр., для країн з низьким та середнім рівнем доходу грошові перекази стали більшим джерелом зовнішнього фінансування порівняно з прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) та офіційною допомогою щодо розвитку (рис. 2.20).

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

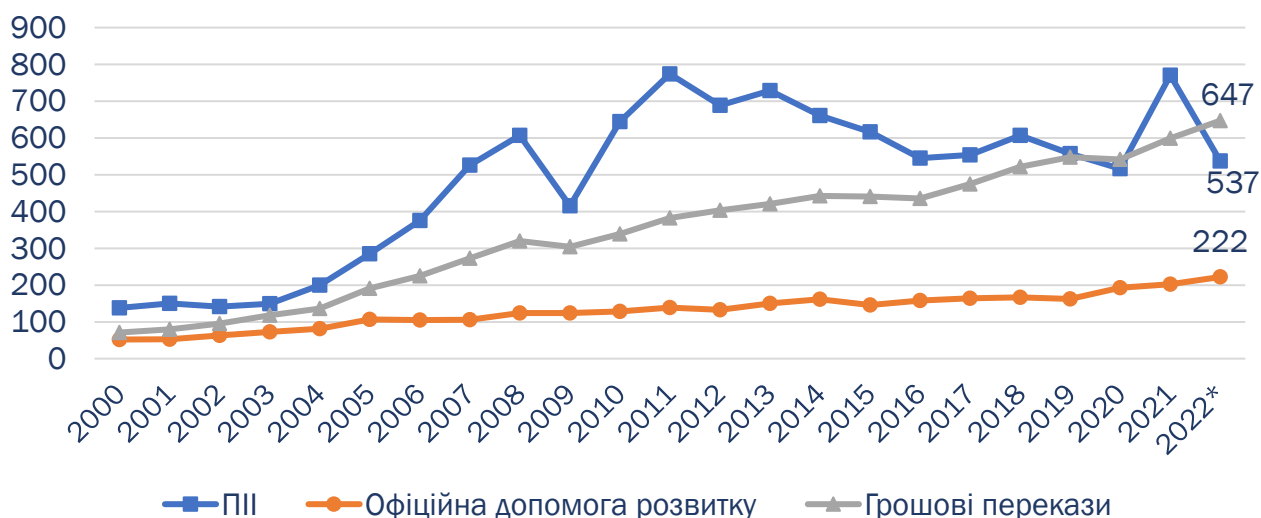

Рис. 2.20. Динаміка ПІІ, офіційної допомоги розвитку та грошових переказів до країн з низьким та середнім рівнем доходу, 2003-2022 рр., млрд. дол. США [18] (2022 р. – попередні оцінки)

За даними *KNOMAD*¹, до топ-5 країн-одержувачів грошових переказів серед країн з низьким та середнім рівнем доходу у 2022 р. входила Індія (111 млрд. дол. США), Мексика (61 млрд. дол. США), Китай (51 млрд. дол. США), Філіппіни (38 млрд. дол. США), Пакистан (29,9 млрд. дол. США). Україна посідає 10 позицію з обсягом надходжень 17,1 млрд. дол. США за підсумками 2022 р. (рис. 2.21).

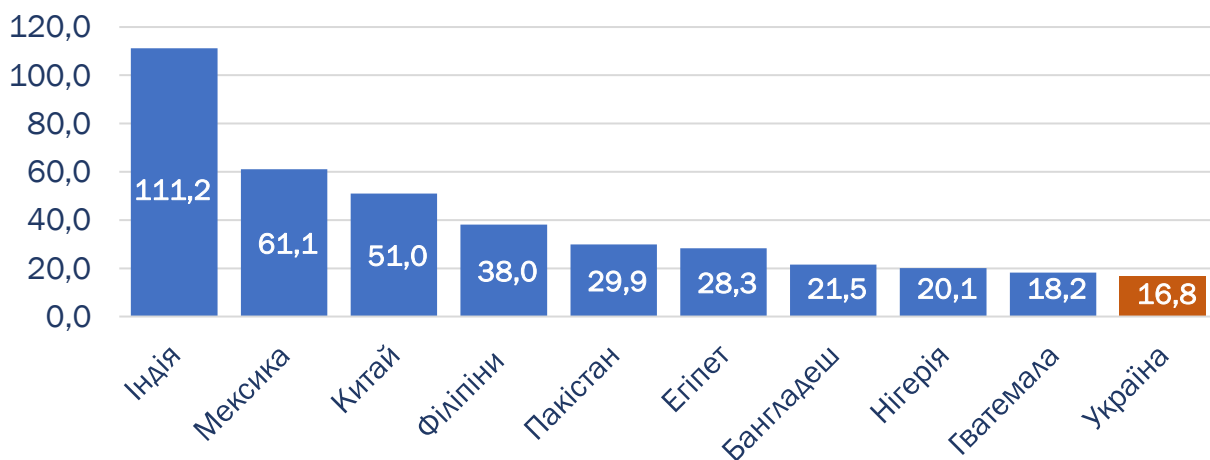

Рис. 2.21. Країни-одержувачі найбільших грошових переказів серед країн з низьким та середнім рівнем доходу, 2022 р., млрд. дол. США [19]

¹ KNOMAD (Global Knowledge Partnership on Migration and Development) працює з Глобальним форумом з міграції та розвитку (GFMD) та агентствами ООН з питань міграції. <https://www.knomad.org/about-us>. Засновником KNOMAD є Світовий Банк

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

У той же час, країни з низьким і середнім рівнем доходу в усьому світі значною мірою покладаються на грошові перекази як джерело доходу для стимулювання своєї економіки. У 2022 р. грошові перекази становили понад 15% ВВП для 24 країн світу (табл. 2.2.)

Таблиця 2.2

Країни-лідери за показником отримання грошових переказів (% до ВВП) та обсяг грошових переказів цих країн (млн. дол. США) 2022 р. [19]

№ з/п	Країна	% до ВВП	млн. дол. США
1.	Таджикистан	48,2	5 346
2.	Тонга	40,6	217
3.	Самоа	31,9	280
4.	Ліван	27,5	6 435
5.	Нікарагуа	26,9	3 227
6.	Непал	26,6	9 293
7.	Гамбія	26,3	547
8.	Гондурас	25,9	8 485
9.	Сальвадор	23,0	7 693
10.	Лесото	21,5	533
11.	Коморські острови	20,6	282
12.	Киргизька Республіка	20,5	3 225
13.	Західний берег і Газа	19,9	4 049
14.	Ямайка	19,8	3 688
15.	Гватемала	19,3	18 203
16.	Ліберія	18,4	690
17.	Південний Судан	18,2	1 187
18.	Косово	18,1	1 613
19.	Ємен, респ.	17,9	3 771
20.	Узбекистан	17,8	16 736
21.	Гаїті	16,3	4 196
22.	Вануату	15,1	170
23.	Сомалі	15,1	1 735
24.	Грузія	15,0	3 854

Як свідчать дані табл. 2.2, у деяких країнах потоки грошових переказів у вартісному вираженні (млн. дол. США) є невисокими (Тонга, Самоа, Коморські острови), на відміну від відносного вираження (% до ВВП) (40,6%, 31,9% та 20,6% відповідно). Більш індикативним є показник частки грошових переказів у ВВП (рис. 2.22), оскільки даний показник прив'язаний до конкретної національної економіки та демонструє вплив на неї.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

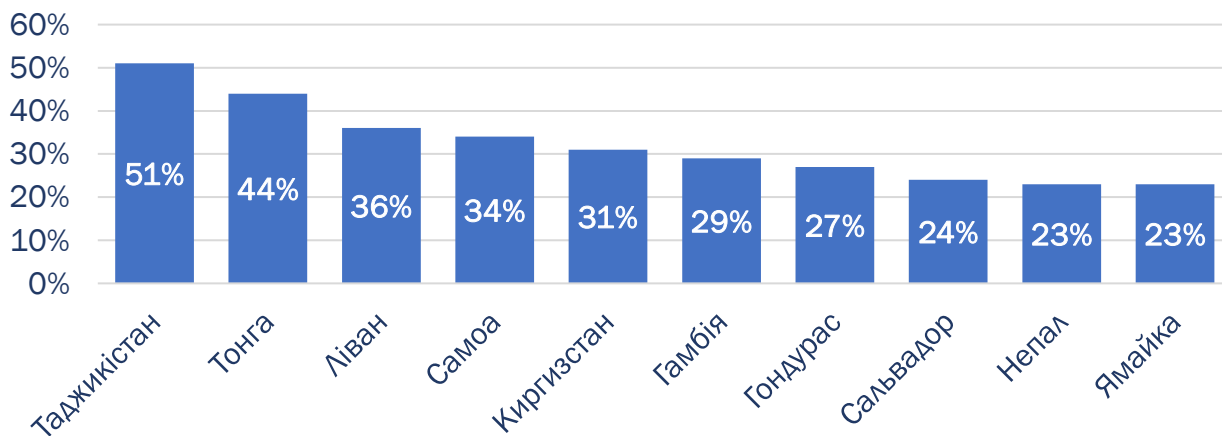

Рис. 2.22. Топ-10 країн з найвищим обсягом грошових переказів, 2022 р., % до ВВП [19]

За даними KNOMAD, для 66 країн частка грошових переказів у ВВП країни становить більше 4% [19]. Для даних країн грошові перекази є драйвером соціально-економічного зростання та трансформації, особливо для сільської місцевості [17].

Основними країнами-джерелами грошових переказів є розвинені країни, які виступають приймаючими країнами для трудових мігрантів (рис. 2.23).

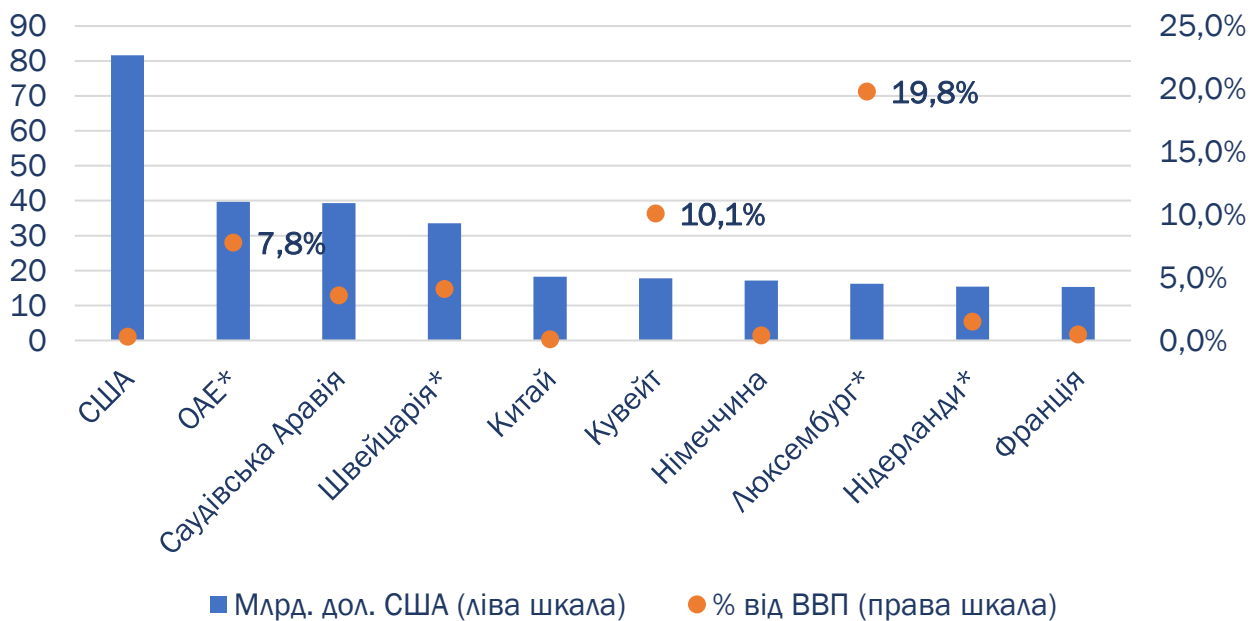

Рис. 2.23. Топ-10 країн походження грошових переказів та обсяги грошових переказів, 2022 р., млрд. дол. США та % від ВВП країни походження [19]

* Вважається одним із головних офшорних фінансових центрів.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

В деяких країнах походження грошові перекази займають значну частку в економіці країни. Найвищі показники демонструє Люксембург (19,8% від ВВП), Киргизька Республіка (10,5%) та Кувейт (10,1%) (табл. 2.3). Темпи приросту грошових переказів з Киргизької республіки у 2022 р. склали 210% (2022 р. – 1224 млн. дол. США, 2021 р. – 585 млн. дол. США), і становили 10,5% від ВВП країни за підсумками 2022 р.

Таблиця 2.3

Країни-лідери за показником походження грошових переказів у % до ВВП та обсяг грошових переказів цих країн у млн. дол. США, 2022 р. [19]

№ з/п	Країна	% від ВВП	Млн. дол. США
1.	Люксембург	19,9	16 232
2.	Киргизька Республіка	10,5	1 224
3.	Кувейт	10,1	17 744
4.	ОАР Макао, Китай	9,2	2 020
5.	Мальдіви	8,9	557
6.	Оман	7,9	9 072
7.	Ліван	7,9	1 715
8.	Об'єднані Арабські Емірати	7,8	39 673
9.	Тимор-Лешті	7,4	364
10.	Палау	6,1	15

Як свідчать дані табл. 2.3, в деяких країнах вихідні потоки грошових переказів у вартісному вираженні (млн. дол. США) є невисокими (Киргизька Республіка, Макао, Мальдіви), але у відносному вираженні (% до ВВП) – це вагомі значення (10,5%, 9,2% та 8,9% від обсягу ВВП відповідно), що має значний негативний вплив на економіку країни, оскільки це ті грошові потоки, які могли б залишитись в країні.

За даними Міжнародної організації з міграції [20], до повномасштабного вторгнення РФ Україна була найбільшим одержувачем грошових переказів у Європі та Центральній Азії з рекордно високими надходженнями в 18,1 млрд. дол. США за підсумками 2021 р. За оцінками Національного банку України, в I та II кварталі 2022 р зафіксовано зменшення обсягу надходження приватних переказів в Україну на 10% порівняно із середньомісячним показником у 2020-2021 рр. [21]. Треба відзначити, що оцінки міжнародних організацій (МОМ, Світового Банку, KNOMAD) та оцінки НБУ щодо обсягів грошових переказів відрізняються. Дане дослідження спирається на міжнародну методологію та оцінки KNOMAD, згідно з якими, за підсумками 2022 р., обсяг грошових переказів в Україну склав 16,8 млрд. дол. США (рис. 2.24.).

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Рис. 2.24. Динаміка грошових переказів до України, 2000-2023 рр., млрд. дол. США, % [19] ¹

Згідно з прогнозами Міжнародної організації з міграції, в 2023 р. очікувалось збільшення потоків грошових переказів в Україну на 10% [20], оскільки мільйони мігрантів і біженців змушені переказувати кошти друзям і родинам, які стикаються з економічними наслідками російського вторгнення. Однак восени 2023 р. попередні оцінки були переглянуті у бік зменшення – до 15,7 млрд. дол. США. [19]

Очевидно, що на етапі глобалізації міграційні переміщення стають важливим чинником трудоворесурсного забезпечення. Всі без виключення країни вирішують питання, з одного боку, залучення необхідної робочої сили, а з іншого – втримання наявної, формуючи важелі запобігання відтоку найбільш продуктивної частини населення.

¹ 2023 р. – попередні оцінки

3. АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

На сучасному етапі міжнародна міграція, зумовлена чинниками внутрішнього економічного розвитку окремих країн і потребами глобального розвитку загалом, виступає однією з об'єктивних передумов становлення цілісної світогосподарської системи.

Впродовж останніх десятиліть розподіл міграційних потоків між країнами походження і країнами призначення мігрантів демонструє сталі тенденції. Серед країн призначення мігрантів домінують економічно розвинуті країни, протягом останніх 20 років до топ-10 незмінно входять США, Німеччина, Велика Британія, Франція, Канада, Австралія (рис. 3.1).

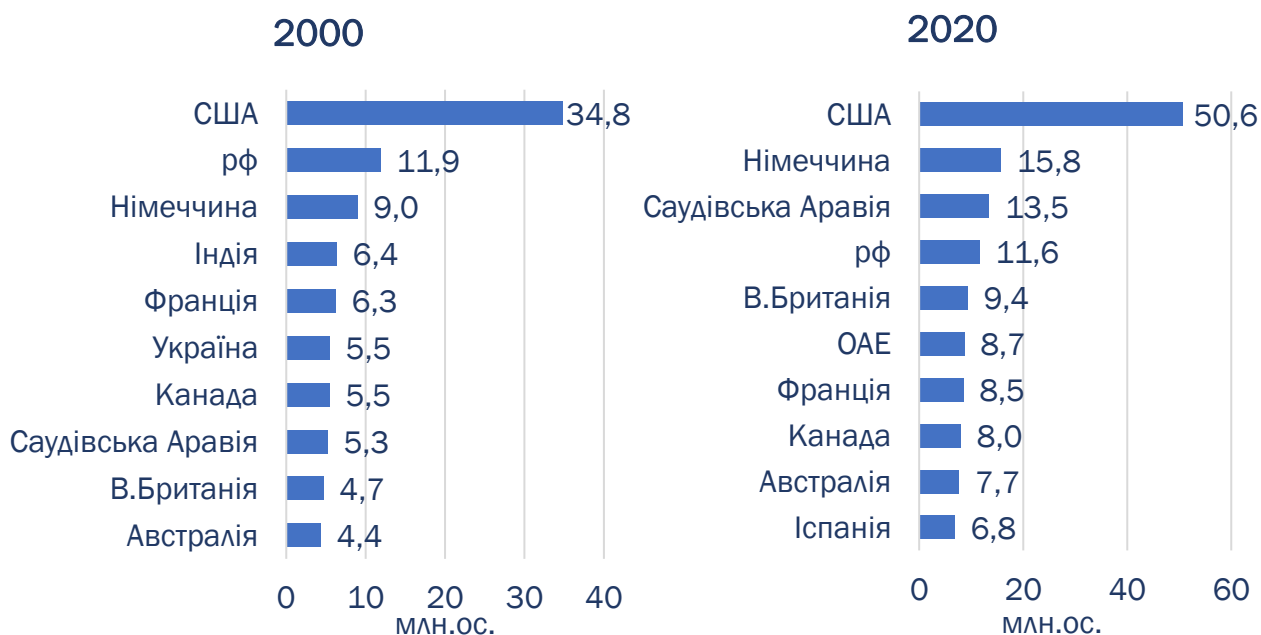

Рис. 3.1. Топ-10 країн призначення мігрантів, 2000 р., 2020 р., млн. осіб [1]

Загальний та структурний дефіцит робочої сили в розвинутих країнах, як результат «демографічного переходу», вимагає суттєвої компенсаторної нетто-імміграції для підтримки чисельності економічно активної частини населення, що призводить до активізації міжнародної трудової міграції, і як наслідок – до перерозподілу трудових ресурсів у планетарному масштабі.

В сучасних умовах явище міжнародної трудової міграції набуває нових ознак – міграція стає не тільки одним із чинників і складових процесу глобалізації, але й засобом вирішення економічних проблем, перш за все, приймаючих країн.

У світі сформувався пул країн, який отримав назву країн «постійної імміграції» – США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, – міграційна політика

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

яких прямо спрямована на заохочення довготермінового перебування мігрантів в країні як основи економічного зростання, але з дотриманням багатьох умов. В контексті розбудови міграційної політики України вагомим значення набуває також вивчення досвіду Німеччини і Франції як країн, що входять до топ-10 приймаючих країн і мають різноспрямований досвід реалізації міграційної політики.

Важливість аналізу міграційної політики США, Канади, Австралії, Нової Зеландії, Німеччини та Франції (рис. 3.2) обумовлено спільністю орієнтирів державної міграційної політики за відмінностей характеристик міграційної ситуації у вказаних країнах.

Рис. 3.2. Кількість міжнародних мігрантів у деяких країнах у 2020 р. [1]

Масовий характер міжнародної міграції є відображенням соціально-економічних змін, прояв яких необхідно враховувати при розбудові державної міграційної політики України.

3.1. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА США

Сучасна міграційна політика США є складною системою, яка, з одного боку, має сталі складові, а з іншого – динамічно змінюється в умовах глобальних трансформацій економічної системи. При цьому першочерговими завданнями міграційної політики США є захист національних інтересів, національна безпека та сприяння ефективному функціонуванню національного ринку праці.

Сполучені Штати Америки є найбільшою приймаючою країною в світі: в 2020 р. чисельність міжнародних мігрантів у США (50,63 млн. осіб) була у 3,2 рази більшою за наступну країну в рейтингу – Німеччину (15,75 млн. осіб) (рис. 3.1).

Чисельність мігрантів у США протягом останніх десятиліть постійно зростала: за даними Міжнародної організації міграції, протягом 1990-2020 рр. чисельність мігрантів в країні збільшилась більше ніж вдвічі – на 117% або на 27,38 млн.осіб – з 23,25 до 50,63 млн.осіб відповідно (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Динаміка чисельності міжнародних мігрантів та їх частки у структурі населення США, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [1]

Причому на фоні зростання кількості робочої сили в США зі 127,4 млн. осіб у 1990 р. до 165,6 млн. осіб у 2020 р., зростає також частка мігрантів у структурі робочої сили країни – з 14,5% у 1990 р. до 24,8% у 2020 р. (рис. 3.4)

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

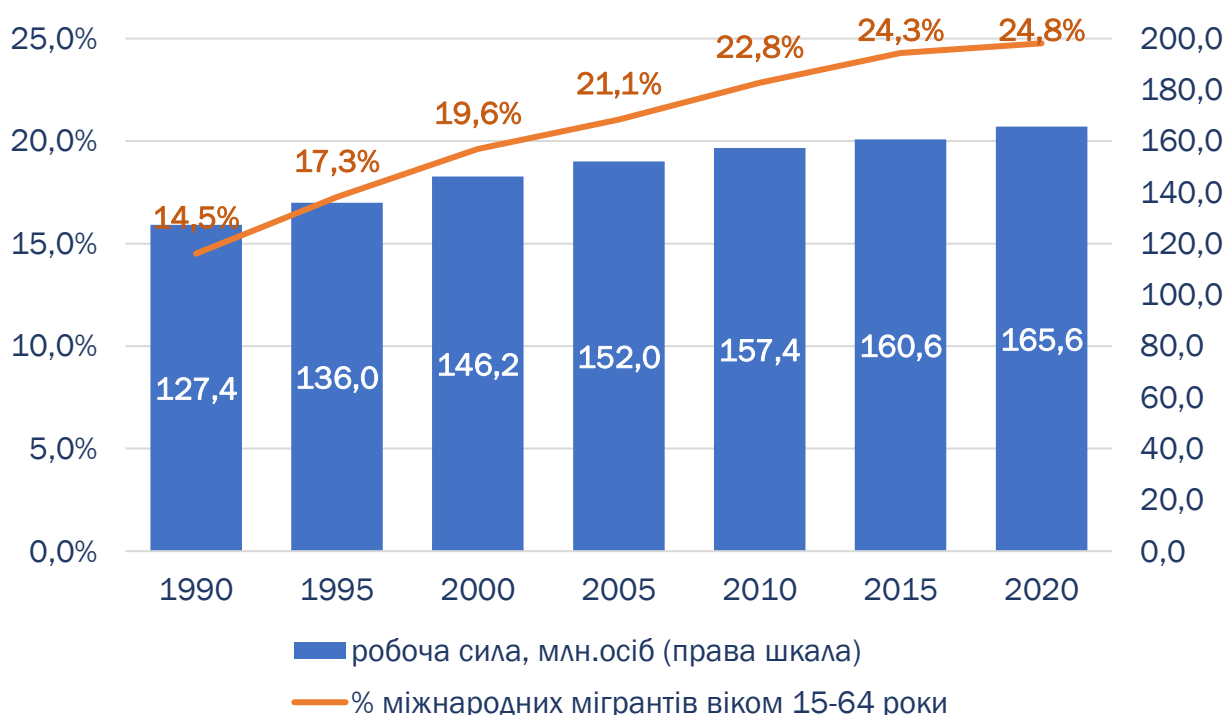

Рис. 3.4. Чисельність робочої сили США та питома вага у ній міжнародних мігрантів віком 15-64 роки, 1990-2020 рр., млн.осіб, % [2]

На обсяги міграції до США впливає візова політика країни, яка дозволяє громадянам певних країн подорожувати до Сполучених Штатів без візи, якщо вони відповідають певним вимогам згідно з американським законодавством.

Існує три варіанти здійснення безвізового візиту до США:

1. Найважливішою є Програма безвізового в'їзду (режиму) (Visa Waiver Program, VWP), яка дозволяє більшості громадян або підданих країн-учасниць (табл. 3.1) подорожувати до Сполучених Штатів з метою туризму або бізнесу терміном до 90 днів без отримання візи.

Мандрівник зобов'язаний мати дійсний дозвіл Електронної системи авторизації подорожей (ESTA) до початку подорожі та відповідати всім додатковим вимогам, зокрема визначеним Законом про вдосконалення програми безвізового в'їзду та запобігання терористичним поїздкам (2015 р.). Відповідно до даного Закону, мандрівники наступних категорій зобов'язані отримати візу перед поїздкою до США, оскільки вони більше не мають права подорожувати за програмою безвізового в'їзду (VWP):

– громадяни країн-учасниць VWP, які подорожували або перебували в Кореїській Народно-Демократичній Республіці, Ірані, Іраку, Лівії, Сомалі, Судані, Сирії або Ємені станом на 1 березня 2011 р. або після цієї дати (за

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

деякими винятками, пов'язаними з дипломатичними або військовими цілями на службі в країні-учасниці VWP);

–громадяни країн VWP, які подорожували або перебували на Кубі станом на 12 січня 2021 р. або пізніше (за деякими винятками, пов'язаними з дипломатичними або військовими цілями на службі в країні VWP);

–громадяни країн-учасниць Програми, які також є громадянами Куби, Корейської Народно-Демократичної Республіки, Ірану, Іраку, Судану, Сирії та Іраку [3].

2) Мексиканські та канадські професійні працівники НАФТА.

3) Громадяни Канади та Бермудських островів:

–громадянам Канади, які подорожують до Сполучених Штатів, не потрібна неімміграційна віза, за винятком окремих випадків (посадові особи іноземних урядів; посадові особи та працівники міжнародних організацій; інвестори за договором; наречений(а); діти нареченого (нареченої) та ін.);

–громадянам Бермудських островів, які подорожують до США, не потрібна неімміграційна віза для поїздки терміном до 180 днів, за винятком окремих цілей поїздки (посадові особи іноземних урядів; посадові особи та працівники міжнародних організацій; наречений(а); діти нареченого (нареченої) та ін.).

Таблиця 3.1

Перелік країн Програми безвізового режиму США [3]

1. Австралія	15. Латвія	29. Сінгапур
2. Австрія	16. Литва	30. Словаччина
3. Андорра	17. Ліхтенштейн	31. Словенія
4. Бельгія	18. Люксембург	32. Тайвань
5. Бруней	19. Мальта	33. Угорщина
6. В. Британія	20. Монако	34. Фінляндія
7. Греція	21. Нідерланди	35. Франція
8. Данія	22. Німеччина	36. Хорватія
9. Естонія	23. Нова Зеландія	37. Чехія
10. Ізраїль	24. Норвегія	38. Чилі
11. Ірландія	25. Південна Корея	39. Швейцарія
12. Ісландія	26. Польща	40. Швеція
13. Іспанія	27. Португалія	41. Японія
14. Італія	28. Сан-Марино	

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Для громадян всіх інших країн, а також з метою тривалої імміграції необхідно отримати візу. Повний перелік вимог та особливих ситуацій міститься на сайті Бюро Консульських Справ США [3].

Щоб визначити, яка категорія віз відповідає меті візиту до Сполучених Штатів, необхідно звернутися до Довідника категорії віз на сайті Державного Департаменту США – Бюро Консульських Справ, в якому міститься повний перелік віз. Щодо кожного виду візи можна отримати її характеристику та основні вимоги до заявника. Заявнику на отримання візи потрібно буде довести відповідність всім вимогам для отримання тієї категорії візи, на яку він претендує.

Існує дві категорії віз:

- неімміграційні візи призначені для осіб, які планують тимчасові поїздки до Сполучених Штатів Америки (табл. 3.2);
- імміграційні візи призначені для осіб, які переїжджають до США на постійне проживання (табл. 3.3).

Таблиця 3.2

Категорії неімміграційних віз [4]

<i>Мета поїздки</i>	<i>Необхідна категорія візи:</i>
Спортсмен, любитель або професіонал (змагається тільки за призові гроші)	B-1
Au pair (відвідувач за обміном)	J
Австралійська професійна спеціалізація	E-3
Карта перетину кордону: Мексика	BCC
Бізнес-візитер	B-1
Тимчасовий працівник тільки з CNMI	CW-1
Член екіпажу	D
Дипломат або представник іноземного уряду	A
Домашній працівник або няня – повинні супроводжувати іноземного роботодавця	B-1
Працівник визначеної міжнародної організації або НАТО	G1-G5, NATO
Відвідувач за обміном	J
Іноземний військовослужбовець, який перебуває на території США	A-2, NATO1-6
Іноземний громадянин з видатними здібностями в науці, мистецтві, освіті, бізнесі або спорті	O
Професіонал в рамках Угоди про вільну торгівлю (FTA): Чилі, Сінгапур	H-1B1 – Chile H-1B1 – Singapore
Відвідувач з метою міжнародного культурного обміну	Q
Переміщення всередині компанії	L
Медичне лікування, відвідувач для	B-2

Продовження табл. 3.2

ЗМІ, журналіст	I
Професійний працівник НАФТА: Мексика, Канада	TN/TD
Спортсмен, художник, артист, естрадний виконавець	P
Лікар	J, H-1B
Професор, науковець, викладач (за обміном)	J
Релігійний працівник	R
Спеціальні професії в галузях, що вимагають вузькоспеціалізованих знань	H-1B
Учень: академічний, професійно-технічний	F, M
Тимчасовий працівник сільського господарства	H-2A
Тимчасовий працівник, який виконує інші послуги або роботи тимчасового чи сезонного характеру.	H-2B
Туризм, відпустка, гостьовий відвідувач	B-2
Навчання за програмою, не пов'язаною з працевлаштуванням	H-3
Договірний трейдер/договірний інвестор	E
Транзит через територію США	C
Жертва злочинної діяльності	U
Жертва торгівлі людьми	T
Неімміграційна віза (V) для чоловіка/дружини та дітей легального постійного резидента (ЛПР)	V

В США також існує окрема Програма диверсифікаційних імміграційних віз, яка є законодавчо затвердженою і щороку проголошується Державним департаментом США. У Розділі 203(с) Акту про імміграцію та громадянство (АІГ) передбачено окремий клас іммігрантів – так званих «диверсифікаційних іммігрантів» (ДВ-іммігрантів) з країн з історично низьким рівнем імміграції до США [5]. Програма дозволяє особам з будь-якої країни, з якої надійшло менше 50 000 іммігрантів за останні п'ять років, брати участь у лотереї на отримання однієї з 40 000 диверсифікаційних віз (ДВ) [6].

Учасники програми повинні відповідати простим, але жорстким критеріям відбору для того, щоб мати можливість отримати диверсифікаційну імміграційну візу США. Державний департамент розподіляє диверсифікаційні візи між шістьма географічними зонами, і жодна з країн не може претендувати більше, ніж на 7% від загальної щорічної кількості диверсифікаційних віз.

Що стосується програми ДВ-2024, то у ній не братимуть участь вихідці з таких країн (із них до США за попередні 5 років іммігрувало понад 50 тисяч осіб): Бангладеш, Бразилія, Канада, Китай (в т.ч. особливий адміністративний регіон Гонконг), Колумбія, Домініканська Республіка, Ель Сальвадор, Гаїті, Гондурас, Індія, Ямайка, Мексика, Нігерія, Пакистан, Філіппіни, Перу, Республіка Корея (Південна Корея), Об'єднане Королівство Великобританії

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

(крім Північної Ірландії) включно із залежними територіями, Венесуела та В'єтнам. Особи, які народилися в Макао (особливий адміністративний регіон) і Тайвані, до участі у Програмі допускаються. У 2024 фінансовому році для Програми ДВ виділено 55 тисяч віз [5].

Таблиця 3.3

Різні цілі імміграції до США та відповідні категорії імміграційних віз [4]

Категорія іммігранта	Категорія візи
Найближчі родичі та спонсоровані сім'ї	
Чоловік/дружина громадянина США	IR1, CR1
Чоловік/дружина громадянина США, який очікує схвалення імміграційної петиції I-130	K-3 *
Наречений (наречена) одружується з громадянином США і проживає в США	K-1 *
Усиновлення дітей-сиріт громадянами США за кордоном	IR3, IH3, IR4, IH4
Окремі члени сім'ї громадян США	IR2, CR2, IR5, F1, F3, F4
Деякі члени сім'ї законних постійних резидентів	F2A, F2B
Спонсорство роботодавця - працевлаштування	
Іммігранти на основі працевлаштування, в тому числі (пріоритетна група): Пріоритетні працівники [перша] Професіонали з вищою освітою та особи з винятковими здібностями [друга]. Професіонали та інші працівники [третя]. Створення робочих місць/інвестори [п'ята]. Деякі спеціальні іммігранти: [Четверта]	E1 E2 E3, EW3 C5, T5, R5, I5 S (багато**)
Релігійні працівники	SD, SR
Перекладачі з іракської та афганської мов	SI
Іракці, які працювали на/від імені уряду США	SQ
Афганці, які працювали на/від імені уряду США	SQ
Інші іммігранти	
Імміграційна віза для іммігрантів з різних країн	DV
Резидент, що повертається	SB

Щодо кількості імміграційних віз, за даними Бюро Консульських Справ Державного Департаменту США, в 2021 р. було видано понад 285 000 імміграційних віз до США. Топ-10 країн походження іммігрантів склали Мексика, Китай, Домініканська Республіка, Філіппіни, Афганістан, В'єтнам, Індія, Ель Сальвадор, Пакистан, Бангладеш табл. 3.4.

Громадяни Мексики отримали найбільшу кількість віз для імміграції на постійне місце проживання до США – майже 40600 (інша сусідня з Америкою країна – Канада – посіла 43-тє місце, отримавши 1 464 візи).

Таблиця 3.4

Топ-10 країн походження іммігрантів США у 2021 р. [7]

Місце	Країна	Видані імміграційні візи
1.	Мексика	40 597
2.	Китай	18 501
3.	Домініканська Республіка	17 941
4.	Філіппіни	15 862
5.	Афганістан	10 784
6.	В'єтнам	10 458
7.	Індія	9 275
8.	Ель Сальвадор	7 813
9.	Пакистан	7 213
10.	Бангладеш	5 503
	Всього	285 069

При цьому лише одна європейська країна (*Україна*) увійшла до топ-25 – у 2021 р., до російського вторгнення, українці отримали 3019 віз (рис. 3.5).

Рис.3.5. Топ-10 країн, громадяни яких отримали найбільше імміграційних віз США, та місце України серед цих країн, 2021-2022 рр., тис. [8]

В деяких країнах, які є найбільшими отримувачами віз США, спостерігаються значні прояви насильства і політичні заворушення, зокрема в Афганістані (5 позиція в 2021 р., 9 позиція в 2022 р.)- та Ірані (25 позиція) [7].

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

У регіональному розрізі більшість країн з найвищим рейтингом розташовані в Азії (табл. 3.5)

Таблиця 3.5

Розподіл іммігрантів США за регіонами походження у 2021р. та 2022 р. [7, 8]

Рівень	Регіон	Кількість виданих імміграційних віз, тис.	
		2021 рік	2022 рік
1.	Азія	111,419	178,958
2.	Північна Америка	91,919	176,747
3.	Африка	35,776	54,711
4.	Європа	23,972	47,422
5.	Південна Америка	20,688	33,576
6.	Океанія	1,295	2,034

Що стосується кількості віз, які видаються щорічно відповідно до Закону США про імміграцію, існує федеральне обмеження в 700 000 віз, однак за останнє десятиліття країна все ще не наблизилась до вказаного міграційного ліміту (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Динаміка кількості виданих імміграційних віз США у 2012-2022 рр. [7, 8]

Рік	Видані імміграційні візи	% змін у порівнянні з попереднім роком
2012	482 300	-
2013	473 115	-1.9%
2014	467 370	-1.2%
2015	531 463	+13.7%
2016	617 752	+16.2%
2017	559 536	-9.4%
2018	533 557	-4.6%
2019	462 422	-13.3%
2020	240 526	-48.0%
2021	285 069	+18.5%
2022	493 448	+73,1%

На кількість віз, що надаються США, окрім загальної федеральної міграційної політики, здійснюють вплив також програми, які відображають інтереси окремих штатів (штати прагнуть залучити іммігрантів, включно з новоприбулими, до складу робочої сили на фоні гострої нестачі працівників, особливо в галузі охорони здоров'я):

- у штаті Мен створено комісію з вивчення питання інтеграції лікарів, які пройшли навчання за кордоном, у систему охорони здоров'я штату;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- штат Меріленд скасував вимоги щодо легального перебування медиків як умови ліцензування, сертифікації або реєстрації, що є ключовим кроком у вирішенні проблеми нестачі медичних кадрів у штаті;
- штати Теннессі та Вірджинія зменшили бар'єри для отримання професійної ліцензії для медичних працівників, які пройшли міжнародну підготовку;
- ряд штатів продовжують інвестувати у майбутню робочу силу, забезпечуючи іммігрантам рівний доступ до вищої освіти. Усунення бар'єрів для отримання вищої освіти іммігрантами та біженцями сприяє розвитку місцевої економіки та допомагає студентам повністю розкрити свій потенціал, приносячи користь своїй громаді та державі в цілому;
- у штаті Юта прийнято закон, який розширює доступ до навчання в університетах штату для біженців, шукачів притулку, умовно-достроково звільнених з гуманітарних міркувань, власників спеціальних імміграційних віз та осіб зі статусом тимчасового захисту;
- штат Міннесота запусив програму безкоштовного навчання в коледжах для студентів із малозабезпечених сімей, незалежно від імміграційного статусу;
- у Північній Дакоті створили Управління легальної імміграції з метою допомоги бізнесу у наймі іммігрантів для вирішення проблем з робочою силою в штаті (дана ініціатива отримала потужну двопартійну підтримку);
- у штаті Міннесота при Департаменті зайнятості та економічного розвитку штату було створено Управління у справах нових американців. Офіс обслуговуватиме новоприбулих, надаючи їм доступ до програм економічного розвитку та робочої сили в штаті;
- у штаті Арізона створено Комітет з вивчення талантів нових американців для оцінки зайвих бар'єрів на шляху інтеграції робочої сили, з якими стикаються нові американці;
- інші штати продовжували розширювати доступ до водійських прав для всіх жителів, незалежно від статусу, щоб дозволити всім жителям безперешкодно дістатися до роботи, школи та інших місць: так, у Міннесоті підписали закон, що розширює доступ до водійських прав для всіх жителів штату, незалежно від імміграційного статусу; штат Род-Айленд створив картки водійських привілеїв для мешканців, які не можуть легально

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

перебувати в США, але подали декларацію з податку на доходи фізичних осіб у Род-Айленді за попередній податковий рік або були заявлені як утриманці одного з них [9].

Таким чином, все більше штатів визнають важливість іммігрантів для розвитку громад та інвестують у їхній добробут. Очікується, що за період 2016-2060 рр. частка населення США, яке народилося в Америці, зросте на 20%, у той час як очікуваний приріст частки населення іноземного походження становитиме 58% [7].

Загалом у міграційній політиці США зроблено акцент на комплексності та багатоваріантності віз для тих, хто має бажання приїхати до країни. Деталізація алгоритмів отримання того чи іншого виду візи, їх відповідність загальнонаціональним вимогам щодо складу іммігрантів дозволяє на державному рівні функціонувати дієвій системі контролю міграційних переміщень з пріоритетом захисту національних інтересів.

3.2. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА КАНАДИ

Реалізація міграційної політики Канади здійснюється як на федеральному, так і на провінційному (регіональному) рівнях. Чинне міграційне законодавство Канади передбачає поняття впорядкованого потоку мігрантів, а міграційна система включає в себе не лише контроль за чисельністю, але й за категоріями осіб, які в'їжджають у країну. Насамперед, мова йде про програми врегульованої, планової міграції [10].

Визначальною особливістю Канади є те, що міграційну політику покладено в основу забезпечення економічного зростання країни, як засіб вирішення проблеми старіння населення та нестачі робочої сили. Імміграція має вирішальне значення для економіки Канади – на її частку припадає 90% відсотків зростання робочої сили в країні [11].

Завдяки імміграції (рис.3.6) забезпечується 90% зростання чисельності робочої сили в країні, що становить три чверті загального приросту населення (3,7 млн. осіб). Так, лише у 2022 р. населення Канади зросло більше ніж на 1 млн. осіб, що є найвищим показником за всю історію спостережень, починаючи з 1957 р., при цьому майже весь зафіксований приріст (95,9%) припадав на міжнародну міграцію.

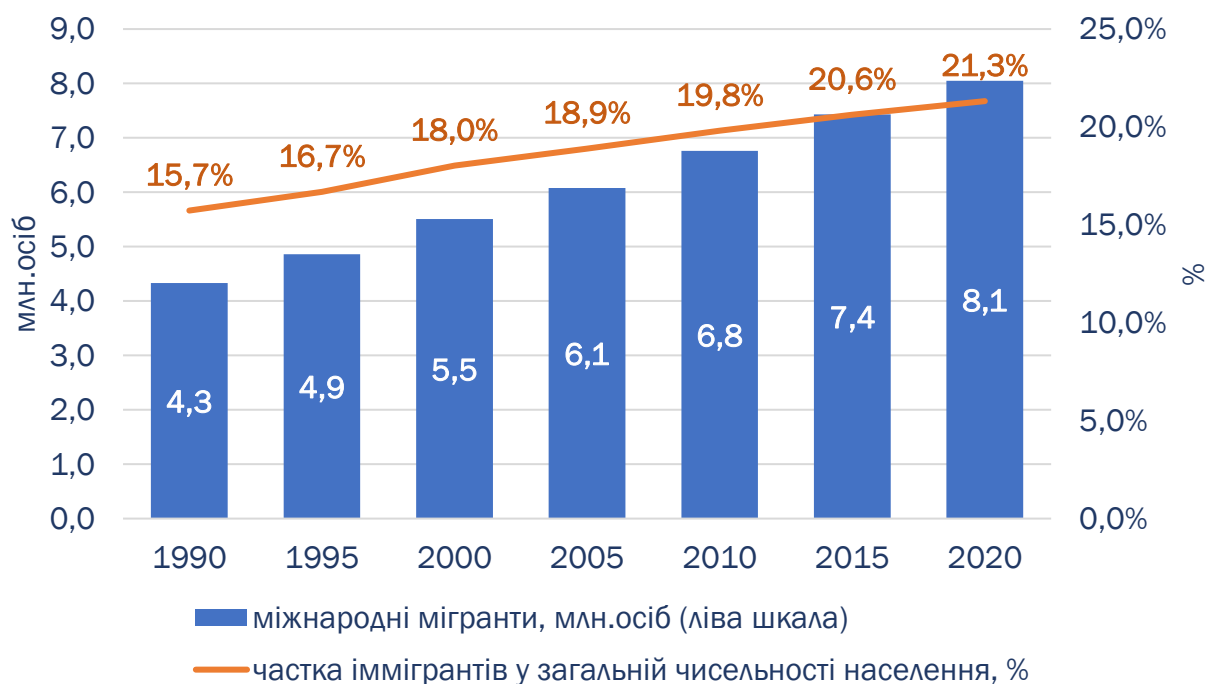

Рис.3.6. Динаміка чисельності міжнародних мігрантів та їх частки у структурі населення Канади, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [1]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

У 2000 р. Канада займала 7 місце в світі серед країн призначення мігрантів, у 2020 р. – 8 місце [1] (див. рис. 3.1).

Одночасно, за даними Міжнародної організації міграції, частка мігрантів у загальній чисельності населення Канади у 2020 р. становила 21,3% (чисельність мігрантів перевищила 8,05 млн. осіб) [1, 12], що є значно вищим показником, ніж у США як країни-лідера за кількістю припливу мігрантів (15%) (див. рис. 3.2).

Частка іммігрантів у складі робочої сили Канади (рис. 3.7) є вищою, ніж загалом у структурі населення: з 1980-х рр. політика Канади спрямована на впровадження стратегії підвищення конкурентоспроможності країни [24], засобами реалізації якої виступають стимулювання інновацій і залучення висококваліфікованих працівників до ключових секторів економіки.

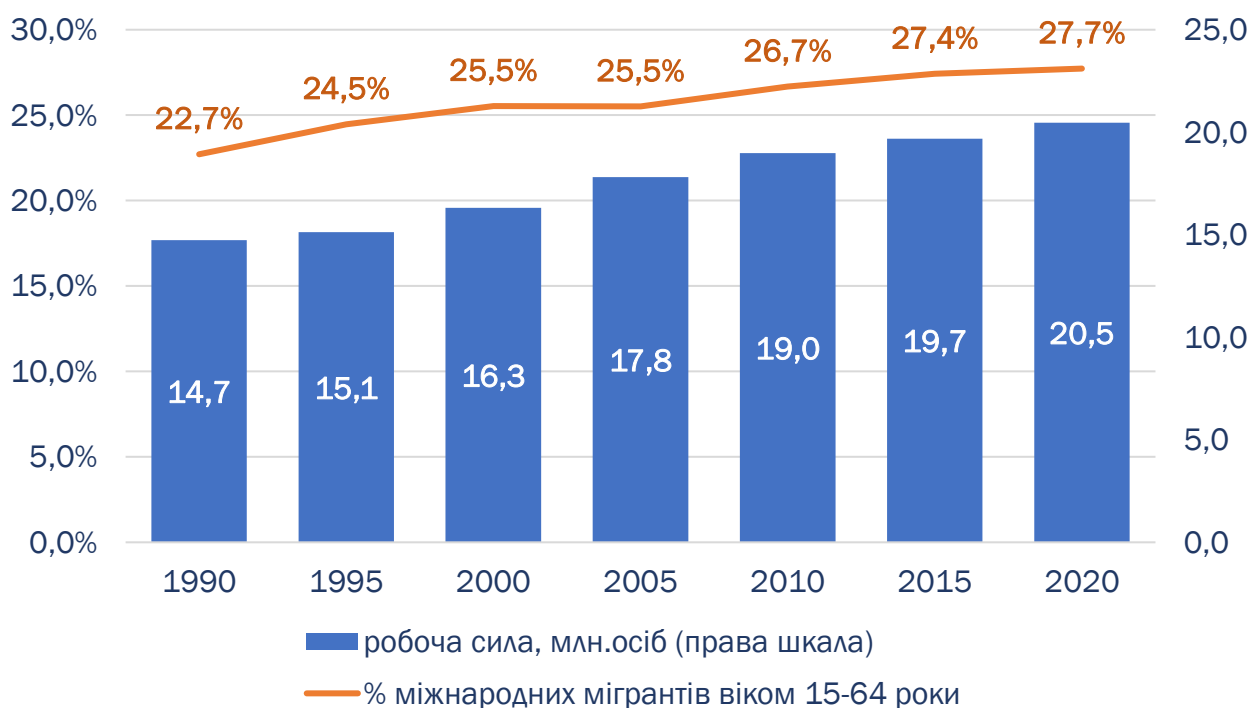

Рис.3.7. Чисельність робочої сили Канади та питома вага у ній міжнародних мігрантів віком 15-64 роки, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [2]

Наразі обсяг щорічної імміграції в Канаду становить близько 500 тисяч осіб [13], і згідно з Планами рівня імміграції в країні, ця тенденція буде тривати принаймні до 2025 р., з пріоритетом економічної міграції: у 2023 р. Міністерство імміграції, біженців і громадянства Канади (IRCC) планувало прийняти до Канади понад 465 тис. іммігрантів, у 2024 р. – 485 тис., у 2025 р. – 500 тис. іммігрантів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

План рівня імміграції в Канаді на 2023-2025 рр., ос. [14]

Клас іммігрантів	2023	2024	2025
Економічний	266 210	281 135	301 250
Сімейний	106 500	114 000	118 000
Біженці	76 305	76 115	72 750
Інші (гуманітарний)	15 985	13 750	8 000
ВСЬОГО	465 000	485 000	500 000

Імміграція в Канаді розглядається як стратегія, спрямована на залучення кваліфікованих працівників до ключових секторів, включаючи охорону здоров'я, виробництво та технології, з метою завчасного вирішення соціальних та економічних проблем, з якими країна може зіштовхнутись в найближчі десятиліття.

Канада реалізує недискримінаційну та універсальну політику допуску в країну мігрантів. Основним законом, який регулює імміграцію до країни, є Закон про імміграцію та захист біженців. Відповідно до канадського імміграційного законодавства, існують чотири класи прийому іммігрантів:

- 1) сімейний клас, який дозволяє громадянам або постійним мешканцям спонсорувати членів сім'ї для в'їзду до Канади;
- 2) економічний клас, який забезпечує в'їзд заявникам та членам їхніх сімей, які, як очікується, зроблять внесок в економіку Канади;
- 3) клас біженців, який забезпечує прийом біженців, які рятуються від переслідувань та/або тортур;
- 4) клас «інші», до якого входять іммігранти, прийняті з міркувань гуманності чи співчуття [13].

Основними державними програмами імміграції в Канаді є такі [15]:

- *експрес-доступ (експрес-в'їзд)* – імміграція для кваліфікованих працівників;
- *програма провінційних номінацій (номінанти з провінцій)* – імміграція через номінацію канадських провінцій або територій;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- *спонсорство сім'ї* – іміграція через спонсорування родичів, включаючи чоловіка/дружину, партнера, дітей, батьків, бабусь/дідусів та інших осіб;
- *кваліфіковані працівники, відібрані Квебеком* – іміграція кваліфікованих працівників до провінції Квебек;
- *атлантична іміграційна програма* – іміграція після закінчення школи або роботи в Нью-Брансвіку, Острові Принца Едуарда, Новій Шотландії або Ньюфаундленді та Лабрадори;
- *особи, які здійснюють догляд за дітьми* – іміграція для догляду за дітьми, людьми похилого віку або особами з медичними потребами, або для праці доглядальницею з проживанням в сім'ї;
- *віза для початківців* – іміграція з відкриттям бізнесу і створенням робочих місць;
- *самозайняті* – іміграція для самозайнятих осіб у сфері культури або спорту;
- *пілотна іміграційна програма для працівників сільського господарства та харчової промисловості* – іміграція для праці в конкретних галузях агропродовольчої промисловості та за профільними професіями;
- *шлях від тимчасового резидента до постійного резидента* – обмежений у часі шлях до постійного проживання; призначений для певних тимчасових резидентів, які працюють в Канаді та їхніх сімей;
- *пілотна програма економічної мобільності* – іміграція за програмою економічної мобільності як кваліфікований біженець, який має право на постійне проживання;
- *франкомовна іміграція* – іміграція для проживання, праці або навчання французькою мовою у франкомовній громаді за межами Квебеку;
- *біженці* – іміграція для біженців.

В Канаді діють комплексні інструменти коригування та прискорення іміграції: з 2006 р. до 2010 р. функціонували спрощені правила подачі заявок на іміграцію для кваліфікованих працівників та підприємців; з 2015 р. в межах реалізації міграційної політики з використанням цифрових технологій

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

було впроваджено онлайн-систему *Canada Express Entry* як заміну процедури прийняття прямих заявок щодо імміграції.

Canada Express Entry Program – це бальна імміграційна програма для кваліфікованих іммігрантів, які хочуть переїхати до Канади та отримати статус зайнятих осіб. Програма присуджує бали професіоналам на основі навичок, досвіду, статусу зайнятості в Канаді та номінації провінції/території. Основна її мета – виявити заявників, які мають найвищі шанси на успіх після міграції до Канади. Шкала балів має максимальний бал 1200 і оцінює претендента та (за наявності) його/її партнера (дружину/чоловіка). Чим вищими є бали претендента, тим більшими є шанси отримати запрошення подати заявку (*ITA*) на постійне проживання (*PR - Permanent Residency*) в Канаді. Зазвичай *PR*-заявки, подані цим шляхом, обробляються протягом 6-12 місяців або менше.

Canada Express Entry Program є найпопулярнішим інструментом серед закордонних кваліфікованих професіоналів, оскільки є спрощеною імміграційною програмою для потенційних кваліфікованих іноземних працівників. Її перевагою є те, що оцінити свої шанси претендент може онлайн, надавши наступну інформацію [16]:

- національність;
- вік (максимальну кількість балів отримують претенденти у віці від 18 до 35 років; ті, хто старше, отримують менше балів);
- мовна компетентність (необхідно надати результати мовних тестів для всіх програм у рамках програми *Express Entry*, навіть якщо англійська чи французька є рідною мовою претендента; вищі оцінки означають більше балів);
- члени сім'ї (можна отримати більше балів, якщо члени родини або близькі родичі проживають у Канаді та зможуть підтримати претендента після переїзду; також можна отримати бали, якщо законний партнер (дружина/чоловік) готовий мігрувати разом до Канади);
- освіта (мінімальна освітня кваліфікація має відповідати початковому рівню вищої освіти (*Undergraduate*) в Канаді; вищий освітньо-кваліфікаційний рівень означає більше балів);
- досвід роботи (щоб отримати мінімальну кількість балів, необхідно мати не менше одного року досвіду роботи; якщо у претендента більше років досвіду роботи, він отримує більше балів);

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- наявні кошти;
- подробиці будь-якої пропозиції роботи (дійсна пропозиція роботи від канадського роботодавця дає право на додаткові бали).

Бали нараховуються заявникам на основі Комплексної системи рейтингу (*Comprehensive Ranking System, CRS*) з урахуванням навичок, досвіду, статусу зайнятості в Канаді та номінації провінції/території.

Для оцінки PR-балів у Канаді використовуються комплекс чинників (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Калькулятор балів PR Канади (початковий рівень *Canada Express Entry Program*) [17]

Чинники	Бали
Вік	Максимум 12 балів
Освіта	Максимум 25 балів
Знання мови	Максимум 28 балів (англійська та/або французька)
Досвід роботи	Максимум 15 балів
Адаптованість	Максимум 10 балів
Організоване працевлаштування	Додаткові 10 балів (не обов'язково).

Щоб мати право подати заявку за програмою *Express Entry*, претендент повинен отримати мінімум 67 балів зі 100 (ця інформація надається лише як довідкова). Якщо отримано право на експрес-вхід (профіль входу), претендента вносять до групи кандидатів на імміграцію (пулу) та можуть запросити подати заявку на імміграцію.

Створення експрес-профілю входу для подання заявки на участь у програмі *Express Entry* передбачає сукупність певних дій: [15]

Крок 1. Заповнити оцінку сертифікатів освіти (*ECA*) (*ECA* підтверджує, що освітні кваліфікації дорівнюють тим, які визнаються в системі освіти Канади).

Крок 2. Пройти тести на знання англійської мови (мінімальний бал становить 6 балів *IELTS*, що еквівалентно *CLB 7*; на момент подачі заявки результат тесту має бути менше 2 років. Перевагу перед іншими заявками надається, якщо претендент володіє французькою мовою - *Test de Evaluation de Francians (TEF)*).

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Крок 3. Створити особистий профіль *Express Entry* (профіль містить дані про вік, досвід роботи, освіту, знання мови тощо, на основі яких надаються бали; за умови отримання необхідних балів, профіль включається до пулу *Express Entry*).

Крок 4. Розрахувати бал *CRS* (профіль включається до пулу *Express Entry*, якщо претендент набирає необхідну оцінку Комплексної системи рейтингу (*CRS*), з урахуванням таких критеріїв, як вік, досвід роботи, здатність до адаптації тощо);

Крок 5. Отримати запрошення подати заявку (*ITA*) (якщо профіль буде вибрано з пулу *Express Entry*, надходить *ITA* від уряду Канади, після чого можна розпочати оформлення документації для своєї *PR*-візи).

При цьому залежно від інформації у профілі, претендент має право на участь у програмах, пов'язаних з *Express Entry*: [15]

- Канадський досвідчений клас (*CEC*) – для кваліфікованих працівників, які мають канадський досвід роботи, отриманий протягом 3 років перед подачею заявки;
- Федеральна програма кваліфікованих працівників (*FSWP*) – для кваліфікованих працівників із закордонним досвідом роботи, за відповідності критеріям освіти та іншим факторам;
- Федеральна програма кваліфікованих професій (*FSTP*) – для кваліфікованих працівників, які мають діючу пропозицію щодо роботи або кваліфікаційний сертифікат.

Програма *Express Entry* (*EE*) Канади має ряд переваг:

- прозорість – претенденти знають, які бали *CRS* їм необхідно набрати, щоб мати право на запрошення подати заявку (*ITA*) на постійне місце проживання;
- претенденти знають мінімальний бал, який вони мають отримати, щоб отримати право на *ITA* – вони завжди можуть спробувати покращити свій бал *CRS* або розглянути інші варіанти;
- претенденти можуть покращити результати мовних тестів, отримати додатковий досвід роботи/навчання в Канаді, або подати заявку на програму певної провінції, щоб бути номінованим канадською провінцією або територією;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

– молоді кандидати з вищою освітою, знанням англійської (*IELTS/CELP*) та/або французької мови, або кандидати з канадським досвідом (працівники чи студенти) мають потенціал отримати вищий бал *CRS* і бути відібраними через систему *EE*.

При цьому програма *Express Entry (EE)* не обмежує кількість заявників і є відкритою протягом року. Створений профіль буде оцінено на основі балів і додано до списку кандидатів. Канадські провінції та роботодавці отримують доступ до пулу заявників та можуть знайти необхідні таланти.

Власники найвищих балів отримують запрошення подати заявку на *PR* у Канаді. Кількість виданих *ITA* базується на Канадському плані рівнів імміграції.

Протягом останніх років у системі регулювання міграційних процесів Канади знайшли прояв кілька сучасних трендів.

Так, з метою пришвидшення розгляду імміграційних заявок, тривалість обробки яких в Канаді продовжує бути тривалою, уряд робить ставку на цифрову трансформацію обробки даних та швидкості обслуговування клієнтів. Зокрема, у 2023 році Міністерство зайнятості та соціального розвитку Канади перейшло на цифрові додатки для оцінки впливу на ринок праці в рамках *Програми тимчасових іноземних працівників*; розширило онлайн-трекер статусу заявок до чотирьох нових категорій в рамках програми *Express Entry* (відповідно буде розширено онлайн-інструмент відстеження статусу додаткових типів заявок) тощо [18].

Триває посилення конкуренції за таланти. Сформовані плани рівня імміграції на 2023-2025 рр. встановили рекордно високі імміграційні цілі, наголошуючи на збільшенні обсягів імміграції з метою заповнення робочих місць на ринку праці і розвитку економіки. У 2023 р. було започатковано ряд ініціатив, зокрема: щодо прийому заяв на постійне проживання від працівників будівельної галузі; розширення права на отримання дозволу на роботу для сімей, сімейних партнерів і працездатних утриманців тимчасових працівників усіх рівнів кваліфікації; оновлення списку актуальних професій, який включає переважно професії інженерного та технічного профілю; заохочення іноземної молоді переїхати до Канади спочатку на два роки з метою заповнення настачі робочої сили, зокрема в індустрії туризму та ін.

Загалом характеристики міграційної політики Канади обумовлені особливостями соціально-економічного розвитку країни та спрямовані на

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

забезпечення безперервності економічного зростання з урахуванням ймовірних очікуваних змін: [18]

- гострий дефіцит робочої сили на ринку праці може призвести до спрощення процесів визнання кваліфікацій для іноземних громадян;

- необхідність залучення кваліфікованих працівників з метою задоволення значних потреб у робочій силі на ринку праці сприятиме зменшенню адміністративних перешкод для підтвердження іноземними громадянами своєї освітньої кваліфікації та досвіду.

Серйозна нестача робочої сили обумовлює пріоритети розвитку міграційної політики держави [19]. Так, у 2022 році населення Канади зросло більш ніж на 1 млн. осіб (+1050110 осіб), що є найвищим річним темпом зростання населення (+2,7%) за всю історію спостережень з 1957 року. При цьому майже весь зафіксований приріст (95,9%) припадав на міжнародну міграцію [20].

Канадський план рівня імміграції (*Canada's Immigration Levels Plan*) приділяє значну увагу розселенню новоприбулих у різних регіонах країни, включаючи невеликі міста та громади сільської місцевості. Пріоритети плану передбачають:

- фокус на довгостроковому економічному зростанні зі збільшенням до 60% питомої ваги економічної імміграції до 2025 р.;

- використання функцій системи Express Entry для залучення мігрантів із затребуваними навичками та кваліфікацією в секторах, які відчувають гостру нестачу робочої сили, таких як охорона здоров'я, кваліфіковані робітничі професії, STEM (наука, технології, інженерія та математика);

- збільшення кількості регіональних програм для задоволення цільових потреб місцевого ринку праці (Програма провінційних номінацій, Атлантична імміграційна програма, Пілотна програма сільської та північної імміграції);

- об'єднання якомога більшої кількості сімей;

- забезпечення ситуації, щоб щонайменше 4,4% нових постійних жителів за межами Квебеку були франкомовними;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

– надання притулку жертвам переслідувань, включаючи розширення пілотного проекту «Шлях економічної мобільності».

При цьому значення регіональних програм економічної імміграції, таких як *Програма провінційних номінацій*, зростає в контексті забезпечення сталого розвитку країни. Плани розвитку міграції свідчать про подальшу підтримку регіонів (провінцій) у їх прагненні залучати кваліфікованих мігрантів для вирішення проблеми нестачі робочої сили та демографічних проблем у регіонах.

Міграційна політика Канади спрямована на зміцнення позицій країни як одного з найсприятливіших місць у світі для висококваліфікованої робочої сили, формуючи таким чином основи подальшого економічного зростання, об'єднуючи сім'ї і сприяючи виконанню країною гуманітарних зобов'язань [19].

Імміграційна політика Канади вважається однією з найбільш досконалих та прогресивних у світі: національний ринок праці демонструє високі показники залучення іноземців, що вказує на високу ефективність міграційної політики; уряд країни безперервно удосконалює регулювання міграції, запроваджуючи модернізаційні та інноваційні підходи до управління міграційними потоками [21].

3.3. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА АВСТРАЛІЇ

Австралія є однією з найбільших країн у світі, що стрімко розвивається. Міграційна політика країни спрямована на залучення нових жителів як відповідь на виклики сучасного світу щодо розвитку економічної системи в умовах цифровізаційних зрушень та старіння населення, з урахуванням різноманітності іммігрантів, зокрема їх культур і національностей.

На сьогоднішній день міграційна політика Австралії є складною і динамічною системою, яка постійно вдосконалюється. Цілями міграційної політики Австралії є залучення мігрантів кваліфікація і професійні навички яких відповідають потребам австралійської економіки, активна протидія нелегальній міграції шляхом встановлення більш жорстких вимог в міграційному законодавстві, розвиток принципів культурного різноманіття [13].

За даними Міжнародної організації міграції, протягом 1990-2020 рр. чисельність мігрантів в Австралії зростає майже вдвічі – з 3,96 до 7,69 млн.осіб. (рис. 3.8), збільшившись за вказаний період у складі населення з 23,3% до 30,1%.

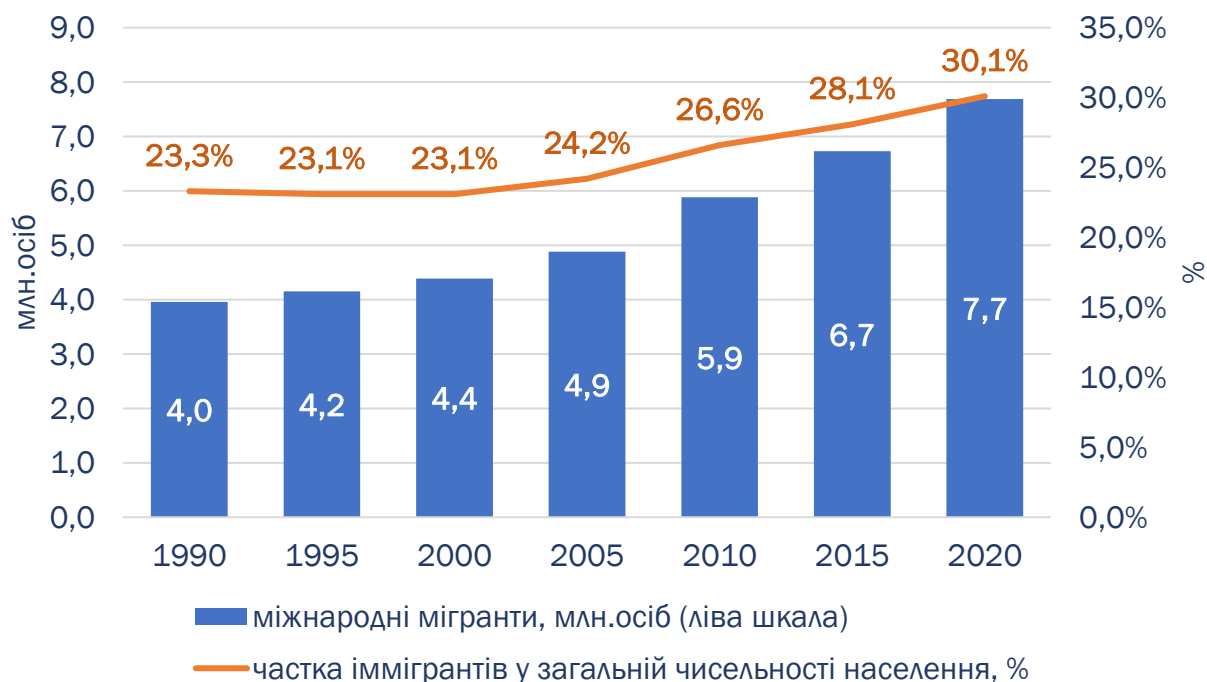

Рис. 3.8. Динаміка чисельності міжнародних мігрантів та їх частки у структурі населення Австралії, 1990-2020 рр., млн. осіб [1]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Основна частина міграції припадає на трудову міграцію – згідно з пріоритетами міграційної політики держави, частка мігрантів у складі робочої сили почала стрімко зростати з 2005 р. – з 35,7%, до 42,7% у 2020 р. (рис.3.9).

Рис.3.9. Чисельність робочої сили Австралії та питома вага у ній міжнародних мігрантів віком 15-64 роки, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [2]

При цьому частка мігрантів у загальній чисельності населення Австралії (30,1% у 2020 р.) є значно вищою, ніж у Канаді, як країні, міграційна політика якої також спрямована на залучення мігрантів (21,3%) [12] (див. рис. 3.2), перш за все, робочої сили.

Відповідно до Міграційних правил Австралії (Migration Regulations 1994), в країні виокремлюються такі класи віз для іммігрантів [23]:

- 1) постійні візи;
- 2) тимчасові візи (крім проміжних віз);
- 3) проміжні візи;
- 4) візи з метою захисту, біженці та гуманітарні візи.

За призначенням візи Австралії поділяються на такі групи [24]:

- гостьові візи (Visitor visas);
- візи для навчання та стажування (Studying and training visas);

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- сімейні та партнерські візи (Family and partner visas);
- робочі та кваліфікаційні візи (Working and skilled visas);
- візи для біженців та гуманітарні візи (Refugee and humanitarian visas);
- інші візи (Other visas) (віза для лікування, віза для членів екіпажу, віза колишнього резидента, віза морського екіпажу та ін.).

При цьому кожен тип візи у кожній групі має свій шифр (субклас), стосовно якого визначено вимоги щодо отримання, зокрема щодо переліку «Робочі та кваліфікаційні візи» (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Перелік робочих та кваліфікаційних віз в Австралії [24]

Назва	Підклас (Subclass Visa)
Бізнес-інноваційна та інвестиційна (постійна) віза	підклас 888
Бізнес-інноваційна та інвестиційна (тимчасова) віза	підклас 188
Віза власника бізнесу, що спонсорується державою або територією	підклас 892
Віза для тимчасового працевлаштування (міжнародні відносини)	підклас 403
Віза інвестора	підклас 891
Віза інвестора, що спонсорується державою або територією	підклас 893
Віза на постійне проживання (регіональна віза для кваліфікованих працівників)	підклас 191
Віза на тимчасове працевлаштування	підклас 408
Віза на тимчасове працевлаштування (короткотермінове перебування фахівця)	підклас 400
Власник бізнесу	підклас 890
Глобальна віза для талановитих фахівців	підклас 858
Кваліфікаційна визнана віза для випускників	підклас 476
Кваліфікаційна незалежна віза	підклас 189
Кваліфікаційна номінована віза	підклас 190
Кваліфікаційна регіональна (тимчасова) віза	підклас 489
Кваліфікаційна регіональна віза	підклас 887
Регіональна (тимчасова) віза для кваліфікованої роботи	підклас 491
Регіональна (тимчасова) віза, спонсорована роботодавцем	підклас 494
Регіональна спонсорована міграційна програма	підклас 187
Схема номінації роботодавця	підклас 186
Тимчасова віза для випускників	підклас 485
Тимчасова віза у зв'язку з нестачею кваліфікації	підклас 482

Кожний тип візи передбачає свої особливості, відповідні вимоги та встановлені критерії до кандидатів. Зокрема, підклас візи значною мірою

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

обумовлений тим, чи має претендент запрошення від роботодавця. Крім того, для трудової імміграції до Австралії (з отриманням певної робочої чи кваліфікованої візи) необхідно підтвердити вищу освіту і досвід роботи, володіння англійською мовою та ін.

Подати заявку на отримання візи можна за допомогою онлайн-сервісів, зокрема на сайті Міністерства внутрішніх справ Австралії (DoHA) претендент має можливість створення власного аккаунту (ImmiAccount), щоб керувати процесом подання документів та відслідковувати складові процедури отримання візи. На тому ж сайті в розділі «Імміграція та громадянство (Immigration and citizenship)» міститься інформація щодо всіх віз – вимоги, тривалість та зміст процедури тощо.

Наприклад, щодо Кваліфікаційної номінованої візи (*Skilled Nominated visa, Subclass 190*) зазначено умови, елементи процедури (рис. 3.10), вимоги до кандидата (мати професію у відповідному кваліфікованому списку; мати відповідну оцінку навичок для цієї професії; отримати запрошення; подати заявку на цю візу; задовольнити тест на бали), вартість та ін. Для проходження кожного етапу передбачено набір відповідних інструментів.

Рис. 3.10. Складові процедури отримання кваліфікованої номінованої візи (Skilled Nominated visa, Subclass 190) [25]

Кожний етап передбачає ретельні перевірки поданих документів як щодо особистих даних, так і щодо професійних характеристик. Процеси подання віз різних підкласів можуть мати суттєві відмінності щодо змісту та послідовності складових, проте алгоритми дій, що базуються на онлайн-технологіях, є тотожними.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Першим етапом при поданні документів з метою отримання візи є проходження тесту оцінки кваліфікаційної міграції відповідно до бальної системи: заява кандидата має набрати від 65 балів у спеціальному тесті (табл. 3.10), щоб претендента запросили на подання візи.

Таблиця 3.10

Розподіл балів в тесті оцінки кваліфікаційної міграції [25]

1	Вік	Кількість балів
	8-24 роки	25
	25-32 роки	30
	33-39 років	25
	40-44 роки	15
	45-49 років	0
2	Рівень мовних навичок (англійська мова)	
	Компетентний користувач	0
	Професійний користувач	10
	Досвідчений користувач	20
3	Досвід роботи за фахом імміграції (за останні 10 років)	
	Від 3 до 5 років	5
	Від 5 до 8 років	10
	Від 8 до 10 років	20
4	Освіта	
	Неповна вища освіта (молодший спеціаліст)	10
	Повна вища освіта (бакалавр/спеціаліст/магістр)	15
	Науковий ступінь (кандидат наук/доктор наук/PhD)	20

Якщо партнер (чоловік/жінка) також є заявником на візу, то можна отримати додаткові бали (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Додаткові бали на отримання Кваліфікованої номінованої візи у категорії «Подружжя» [25]

Характеристика подружжя	Кількість балів
Подружжя має PR-візу або є громадянином Австралії	10
Подружжя володіє англійською мовою та має позитивну оцінку навичок	10
Подружжя володіє лише грамотною англійською мовою	5

Крім того, можуть бути враховані й інші характеристики. Є можливість отримати додаткові бали, якщо претендент відповідає ряду критеріїв (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

**Додаткові бали на отримання Кваліфікованої номінованої візи
(категорія «Інше») [26]**

<i>Характеристика</i>	<i>Кількість балів</i>
Навчання в регіоні	5
Володіння акредитованою мовою спільноти	5
Рік професійної зайнятості за програмою кваліфікованих фахівців в Австралії	5
Державна підтримка (віза 190)	5
Наявність досвіду роботи тривалістю мінімум 2 роки на умовах повного робочого дня (вимога до навчання в Австралії)	5
Освітня кваліфікація спеціаліста (диплом магістра за науковими дослідженнями або ступінь доктора в австралійському навчальному закладі)	10
Родинне або регіональне спонсорство (віза 491)	15

Фактично відповідно до австралійської імміграційної системи балів, кандидати на імміграцію можуть отримати необхідні бали за умови, якщо вони відповідають вимогам за такими критеріями: [26]

- вік: претендент має бути віком від 18 до 44 років;
- англійська мова – кандидат має довести, що володіє мовою, подавши результати іспитів будь-якого визнаного тесту на знання англійської мови;
- бали закордонного досвіду (досвід за межами Австралії) – заявник може претендувати на бали за 3/5/6 років досвіду роботи за кордоном у зазначеній професії протягом останніх 10 років.
- бали австралійського досвіду – заявник може претендувати на бали за те, що він має 1/3/5/8 років досвіду роботи в Австралії на певною професією за останні 10 років;
- закордонні кваліфікаційні бали (кваліфікації, отримані за межами Австралії) – заявник може претендувати на бали за визнану кваліфікацію бакалавра чи вищого ступеня, чи доктора філософії;
- навчальні бали за дослідження – заявник може отримати додаткові бали за проходження навчального курсу в Австралії тривалістю щонайменше 2 академічні роки;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- регіональні навчальні бали – заявник може отримати додаткові бали, якщо він відповідав вимогам австралійського навчання щодо проживання та навчання в «регіональному столичному районі з низьким рівнем зростання населення» протягом принаймні 2 років;

- навички партнера – заявник може претендувати на бали за навичками партнера, якщо партнер відповідає основним вимогам щодо віку, знання англійської мови, кваліфікації та результату оцінювання навичок.

Важливим елементом міграційної системи Австралії щодо регулювання трудової міграції є наявність Списку кваліфікованих професій (Skilled Occupation List, SOL), лише згідно з яким може бути здійснено прийняття мігрантів, які бажають працювати в Австралії.

SOL регулярно оновлює перелік професій, відповідно до змін на австралійському ринку праці. Понад 200 професій регулярно переглядаються Міністерством внутрішніх справ (DoHA) і входять до SOL.

Крім того, виокремлюється Список кваліфікованих професій з пріоритетної міграції (PMSOL), який є тимчасовим: ті чи інші професії можуть мати пріоритет залежно від ситуації в країні. DoHA готує цей список після консультацій з департаментами Співдружності та отримання експертних порад від Національної комісії з навичок.

Першочергово обробляються заявки на отримання візи, зазначені в PMSOL та у номінаціях, спонсорованих роботодавцем. Незважаючи на те, що в списках інших кваліфікованих професій продовжують прийматися заяви на отримання візи, професії, згадані в PMSOL, мають пріоритет.

Крім того, перелік професій, в яких є потреба, розглядають на кількох рівнях:

- стратегічний – професії, які будуть потрібні ще декілька років;
- короткостроковий – професії, в яких є потреба зараз, але освітня система вже працює над тим, щоб заповнити ці сегменти ринку праці і за рік-два цей перелік буде змінено;
- регіональний – узгодження потреб місцевих ринків праці в межах квот щодо надання посвідки на проживання тим, хто відповідає потребам.

У табл. 3.13 наведено перелік найбільш високооплачуваних професій в Австралії згідно з SOL-2022.

Таблиця 3.13

Список найбільш високооплачуваних професій в Австралії із середньою заробітною платою в 2022 році [28]

<i>Професія</i>	<i>Середня заробітна плата</i>
Інформаційні технології	91,200 AUD
Телекомунікації	80,200 AUD
Інженерія	80,000 AUD
Продажі та маркетинг	102,0000 AUD
Цивільне будівництво	53,400 AUD

Загалом в Австралії міграційна система налаштована таким чином, щоб залучити тих, хто вже має освіту та багаторічний досвід трудової діяльності, може привезти з собою дітей та буде працювати в одній з галузей, яких потребує країна. На сьогоднішній день Австралія зосереджена саме на трудовій міграції, активно збільшуючи квоти щодо місць для отримання кваліфікаційних віз: кількість кваліфікаційних віз, доступних в рамках міграційної програми, у 2023 р. значно зросла – до 142 400 (порівняно з 79 600 у минулому році) [27].

У міграційній політиці Австралії виділяються також ряд новітніх тенденцій.

По-перше, впроваджено спеціалізовану програму міжнародної трудової мобільності – схему Австралійсько-тихоокеанської трудової мобільності (The Pacific Australia Labour Mobility (PALM)). Ця програма зосереджена на можливостях трудової мобільності для країн Тихоокеанського регіону та Тимор-Лешті в Австралії.

Програма забезпечує робочі місця для працівників з Тихоокеанського регіону та Тимору-Лешті, дозволяючи їм розвивати навички, заробляти гроші та підтримувати свої сім'ї на батьківщині. Тихоокеанська трудова мобільність також допомагає створювати міцні зв'язки між людьми, бізнесом і громадами, сприяючи поглибленню зав'язків між Австралією та її сусідами [29].

Крім того, новозеландці, які проживають в Австралії, матимуть пріоритетність обробки заявок на отримання кваліфікованої незалежної (підклас 189) візи (Skilled Independent (Subclass 189) visa). Було скасовано певні візові вимоги, включаючи те, що заявники повинні проживати в Австралії

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

не менше п'яти років відповідати певним пороговим значенням оподаткованого доходу, а також критеріям охорони здоров'я [30].

По-друге, збільшилась кількість міграційних віз, які спонсоровані штатами, тобто розширюються автономні повноваження. Зокрема, штати і території мають все більше послаблень у своїх критеріях, включаючи власні списки кваліфікованих професій, щоб спростити подачу документів на візи, номіновані штатами і територіями.

Однією з найбільших переваг віз, спонсорованих штатами і територіями, є не прив'язка до конкретного роботодавця, але заявники повинні бути молодше 45 років, а також повинні знайти собі самі роботу.

По-третє, полегшено возз'єднання сімей, через запровадження партнерських віз, орієнтованих на попит, тобто відсутні обмеження щодо кількості цих віз. Очікується, що в 2023 р. буде видано близько 40500 партнерських віз і приблизно 3000 дитячих віз.

По-четверте, впроваджено зміни щодо обробки документів на отримання віз. Зокрема, міністерська директива № 100, запроваджена 28 жовтня 2022 р., встановила нові правила пріоритезації заявок. Заявки зараз розглядаються в наступному порядку черговості: [30]

- 1) заявки від представників медичних або викладацьких професій;
- 2) заявники, номіновані затвердженням спонсором з акредитованим статусом – для віз, спонсорованих роботодавцем;
- 3) на отримання віз, призначених для конкретно визначеної регіональної території;
- 4) підкласи постійних та тимчасових віз, візових заяв, які зараховуються до міграційної програми, за винятком візи підкласу 188 (бізнес-інновації та інвестиції (тимчасові));
- 5) всі інші візові заявки.

У межах кожної категорії, для подання заяв на тимчасові та постійні візи за кваліфікаціями, пріоритет надається заявникам, які перебувають за межами Австралії.

Загалом, міграційна політика Австралії характеризується чіткими ознаками, які реалізуються комплексно:

- 1) формалізована процедура імміграції з чіткими та публічними орієнтирами відносно того, кого країна очікує (з точки зору віку,

сімейного стану, освітнього цензу та наявності дітей) і мінімальною втручанням державних органів в надання посвідки на проживання; розробка відповідного онлайн-забезпечення (за рахунок використання ІКТ);

2) забезпечення невеликого, але послідовного щорічного збільшення частки тих, кого країна залучає (переважно до сфери зайнятості);

3) ретельно продумана інформаційна кампанія з підтримки міграції з роз'ясненням суспільству її необхідності, відсутності загрози для суспільства та користі для економіки; відсутність будь-якої толерантності до нелегальної міграції;

4) чітка програма набуття громадянства після досягнення певного цензу (осідлості, майнового чи їх комбінації).

3.4. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ

Нова Зеландія належить до групи країн, які приймають найбільше мігрантів у світі – імміграційні процеси є однією з основних передумов економічного зростання країни і одним з найважливіших чинників розвитку новозеландського суспільства.

На сучасному етапі міграційна політика Нової Зеландії представляє собою достатньо складну і динамічну систему, яка протягом тривалого періоду забезпечує високий рівень санкціонованої імміграції на душу населення в країні. За даними Міжнародної організації міграції, протягом 1990-2020 рр. чисельність мігрантів в Новій Зеландії зросла більше, ніж у 2,6 рази – з 518 тис. осіб до 1,382 млн. осіб, а їх частка в структурі населення – майже вдвічі, з 15,2% до 28,7% (рис. 3.11).

Рис.3.11. Динаміка чисельності міжнародних мігрантів та їх частки у структурі населення Нової Зеландії, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [1]

Основна частина міграції припадає на трудову міграцію – частка мігрантів у складі робочої сили зростає протягом останніх 30 років: з 23,5% у 1990 р. до 37,7% у 2020 р. (рис.3.12).

При цьому, за даними ОЕСР, показник чисельності населення, народженого за кордоном, в Новій Зеландії є одним із найвищих серед усіх країн ОЕСР: 26,8% жителів Нової Зеландії є такими, що народилися за

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

кордоном (серед країн постійної імміграції Нова Зеландія знаходиться між Австралією – 29,9% і Сполученими Штатами Америки – 13,6%) (рис. 3.13).

Рис.3.12. Чисельність робочої сили Нової Зеландії та питома вага у ній міжнародних мігрантів віком 15-64 роки, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [2]

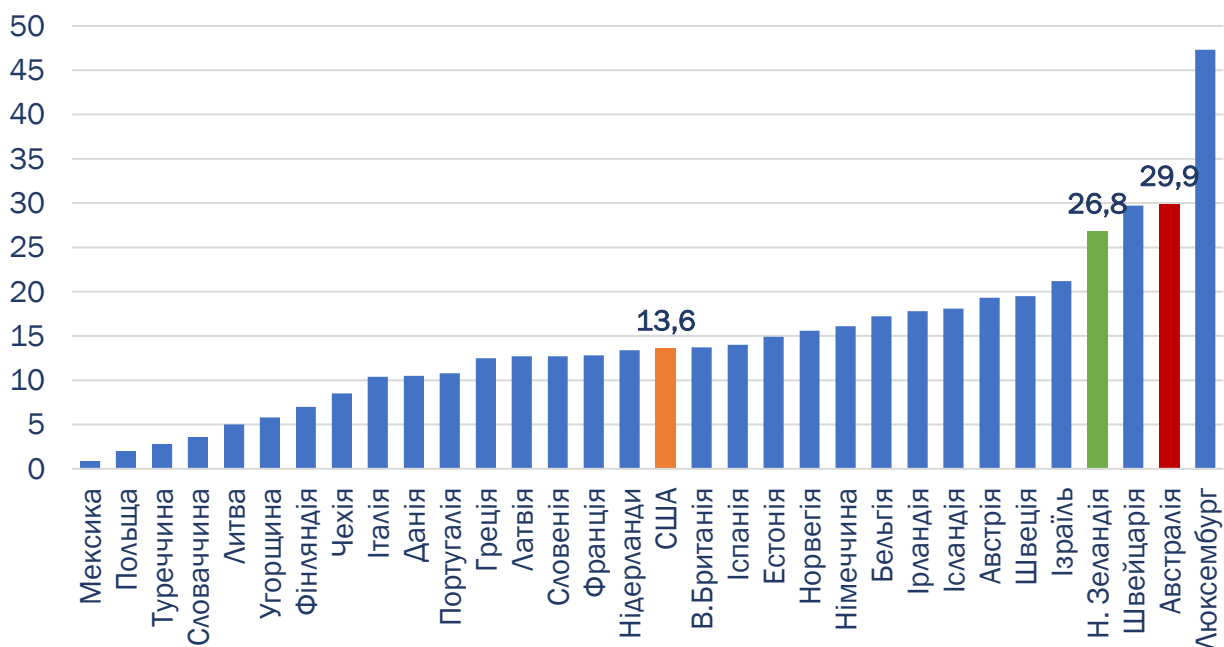

Рис. 3.13. Чисельність населення, народженого за кордоном, у країнах ОЕСР, % до всього населення (2019 рік або останній доступний рік) [2]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

У 2020 р. у Новій Зеландії мігранти становили 28,7% у загальній чисельності населення [12] що є більше за показники Канади (21,3%) та США (15%) (див. рис. 3.2).

Загалом сучасна імміграційна політика Нової Зеландії має кілька цілей, кожна з яких покликана забезпечити відчутні соціальні та економічні вигоди для країни. З середини 1980-х років активна імміграційна політика уряду спрямована на:

- поповнення кількості людських ресурсів Нової Зеландії шляхом відбору мігрантів, які здатні швидко та ефективно поєднати свої навички з можливостями професійної реалізації в Новій Зеландії. Система відбору на основі балів, подібна до тих, що використовуються в Австралії та Канаді, була запроваджена в 1991 році і використовується для досягнення цієї мети;

- сприяння розвитку міцних міжнародних зв'язків, зокрема, шляхом полегшення в'їзду резидентів та мандрівників, які сприятимуть розбудові міцних економічних і соціальних зв'язків з іншими країнами. Досягненню цієї мети сприяє система двосторонніх угод про безвізовий режим з 52 країнами Європи, Америки, Азії та Африки [31];

- сприяння розвитку культури підприємництва та інновацій шляхом залучення мігрантів і бізнес-відвідувачів з підприємницькими навичками та досвідом. Сприятливі досягненню цієї мети покликані спеціальні схеми бізнес-міграції та віз для талановитих людей;

- доповнення стратегії формування навичок і працевлаштування шляхом надання тимчасових дозволів на роботу для задоволення короткострокового дефіциту кваліфікованих кадрів. Було запроваджено кілька ініціатив для задоволення дефіциту навичок у секторі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), особливо з урахуванням високого рівня міжнародної конкуренції за кваліфіковану робочу силу;

- возз'єднання сімей новозеландців і задоволення гуманітарних потреб тих, хто має тісні родинні зв'язки з жителями Нової Зеландії. Поточна імміграційна програма дозволяє 32% від загальної кількості схвалень спрямувати на сімейні та гуманітарні категорії мігрантів [31];

- виконання зобов'язань Нової Зеландії як члена міжнародної спільноти через програми для біженців: Нова Зеландія має встановлену щорічну квоту в 750 біженців, відібраних Управлінням Верховного комісара Організації

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ ООН) для переселення. Приблизно 700 шукачів притулку отримують статус біженця щороку;

– підтримка високого рівня соціальної згуртованості в мультикультурному суспільстві, яке стає все більш різноманітним за своїм етнічним складом. Система відбору іммігрантів у Новій Зеландії є недискримінаційною за ознакою країни походження, але надає перевагу іммігрантам, які добре володіють англійською мовою, а також мають освітню та професійну кваліфікацію, визнану Новозеландським управлінням з питань кваліфікацій та Професійними асоціаціями. Вважається, що іммігранти з такими характеристиками зможуть ефективніше інтегруватися в суспільство, яке визнає мультикультурну ідеологію [31].

Сучасна міграційна політика Нової Зеландії надає багато можливостей для іноземних громадян. Вимоги щодо надання віз, час обробки, право на працевлаштування та пільги для супроводжуваних членів сім'ї залежать від категорії візи. Нова Зеландія працює за єдиною візовою системою.

Варіанти візи передбачають різні можливості, що дозволяють:

- відвідувати країну;
- працювати;
- навчатися;
- привозити членів сім'ї або приєднуватися до сім'ї;
- починати бізнес або інвестувати;
- залишатися на тривалий термін або постійно проживати в Новій Зеландії.

Ознайомитись з типами віз та обрати необхідний варіант можна онлайн на офіційному ресурсі Міністерства бізнесу, інновацій і зайнятості.

Також є можливість перевірити характеристики обраної візи, щоб побачити конкретні вимоги, які потрібно виконати. Зокрема, вимоги стосуються сфери здоров'я, характеру ідентичності, матеріального стану, навичок і кваліфікації, терміну проживання у Новій Зеландії.

Подати заявку можна онлайн або в паперовому вигляді (це впливатиме на окремі особливості процесу подання заявки). Обов'язковою є сплата візових зборів.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Умови деяких віз вимагають, щоб спочатку було подано заяву про інтерес (EOI), і лише пізніше буде можливість подати заявку на візу.

Важливою складовою міграційної системи країни є наявність списку професій, які користуються попитом у Новій Зеландії – так званого Зеленого списку (The Green List). Якщо професія претендента є в цьому списку, і він має необхідну кваліфікацію, реєстрацію або досвід, то може отримати посвідку на проживання одразу або через 2 роки роботи в Новій Зеландії. Останнє залежить від значущості професії відповідно до її приналежності до одного з двох рівнів цінності у списку – перший рівень (Tier 1) містить перелік більш важливих для країни професій, ніж другий рівень (Tier 2).

Переглянути The Green List та деталі щодо певної професії можна онлайн на сайті Міністерства бізнесу, інновацій і зайнятості Нової Зеландії.

Усі кваліфікації базуються на Рамці кваліфікацій Нової Зеландії (NZQF).

Фактично саме Зелений список (The Green List) є основним фільтром, який визначає, чи може претендент одразу подавати документи на Пряму візу на проживання (Straight to Residence Visa) або на Візу по роботі з правом на проживання (Work to Residence Visa).

При цьому шлях Зеленого списку (the Green List pathway) є одним із трьох варіантів (шляхів), заснованих на навичках, які дозволяють отримати посвідку на проживання в Новій Зеландії, якщо претендент відповідає критеріям прийнятності (рис. 3.14). Іншими варіантами є: шлях кваліфікованого мігранта-резидента (Skilled Migrant Resident pathway), шлях «Працівники сфери догляду» та шлях «Угода з транспортним сектором» (the Care Workforce and Transport Sector Agreement pathways).

Отримання візи на проживання для кваліфікованих мігрантів (Skilled Migrant Category Resident Visa) в Новій Зеландії доступна для людей до 55 років включно за можливості підтвердити рівень англійської IELTS на рівні 6.5 (або її аналог), а також за наявності запрошення на роботу або чинного робочого контракту в Новій Зеландії.

Детально розглянемо варіанти отримання статусу резидента в Новій Зеландії, що базуються на кваліфікаційних навичках:

1. Шлях кваліфікованого мігранта-резидента (Skilled Migrant Resident pathway). Це основний спосіб стати резидентом в Новій Зеландії, у тому числі

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

для людей, які не потрапляють до списків затребуваних спеціальностей (Green List). Спосіб є актуальним з 9 жовтня 2023 року.

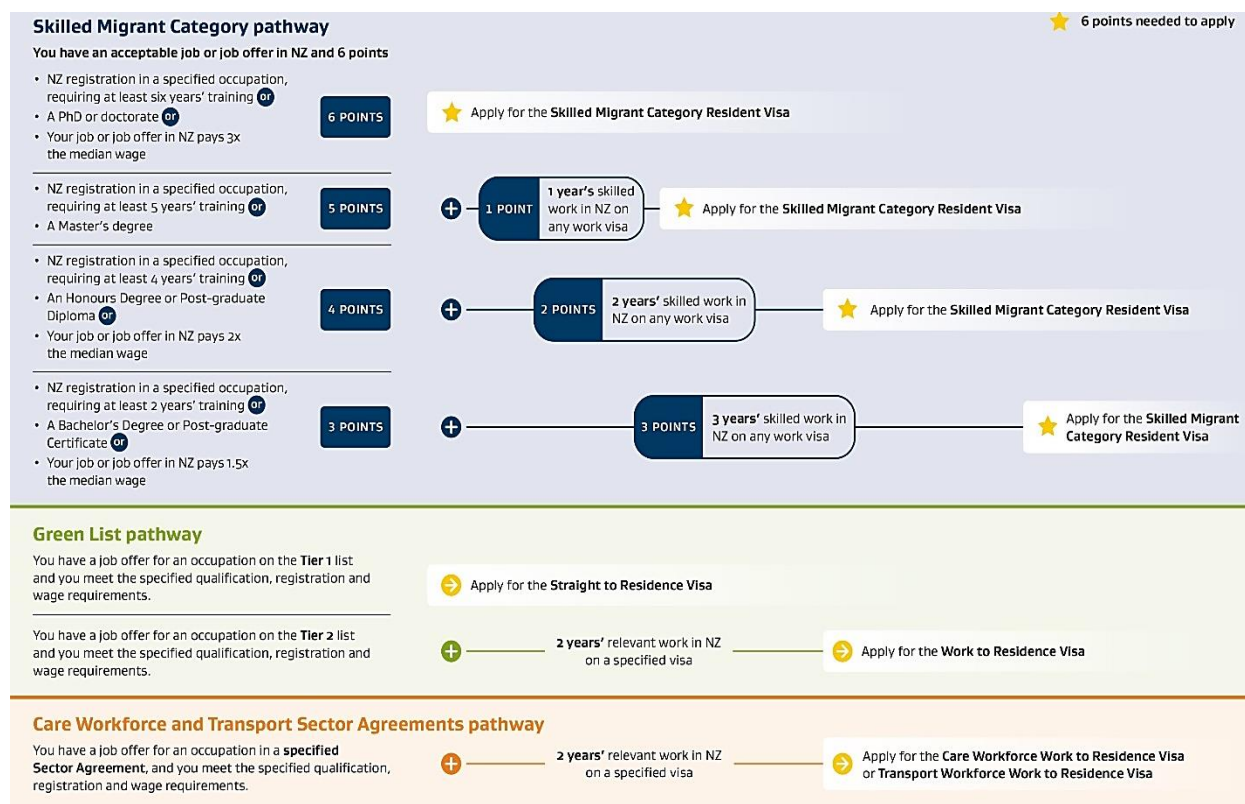

Рис. 3.14. Система варіантів отримання статусу кваліфікованого резидента у Новій Зеландії [32]

Щоб отримати статус резидента (постійне місце проживання, право на проживання) у Новій Зеландії цим шляхом, необхідно:

– мати запрошення на роботу, або чинний контракт від акредитованого роботодавця в Новій Зеландії;

– відповідати мінімальним вимогам щодо середньої (медіанної) зарплати, яка становить NZ\$ 29.66 на годину при мінімальних 30 робочих годинах на тиждень, щоб вважатися full-time (до середньої заробітної плати в Новій Зеландії прив'язані всі візові ліміти (коли медіанна заробітна плата зростає, поріг заробітної плати для отримання візи збільшується). Розмір медіанної заробітної плати оновлюється щороку в лютому, при цьому використовуються дані про середню заробітну плату за червень попереднього року, опубліковані Статистичним управлінням Нової Зеландії [32]);

– набрати 6 балів за системою Skilled Migrant Resident Pathway.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Щодо змісту процедури набору балів, то за основними критеріями освіти, доходу або новозеландської професійної реєстрації обирається один із варіантів (від 3 до 6 балів); при цьому є можливість додаткового отримання балів за досвід роботи за тією ж спеціальністю в Новій Зеландії (рис. 3.14, табл. 3.14):

Таблиця 3.14

Система отримання балів за системою *Skilled Migrant Resident Pathway* [32]

Кількість балів	Умова для отримання
6 балів	кандидат або доктор наук (PhD or Doctorate) (Level 10) <u>або</u> зарплата втричі більша за середню (медіанну) <u>або</u> реєстрація в Новій Зеландії (NZ registration) за спеціальністю, що вимагає щонайменше 6 років навчання
5 балів	ступінь магістра (Masters Degree) (Level 9) <u>або</u> реєстрація в Новій Зеландії (NZ registration) за спеціальністю, що вимагає щонайменше 5 років навчання
4 бали	диплом аспірантури або диплом з відзнакою (Postgraduate Diploma or Honours Degree) (Level 8) <u>або</u> зарплата вдвічі більша за середню (медіанну) <u>або</u> реєстрація в Новій Зеландії (NZ registration) за спеціальністю, що вимагає щонайменше 4 роки навчання
3 бали	Bachelor Degree (Level 7) <u>або</u> Postgraduate Certificate (Level 8) <u>або</u> зарплата у півтора рази більша від медіанної <u>або</u> реєстрація в Новій Зеландії (NZ registration) за спеціальністю, що вимагає щонайменше 2 роки навчання
додатково 1 бал	за 1 рік досвіду кваліфікованої роботи в Новій Зеландії за будь-якою робочою візою
додатково 2 бали	за 2 роки досвіду кваліфікованої роботи в Новій Зеландії за будь-якою робочою візою
додатково 3 бали	за 3 роки досвіду кваліфікованої роботи в Новій Зеландії за будь-якою робочою візою

2. Імміграція за списками затребуваних спеціальностей – «Шлях Зеленого списку» (Green List Pathway): список затребуваних спеціальностей Green List складається з двох рівнів – рівень 1 (Tier 1) та рівень 2 (Tier 2) – відповідно до значущості тієї чи іншої спеціальності для економіки країни. За наявності роботи за фахом із цих списків у акредитованого на найм іноземних фахівців роботодавця в Новій Зеландії, а також рівня англійської IELTS 6.5 або його аналога, кандидат має можливість подання на отримання статусу резидента двома способами:

- при знаходженні спеціальності у Tier 1 можна подаватись на резидентство відразу за Straight to Residence Visa;

– при знаходженні в Tier 2 можна подаватися на резидентство через два роки роботи з Work to Residence Visa.

3. Віза резидента для роботи в сфері догляду (Care Workforce Work to Resident Visa): для працівників сфери допомоги хворим, літнім людям, дітям та нужденним є окрема категорія імміграції до Нової Зеландії – Care Workforce Work to Resident Visa. При володінні англійською мовою на рівні IELTS 6.5, а також повній зайнятості можна розраховувати на статус резидента, відпрацювавши 2 роки на акредитованого роботодавця (на посаді доглядальниці(ка), що оплачується на рівні мінімальної заробітної плати допоміжного працівника 4-го рівня або вище – від \$28.25 на годину). За цією візою можна: жити, працювати і навчатися в Новій Зеландії; вказати у візовій анкеті свого партнера та дітей віком до 24 років, які перебувають на утриманні.

4. Віза резидента для роботи в транспортному секторі (Transport Sector Agreement Pathway): це окрема категорія імміграції до Нової Зеландії для водіїв автобусів, важкої та спеціальної техніки. За умови дотримання умов щодо зарплати, що залежать від конкретної спеціалізації, а також наявності рівня володіння англійською мовою IELTS 6.5, можна розраховувати на резидентство, відпрацювавши 2 роки на акредитованого роботодавця у сфері наземного або морського транспорту, яка користується високим попитом (зайнятість повинна бути повною, постійною або строковою, принаймні, на 12 місяців). За цією візою можна: жити, працювати та навчатись у Новій Зеландії; вказати у візовій анкеті свого партнера та дітей віком до 24 років, які перебувають на утриманні.

Акредитований роботодавець – це роботодавець, схвалений Імміграційною службою Нової Зеландії для працевлаштування працівників за робочою візою акредитованого роботодавця (Accredited Employer Work Visa, AEWV). Тільки акредитовані роботодавці можуть підтримувати AEWV. Перевірити акредитацію роботодавця можна онлайн – на сайті New Zealand Immigration (INZ).

Робоча віза акредитованого роботодавця – AEWV – надає можливість працювати в Новій Зеландії на акредитованого роботодавця, який запропонував вам щонайменше 30 годин роботи на тиждень; навчатися до 3 місяців протягом будь-якого 12-місячного періоду або проходити будь-яке навчання, необхідне в рамках роботи. Якщо претендент має на це право, то може подати заяву на певний вид візи на проживання.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Крім найманої праці, іммігрувати до Нової Зеландії можна як інвестор або підприємець – з правом на отримання візи «Активний інвестор плюс» (Active Investor Plus Visa) на невизначений термін. Вимоги до претендентів включають інвестицію в розмірі 15 000 000 NZ\$ і результат Міжнародної системи тестування з англійської мови (IELTS) не менше 5.0. З цією візою можна жити, працювати та навчатися в Новій Зеландії; включити свого партнера та дітей віком до 24 років, які перебувають на утриманні, до візової заяви; подати заяву на отримання посвідки на постійне проживання після 4 років зберігання коштів у Новій Зеландії [33; 32].

Всі види віз у Новій Зеландії чітко скоординовані з цілями потенційних іммігрантів. В залежності від цього використовуються ті чи інші інструменти міграційної політики держави.

При цьому в країні панує чітке визнання і прийняття того, що новозеландське суспільство ставатиме більш різноманітним з точки зору етнічних і культурних груп протягом наступних 20 років, а імміграція продовжуватиме відігравати важливу роль у диверсифікації спільнот, особливо щодо імміграції з країн Азії. В суспільстві існує широкий консенсус стосовно того, що цього не варто боятись або чинити опір, оскільки існує розуміння, що продовження імміграції на нинішньому або вищому рівні матиме позитивні наслідки для економіки та суспільства країни.

Частково такий підхід до імміграційної політики відображає давню культуру міжнародної міграції у Новій Зеландії – імміграції та еміграції, а також зростаюче визнання керівництвом країни того факту, що першопричини імміграції лежать за межами досяжності впливу країни – на рівні глобальної економіки.

Важливе значення у зазначеному контексті має підвищення рівня поінформованості населення країни щодо трендів міжнародної міграції в Новій Зеландії з метою попередження деструктивної риторики з цього питання [31].

3.5. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА

Характерною особливістю міграційної політики Федеративної Республіки Німеччини (ФРН, далі – Німеччина) є те, що маючи найстаріше населення в Європі й один з найнижчих рівнів народжуваності в світі (9,08‰ у 2022 р.), і прагнучи компенсувати дефіцит кваліфікованої робочої сили, країна реалізує комплексну міграційну політику, спрямовану на розширення шляхів імміграції для кваліфікованих працівників з різних країн.

На сучасному етапі пріоритетні напрями політики федерального уряду Німеччини щодо цілей Глобального договору про безпечну, упорядковану та законну міграцію включають:

- інтеграцію;
- доступ до німецького ринку праці;
- запобігання та протидію екстремізму / боротьбу з екстремізмом;
- боротьбу з причинами нелегальної міграції.

Чисельність мігрантів, які проживали на території Німеччини протягом 1990-2020 рр. (рис. 3.15), стабільно зростала – на 4,3 млн. осіб або на 72% до 2015 р., після чого за наступні 5 років збільшилась одразу на 5,6 млн. осіб або на 6,3% (питома вага міжнародних мігрантів у структурі населення за 30 років зростає на 11,3%).

Рис. 3.15. Динаміка чисельності міжнародних мігрантів та їх частки у структурі населення Німеччини, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [1]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Німеччина є однією з найпривабливіших західноєвропейських держав для імміграції: за останні роки країна прийняла більше іммігрантів, ніж уся Європа і характеризується стабільно додатнім сальдо міграції. У 2000 р. серед основних країн призначення міжнародних мігрантів Німеччина посідала третє місце, у 2020 р. стала другою у загальносвітовому рейтингу (див. рис. 3. 1).

За даними Федерального статистичного управління Німеччини (Destatis), у 2022 р. 23,8 млн. осіб (29%) населення країни мали мігрантське походження, а чисельність іноземних громадян дорівнювала 13,4 млн. осіб [34].

Основну частину міжнародної міграції становлять трудові мігранти, частка яких у структурі робочої сили Німеччини зросла з 13,2% у 1990 р. до 26,3% у 2020 р. (рис. 3.16), при цьому за період 1990-2015 рр. частка міжнародних мігрантів в структурі робочої сили країни зросла на 6,5% (з 13,2% до 19,7%), а протягом наступних лише п'яти років – 2015-2020 рр. – на 6,6% (з 19,7% до 26,3%).

Рис. 3.16. Чисельність робочої сили Німеччини та питома вага у ній міжнародних мігрантів віком 15-64 роки, 1990-2020 рр., млн.осіб, % [2]

При цьому, за даними Федерального статистичного управління (Destatis), з 2010 р. неухильно зростає кількість трудових мігрантів, які приїхали до Німеччини з країн, що не входять до ЄС (рис. 3.17). Наприкінці 2022 р. в Німеччині в Центральному реєстрі іноземців (AZR) було зареєстровано близько 351 тис. осіб з країн, що не входять до Європейського Союзу (ЄС), які мали дозвіл на тимчасове проживання з метою працевлаштування.

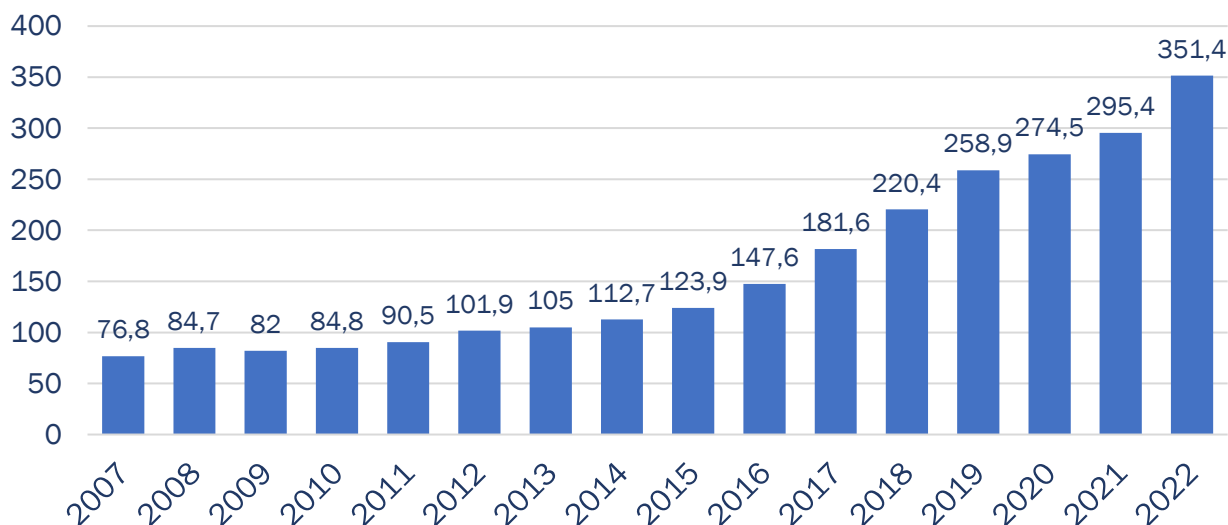

Рис. 3.17. Динаміка чисельності іноземців з посвідкою на тимчасове проживання з метою працевлаштування в Німеччині з країн, що не входять до Європейського Союзу, 2007-2022 рр., тис. осіб [35]

Щодо управління міграційними потоками, на сьогоднішній день у Німеччині більшість дій, пов'язаних з міграцією, здійснюється Федеральним міністерством внутрішніх справ, будівництва та житлово-комунального господарства (Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat, BMI) і федеральними землями, які діють через свої органи у справах іноземців, а також Федеральним відомством з питань міграції та біженців (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, BAMF). BMI відповідає за розробку міграційної політики, тоді як землі та міграційне відомство BAMF, в межах профілю BMI, відповідають за реалізацію міграційної політики країни.

Крім того, Уповноважений з питань міграції, біженців та інтеграції (Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration) – посада безпосередньо підпорядкована Канцлеру Німеччини, – відповідає за підтримку уряду в розробці політики з питань інтеграції.

Федеральне міністерство праці та соціальних справ (Bundesministerium für Arbeit und Soziales, BMAS) разом з Федеральним агентством зайнятості (Bundesagentur für Arbeit, BA) відповідає за міграцію з метою працевлаштування, а також за інтеграцію в ринок праці. Разом з BMI, BMAS забезпечує базову та професійну підготовку з німецької мови для іноземців у рамках Комплексної мовної програми (Gesamtprogramm Sprache).

У країні діє чіткий і прозорий набір правил і положень стосовно міграції, зокрема діє Закон про перебування [36], який регулює імміграцію. На своєму

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

веб-сайті міграційне відомство роз'яснює, що потрібно знати про міграцію до Німеччини, включаючи правові підстави та практичні дії [37, с. 14].

Щодо візового режиму, правила в'їзду до Німеччини залежать від громадянства претендента. Відповідно до §6 Закону про перебування [36], іноземцю можуть бути видані такі візи відповідно до Регламенту (ЄС) № 810/2009:

- транзитна аеропортова віза для транзиту через міжнародні транзитні зони аеропортів;
- віза для транзитного проїзду через територію держав Шенгену або для планованого перебування на цій території до 90 днів на період 180 днів (шенгенська віза) [36].

Німеччина почала видавати шенгенські візи – короткострокова віза, яка дозволяє її власнику подорожувати до європейських країн, що входять до Шенгенської зони, – у 1995 році. Власники шенгенських віз не підлягають прикордонному контролю на внутрішніх кордонах країн Шенгенської зони.

***Шенгенська зона** – територія, де 27 європейських країн скасували свої внутрішні кордони для вільного та необмеженого пересування людей, дотримуючись спільних правил контролю за зовнішніми кордонами та боротьби зі злочинністю шляхом зміцнення спільної судової системи та співпраці поліції. У зоні застосовуються єдині правила і процедури щодо короткострокових віз, прохань про надання притулку та прикордонного контролю. Шенгенська співпраця була включена до правової бази Європейського Союзу (ЄС) Амстердамським договором 1997 р. [38; 39].*

На сайті Федерального міністерства закордонних справ міститься інформація, чи потрібна віза для відвідування Німеччини (та країн Шенгенської зони) терміном до 90 днів.

Особи, яким не потрібна віза для в'їзду до Німеччини, як правило, не можуть перебувати на території Німеччини більше 90 днів протягом 180-денного періоду. Вони також не можуть займатися оплачуваною роботою, перебуваючи в країні (з деякими країнами Німеччина уклала двосторонні угоди про безвізовий режим, які, за певних обставин, дозволяють перебувати в Німеччині понад 90 днів протягом 180-денного періоду) [40].

Щодо тривалого перебування в Німеччині, громадянам ЄС не потрібна віза для відвідування, проживання або роботи в Німеччині. Вони повинні лише

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

zareestruvatisia v miscevomu nimetsckomu viddilenni reestracii (Einwohnermeldeamt). Dodatkovu informaciu možna znajti na Європейському порталі мобільності робочих місць [41].

Тим, хто прибуває до Німеччини з Австралії, Ізраїлю, Японії, Канади, Південної Кореї, Нової Зеландії чи США також не потрібна робоча віза та пропозиція роботи для в'їзду в Німеччину. Проте їм необхідно подати заяву на отримання дозволу на проживання в Управлінні у справах іноземців після прибуття до Німеччини [42].

Громадянам решти країн для в'їзду до Німеччини та початку роботи необхідно подати заяву на робочу візу. Також необхідно подати заяву на отримання дозволу на проживання з метою роботи після прибуття до Німеччини.

Згідно з Законом про перебування (Aufenthaltsgesetz), для довготермінового перебування необхідна віза для федеральної території (національна віза), яка видається перед в'їздом [36].

Німецьким міграційним законодавством передбачено різні категорії робочих віз, найбільш поширеними з яких є такі [42;43]:

- *віза для працевлаштування* – для тих, хто має пропозицію роботи в Німеччині: громадянам країн, що не входять до ЄС, спочатку потрібно отримати відповідну візу і спеціальний дозвіл на перебування – «Aufenthaltserlaubnis zur Ausübung einer qualifizierten Beschäftigung», умови його отримання прописані у §18 Закону про перебування;
- *віза самозайнятості* – віза й дозвіл на перебування (Aufenthaltserlaubnis) з метою здійснення самостійної трудової діяльності – для тих, хто мріє відкрити власну компанію або працювати на себе;
- *віза шукача роботи* – для тих, хто планує шукати роботу під час перебування в Німеччині: спеціальна віза й дозвіл на перебування (Aufenthaltserlaubnis) для пошуку роботи згідно з §20 Закону про перебування – нададуть право приїхати до країни та вже на місці шукати прийнятну вакансію;
- *студентська віза* – для тих, хто планує вступити до одного з університетів Німеччини, але не проживає тут: знадобиться спеціальний документ «Aufenthaltserlaubnis zum Zweck des Studiums» (дозвіл на перебування з метою отримання вищої освіти) – документ регулюється

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

§16 Закону про перебування; більшість людей з «третьох країн» спочатку мають подати заяву на візу з метою отримання вищої освіти (Visum zum Zweck des Studiums), з якою можна легально приїхати до Німеччини та почати навчання в обраному університеті;

– *Блакитна карта ЄС (Blaue Karte EU)* – це спеціальний дозвіл на проживання для іноземних науковців і осіб із найвищою кваліфікацією, які хочуть отримати кваліфіковану роботу в Німеччині. Починаючи з 18 листопада 2023 р., можливість в'їзду до Німеччини з Блакитною картою ЄС було продовжено і частково розширено (відтепер застосовуються значно нижчі пороги заробітної плати для початківців кар'єри у звичайних та вузькопрофільних професіях. Зокрема, за певних умов ІТ-фахівці без формальної кваліфікації, але зі спеціалізованими знаннями, отриманими з досвіду роботи, також можуть отримати Блакитну карту. Крім того, нещодавно запроваджені зміни сприятимуть возз'єднанню людей, які мають Блакитну карту ЄС, через процес возз'єднання сім'ї, а також приїзду до Німеччини власників Блакитних карт з інших країн-членів ЄС). Умови отримання прописано в §18 Закону про перебування та в Директиві ЄС 2021/1883 (від 19.11.2023 р.) [36; 44].

Слід відзначити, що у 2022 р. Блакитна карта ЄС була найпоширенішим типом дозволу на тимчасове проживання в контексті тимчасової трудової міграції (рис. 3.18).

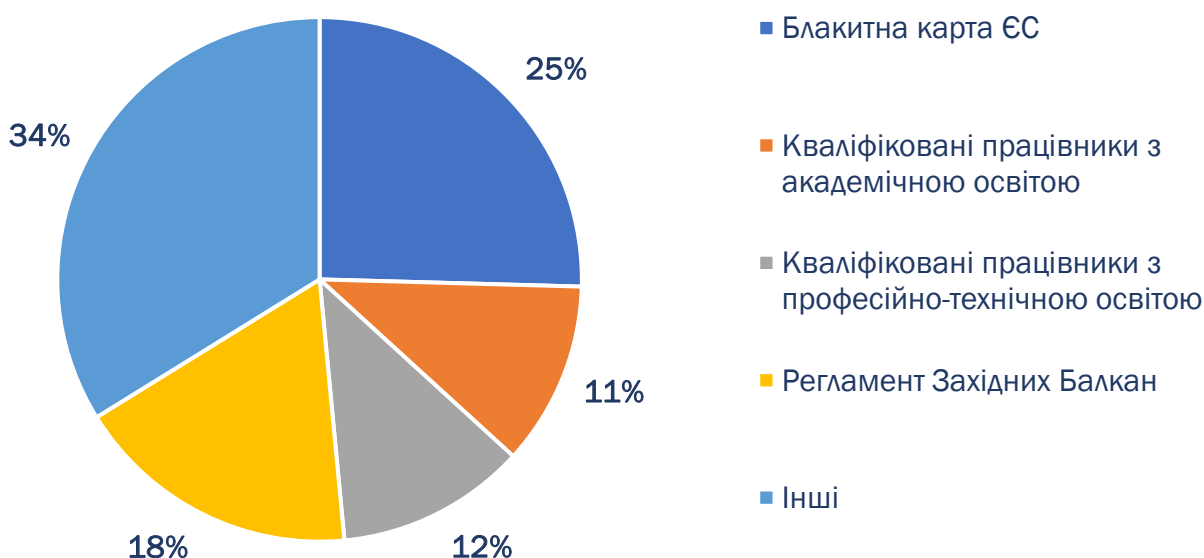

Рис. 3.18. Структура іноземців з посвідкою на тимчасове проживання з метою працевлаштування за категоріями в Німеччині у 2022 рр. [35]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Повний перелік категорій, можливостей і умов довготривалого перебування в Німеччині міститься в розділах 3 та 4 Закону про проживання, роботу та інтеграцію іноземців на федеральній території Німеччини (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

Можливості перебування з метою навчання та проживання з метою працевлаштування в Німеччині) [36]

Перебування з метою навчання
§ 16 Принцип проживання з метою навчання
§ 16a Професійне навчання; безперервна професійна освіта
§ 16b Дослідження
§ 16c Мобільність як частина навчання
§ 16d Заходи щодо визнання іноземних професійних кваліфікацій
§ 16e Стажування, пов'язане з навчанням в ЄС
§ 16f Мовні курси та відвідування школи
§ 17 Пошук місця навчання чи стажування
Проживання з метою працевлаштування
§ 18 Принцип імміграції кваліфікованої робочої сили; загальні положення
§ 18a Кваліфіковані працівники з професійною освітою
§ 18b Кваліфіковані працівники з академічною освітою
§ 18c Дозвіл на поселення для кваліфікованих працівників
§ 18d Наукові дослідження
§ 18e Короткострокова мобільність для дослідників
§ 18f Дозвіл на проживання для мобільних дослідників
§ 18g Блакитна карта ЄС
§ 18h Короткострокова мобільність для власників блакитної карти ЄС
§ 18i Довгострокова мобільність для власників Блакитної карти ЄС
§ 19 ІКТ-картка для внутрішньокорпоративних переміщень
§ 19a Короткострокова мобільність для внутрішньокорпоративних переміщень
§ 19b Мобільна ІКТ-карта
§ 19c Інші цілі працевлаштування; державні службовці
§ 19d Дозвіл на проживання для кваліфікованих толерантних осіб з метою працевлаштування
§ 19e Участь у Європейській волонтерській службі
§ 19f. Причини відмови у дозволі на проживання згідно з §§ 16b, 16c, 16e, 16f, 17, 18d, 18e, 18f, 18g і 19e
§ 20 Пошук роботи для кваліфікованих працівників
§ 21 Самозайнятість

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

При цьому слід відзначити, що працевлаштування для мігрантів у Німеччині є можливим у двох варіантах:

- за нерегламентованими професіями – без визнання професійної кваліфікації (збір фруктів, овочів, робота в теплицях тощо);
- за регламентованими професіями – з обов'язковим визнанням професійної кваліфікації.

Оскільки німецький ринок праці відчуває нестачу саме кваліфікованих працівників в країні протягом останніх років на законодавчому рівні розширюються можливості переїзду до країни для кваліфікованих працівників з країн, що не входять до ЄС.

Німеччині потрібні добре підготовлені працівники майже у всіх секторах. Високий попит є, зокрема, на лікарів і середній медичний персонал, IT-спеціалістів, інженерів, а також, у зв'язку з розширенням використання відновлюваних джерел енергії, на фахівців у галузі теплотехніки та опалювальних технологій.

Зважаючи на структурні зміни, пов'язані з енергетичним переходом, декарбонізацією промисловості та досягненням кліматичної нейтральності до 2045 року, Німеччина активно вживає заходів щодо забезпечення робочою силою, придатною для вирішення майбутніх завдань економічного розвитку.

Кваліфікованим працівником або професіоналом в Німеччині вважаються не лише випускники з дипломами про вищу освіту, які визнаються, але й працівники з професійно-технічною освітою, що визнається в Німеччині. Визнання іноземної професійної кваліфікації в Німеччині виступає головним ключем до можливості працювати за своєю професією.

Визнання іноземної професійної кваліфікації означає підтвердження дипломів про професійну освіту або університетських дипломів, щоб кваліфікації вважалися еквівалентними відповідним професійним дипломам у Німеччині. Заява про визнання повинна бути подана до відповідного органу. (Залежно від професії або університетської кваліфікації, за це відповідають різні установи – Німеччина є федерацією, в якій 16 земель (Länder) мають окрему юрисдикцію в багатьох сферах. Як наслідок, за визнання іноземних кваліфікацій відповідають різні органи в окремих землях – залежно від професії або роду діяльності. На сайті *Anerkennung in Deutschland* («Визнання в Німеччині») наведено їх перелік).

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Визнання кваліфікації є обов'язковою вимогою, якщо претендент бажає працювати за регульованою професією в Німеччині (незалежно від країни походження). Для цих професій потрібно мати певну професійну кваліфікацію і іноді відповідати й іншим вимогам. У першу чергу, це стосується професій у сфері охорони здоров'я, безпеки, соціальної, освітній сфері тощо [45; 46]. На сайті Anerkennung in Deutschland пошукова система дозволяє знайти свою професію та перевірити вимоги та умови підтвердження кваліфікації.

Хоча більшість професій у Німеччині не регулюються, визнання іноземної професійної кваліфікації або еквівалентність університетського диплома зазвичай є передумовою для видачі віз особам, які не походять з Європейської економічної зони або Швейцарії.

Якщо претендент ще не має трудового договору, але має визнану професійну кваліфікацію, то може отримати посвідку на тимчасове проживання на шість місяців для пошуку роботи. Протягом цього періоду можна працювати до десяти годин на тиждень на випробувальному терміні або проходити стажування. Зазвичай умовою для цього є достатній для бажаної посади рівень володіння німецькою мовою – як правило, на рівні B1. Крім того, офіційне визнання еквівалентності професійної кваліфікації або університетського диплома полегшує пошук роботи та ведення переговорів про гідну заробітну плату.

Крім комплексу регульованих професій, у Німеччині визначено перелік вузькопрофільних (дефіцитних) професій. Вузькопрофільна професія – це професія з дефіцитом кваліфікованих працівників – коли на одну відкриту вакансію претендує не більше трьох статистично зареєстрованих безробітних.

Перелік «вузькопрофільних» професій у Німеччині складається, щоб надати вичерпну інформацію для кваліфікованих працівників (потенційних) і роботодавців відповідно до положень нового Закону про імміграцію кваліфікованих працівників. Знання конкретних назв робочих місць у «вузьких» професіях є особливо важливим для процедури подання заяви на отримання Блакитної карти ЄС та бальної системи для Карти можливостей (Chancenkarte).

В Німеччині вузькопрофільними вважаються такі професії (детальний перелік представлено у табл. 3.16): [44]

–менеджери з виробництва, видобутку корисних копалин, будівництва та дистрибуції;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- менеджери з надання послуг у сфері інформаційно-комунікаційних технологій;
- менеджери з надання професійних послуг, зокрема менеджери у сфері догляду за дітьми, служби охорони здоров'я та освіти;
- лікарі;
- фахівці з догляду за хворими та акушерства;
- професіонали в галузі науки та інженерії;
- викладачі університетів та вищих навчальних закладів;
- вчителі середньої школи;
- вчителі початкової школи та дошкільної освіти;
- професіонали в сфері інформаційно-комунікаційних технологій
- та ін.

Таблиця 3.16

Перелік «вузькопрофільних» професій відповідно до Закону про перебування (AufenthG), Німеччина [36]

Група 132. Менеджери з виробництва, видобутку корисних копалин, будівництва та дистрибуції
Група 133. Менеджери з надання послуг у сфері інформаційно-комунікаційних технологій
Група 134. Менеджери з надання професійних послуг
Група 21. Професіонали в галузі науки та інженерії
211. Фахівці з фізики та наук про Землю
212. Математики, актуарії та статистики
213. Професіонали в галузі наук про життя
214 Професіонали в галузі інженерії (крім електротехніки)
215. Інженери з електротехнологій
216. Архітектори, планувальники, геодезисти та дизайнери
Група 221. Лікарі
Група 222. Фахівці з догляду за хворими та акушерства
Група 225. Ветеринари
Група 226. Інші медичні працівники
Група 23. Фахівці з викладання
231. Викладачі університетів та вищих навчальних закладів
232. Викладачі професійно-технічної освіти
233. Вчителі середньої освіти
234. Вчителі початкової школи та дошкільної освіти
235. Інші викладачі
Група 25. Професіонали в галузі інформаційно-комунікаційних технологій
251. Розробники та аналітики програмного забезпечення та додатків
252. Фахівці з баз даних і мереж

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Намагаючись компенсувати дефіцит кваліфікованої робочої сили та прагнучи стимулювати залучення кваліфікованих іммігрантів, в Німеччині шукають нові інструменти регулювання трудоресурсних потоків, зокрема прийнято новий імміграційний закон – Закон про імміграцію кваліфікованих працівників, – який створює та розширює шляхи імміграції для кваліфікованих працівників з країн, що не є членами ЄС. Внаслідок реформи кваліфіковані працівники зможуть легше іммігрувати до Німеччини, а біженці зможуть швидше отримувати дозволи на роботу.

Новий закон покликаний полегшити і зробити більш привабливим працевлаштування в Німеччині для кваліфікованих працівників з-за кордону. Серед іншого, планується запровадити бальну систему на основі канадської моделі та спростити визнання іноземних професійних кваліфікацій.

Перші частини реформи набули чинності 18 листопада 2023 р. Ключові зміни передбачають [47]:

–створення «Карти можливостей», що базується на балах, яка пропонує відповідним заявникам річний (з можливістю поновлення) дозвіл на проживання з метою пошуку роботи в Німеччині. Передбачається, що «карта можливостей» видаватиметься за бальною системою та включатиме чотири критерії: заявник має бути молодшим за 35 років, мати науковий ступінь, досвід роботи щонайменше три роки та знання мови або попереднє перебування в Німеччині. Той, хто відповідає хоча б трьом із цих чотирьох критеріїв, отримає «карту можливостей», щоб приїхати до Німеччини та отримати роботу. Карта можливостей – це приклад зменшення бюрократичних процедур і полегшення деяких законів про трудову міграцію Німеччини;

–полегшення шляхів для заявників, які мають професійний досвід, зі зниженням вимог щодо знання німецької мови та визнання освітніх кваліфікацій;

–можливість для іноземних громадян виконувати будь-яку роль, для якої вони мають кваліфікацію, а не обмежуватися лише ролями, пов'язаними з їхнім досвідом формальної освіти;

–можливість для фахівців у сфері інформаційних технологій або освіти, які мають достатній професійний досвід, подавати заявки на отримання Блакитної карти ЄС, навіть якщо вони не мають формальної освіти;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

–скорочення періоду необхідного проживання в Німеччині для отримання права на постійне проживання.

Також погоджено спеціальне правило для шукачів притулку, які вже перебувають у Німеччині: якщо вони в'їхали в країну до 29 березня 2023 р. і мають відповідну кваліфікацію та пропозицію роботи або вже працюють, вони можуть завершити процедуру надання притулку і отримати посвідку на проживання, подавши заяву як професіонал.

Таким чином, протягом останніх років Німеччина має відкритий ринок праці для кваліфікованих працівників і продовжує впроваджувати нові правила для залучення міжнародних талантів.

Окремо в міграційному законодавстві Німеччини виділено розділи щодо проживання з міркувань міжнародного права, гуманітарних або політичних причин, возз'єднання сімей, особливих прав на проживання, а також припинення перебування, зокрема примусового виконання обов'язку виїхати з країни.

Мігранти мають такий самий статус, як і громадяни у доступі до фінансованої державою початкової та середньої освіти. Право і обов'язок відвідувати школу поширюються на всіх дітей, які проживають у Німеччині, незалежно від їхнього статусу. Однак у деяких федеральних землях обов'язкова освіта закінчується у віці 16 років.

Доступ до соціального забезпечення надається незалежно від громадянства кожному, хто має посвідку на проживання. Однак рівень захисту може бути обмеженим для тих, хто не має стабільної роботи, а також для тих, хто має тимчасовий дозвіл на проживання. Хоча Німеччина має домовленості з більше ніж десятьма країнами щодо переведення виплат із соціального забезпечення, вона накладає обмеження на розподіл цих виплат залежно від тривалості роботи в Німеччині (існують двосторонні домовленості про переведення пенсій з Австралією, Японією, Сербією, Туреччиною, Республікою Корея та Сполученими Штатами Америки).

Тимчасові легальні резиденти мають право подати заяву на отримання дозволу на постійне проживання в Німеччині, якщо вони відповідають ряду умов, зокрема:

–легально і безперервно проживають у Німеччині протягом п'яти років;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- мають надійні засоби до існування з довгостроковим і регулярним доходом, виконують податкові зобов'язання і мають достатнє забезпечення на старість;

- володіють достатніми знаннями німецької мови і базовими знаннями про правову і соціальну системи та умови життя в Німеччині;

- не становлять загрози для громадської безпеки і громадській безпеці та порядку шляхом порушення правової системи та мають достатню житлову площу.

Постійні резиденти можуть подати заяву на натуралізацію після восьми років легального постійного проживання в Німеччині (зараз цей термін переглядається в бік зменшення).

Іноземні резиденти з країн Європейського Союзу (ЄС) можуть голосувати на муніципальних виборах [37, с.12]. Загалом міграційне відомство Німеччини регулярно публікує дані про міграційні потоки та відповідні соціально-економічні питання, такі як участь мігрантів у державних програмах інтеграції, мігрантів у державних програмах інтеграції.

Німеччина докладас зусиль для посилення як вертикальної, так і горизонтальної узгодженості міграційної політики. Координаційний офіс федеральних земель (Bund-Länder) прагне посилити співпрацю між федеральним урядом і землями з питань міграції. Політичні питання міжнародної міграції також регулярно обговорюються в робочій групі державних секретарів усіх галузевих міністерств. Урядова ініціатива «Зроби це в Німеччині» («Make it in Germany»), яка інформує кваліфікованих фахівців, зацікавлених у міграції до Німеччини, спільно координується Федеральним міністерством економіки та енергетики та Федеральним агентством зайнятості (Bundesagentur für Arbeit, BA) у співпраці з іншими федеральними міністерствами та зацікавленими сторонами, а також міграційним відомством (BAMF). Існує також міжвідомча робоча група з питань інтеграції біженців [37, с.14].

У Німеччині міграційна стратегія формується з програмних документів, які стосуються окремих аспектів міграції. Наприклад, у 2007 році Німеччина прийняла Національний план інтеграції; у 2016 році уряд опублікував стратегію міграції та розвитку; Закон про притулок (AsylG) визначає зміст політики в Німеччині щодо притулку та біженців, включаючи формулу загальнонаціонального розподілу шукачів притулку по землях.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Федеральне міністерство закордонних справ (Auswärtiges Amt) взаємодіє з німцями за кордоном через свої представництва, а Федеральне бюро у справах емігрантів та працівників за кордоном (Bundesstelle fuer Auswanderer und Auslandstaetige) надає інформаційні послуги німцям-емігрантам та німцям за кордоном. Існують програми підтримки німців, які емігрують, такі як програма стажування Карло Шміда та Програма молодших спеціалістів (JPO) [37, с.14-15].

Німеччина є членом ЄС, що сприяє внутрішньоєвропейській мобільності робочої сили, активним членом Міжнародної організації з міграції (МОМ) і тісно співпрацює з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН).

Німеччина підписала двосторонні угоди з Албанією, Боснією і Герцеговиною, Північною Македонією, Сербією, Туреччиною про працевлаштування за певними професіями.

Крім того, деякі німецькі землі підписали двосторонні угоди про співпрацю з іншими субнаціональними регіонами. Наприклад, земля Гессен у 2012 р. підписала угоду про співпрацю з Мадридським регіоном (Іспанія) з метою заохочення кваліфікованих працівників з іспанського регіону до роботи в Гессені.

Федеральне агентство зайнятості (Bundesagentur für Arbeit, BA) та Німецьке товариство міжнародного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ) GmbH спільно реалізують програму «Потрійний виграш» з працевлаштування медсестер з Боснії і Герцеговини, Філіппін, Сербії та Тунісу. Програма реалізується на основі угод між БА та агентствами з працевлаштування країн-партнерів – БА та GIZ спільно відбирають відповідних кандидатів на вакантні посади в Німеччині від імені роботодавців. Кандидатів готують до від'їзду з їхніх країн, організовуючи мовні курси та надаючи інформацію про повсякденне та робоче життя в Німеччині, а також надають подальшу підтримку після їх прибуття до Німеччини. Завдяки програмі «Потрійний виграш» медсестри мають змогу відкрити для себе нові кар'єрні можливості, країни-партнери отримують вигоду від зниження рівня безробіття, а будинки для літніх людей і лікарні в Німеччині отримують добре підготовлений і кваліфікований персонал.

Уряд Німеччини також активно співпрацює з організаціями громадянського суспільства, які займаються питаннями міграції за широким

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

спектром тем, включаючи міграцію, інтеграцію, повернення, спорт та інші повсякденні потреби. Міграційне відомство Німеччини (BAMF) знаходиться в партнерстві з низкою приватних організацій, які займаються питаннями, пов'язаними з міграцією, зокрема з Промислово-торговельними палатами (Industrie und Handelskammer) та Ремісничими палатами (Handwerkskammer) [37, с.14-15].

У Німеччини прагнуть обмежити нелегальну міграцію і врегулювати приплив легальних мігрантів в країну. Лише з січня по листопад 2023 р. в Німеччині було подано 325 801 заяву про надання притулку (рис. 3.19). Це значне зростання у порівнянні з попереднім роком, але менше за показники 2015-2016 рр., коли до Європи перемістилась особливо велика кількість людей. Загальна кількість заяв про надання притулку складається з кількості первинних заяв про надання притулку та кількості повторних заяв. У 2023 році основною країною походження шукачів притулку в Німеччині була Сирія [48].

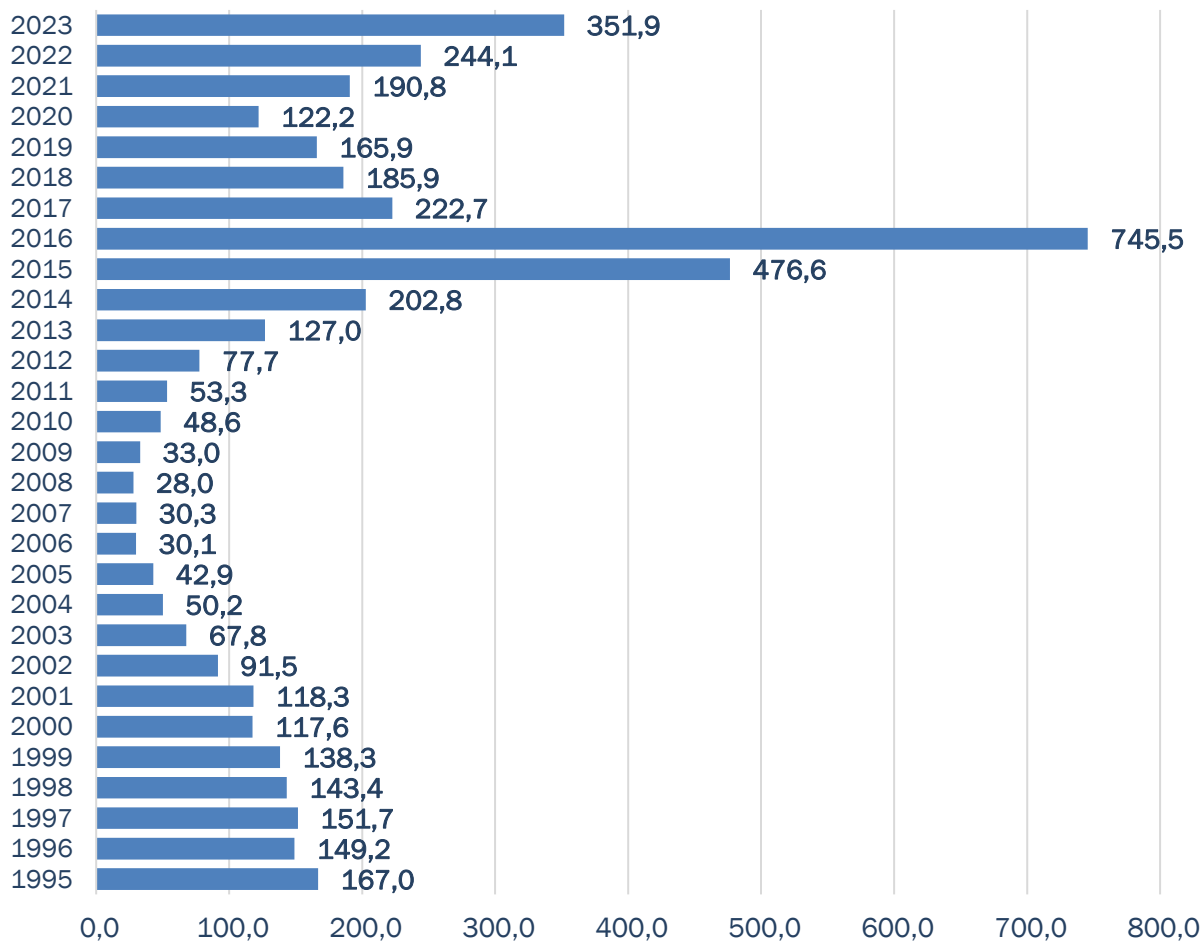

Рис. 3.19. Кількість заяв про надання притулку (всього) в Німеччині з 1995 по листопад 2023 р., тис. од. [48]

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Зазвичай лише незначна частка заявників отримує статус біженців, які перебувають під захистом держави. Для цього необхідно довести, що на батьківщині заявник зазнавав політичних переслідувань. Однак є й інші правові статуси, які дають можливість залишитися у Німеччині.

Станом на червень 2023 р. в офіційно визнаному статусі біженця у Німеччині проживали близько 44,5 тисяч осіб – здебільшого громадяни Туреччини, Сирії та Ірану. У центральному реєстрі іноземних громадян на обліку перебувають 755 тисяч біженців, які отримали захист відповідно до Женевських конвенцій. Здебільшого це громадяни Сирії, Іраку та Афганістану. Відповідно до даних уряду, 307 тисяч людей проживають у Німеччині з тимчасовим дозволом на перебування через неможливість повернення на батьківщину. Цей статус не передбачає офіційного захисту, однак він дозволяє залишитись на рік, якщо довести, що повертатися в країну походження небезпечно. Цей дозвіл може неодноразово подовжуватися і навіть стати безстроковим.

На даний момент у Німеччині перебувають близько 280 тисяч мігрантів, які офіційно отримали припис компетентних органів про те, що вони мають залишити країну. Близько половини з цих людей отримали офіційну відмову після розгляду їхньої заявки на отримання притулку. Водночас більшість цих людей отримали «Duldung» – відтермінування депортації «з фактичних або правових причин». Зокрема, щодо 95 тисяч мігрантів компетентні органи не змогли навіть встановити їхнє громадянство. Причинами відтермінування депортації можуть бути хвороба, імовірна небезпека в країні походження або небажання цієї країни приймати особу назад [49].

Проблема ускладнюється тим, що людям, яким відтермінували депортацію, законом заборонено працювати. Тобто держава вимушена їх забезпечувати на рівні прожиткового мінімуму, навіть якщо вони бажають працювати. Водночас депортувати навіть тих, хто офіційно має бути депортований, дуже складно. Станом на кінець червня 2023 р. під депортацію підпадали понад 54 тисячі осіб. За весь 2022 рік, коли уряд Німеччини одним з пріоритетних завдань оголосив депортацію осіб, яким відмовили у притулку, з країни було видворено менше 13 тисяч мігрантів, за перше півріччя 2023 року – 7861 особу [49].

Вирішення питання нелегальної міграції у Німеччині ускладнене тим, що загальна протяжність державного кордону становить 3900 кілометрів, і країна

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

межує з дев'ятьма країнами Шенгенської зони. На цих кордонах гарантований вільний рух, на них немає контрольних пунктів, як на зовнішніх кордонах ЄС. При цьому Міністерство внутрішніх справ Німеччини посилює заходи прикордонного контролю і запобігає численним випадкам нелегальному в'їзду громадян третіх країн.

В цілому, мета сучасних правил контролю за міграцією в Німеччині полягає в тому, щоб мінімізувати нелегальну міграцію та зменшити фінансове навантаження на державу та землі.

Згідно оприлюднених даних у листопаді 2023 р., центральний уряд продовжить фінансову підтримку федеральних земель і муніципалітетів у наступні роки, зокрема у 2024 році федеральний уряд надасть допомогу землям і муніципалітетам загалом на 3,5 мільярда євро. Щодо інших пріоритетних напрямів регулювання міграційних потоків, необхідно наголосити на наступних [50]:

- узгоджено фіксовану ставку виплат біженцям: з 2024 р. федеральний уряд сплачуватиме річну фіксовану ставку в розмірі 7500 євро на кожного заявника, який уперше подає прохання щодо отримання притулку (на зазначені цілі у першому півріччі 2024 р. буде витрачено 1,75 млрд євро);

- продовжиться курс на зменшення стимулів для вторинної міграції всередині Європи до Німеччини, зокрема автоматичне до цього часу право на соціальну допомогу та допомогу громадянам тепер надаватиметься через 36 місяців, а не 18 місяців – доти шукач притулку матиме право лише на звичайні пільги;

- триватиме підтримка біженців: триватимуть програми інтеграції – люди матимуть змогу отримати роботу відповідно до рівня своєї освіти, федеральний уряд збільшить фінансування початкових орієнтаційних, мовних та інтеграційних курсів;

- заплановано спрощення процедури депортації,

- до списку країн безпечного походження буде внесено Грузію та Молдову;

- буде продовжено тимчасовий контроль на кордонах ФРН з сусідніми країнами.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Основною метою сучасної міграційної політики Німеччини є подолання дефіциту кваліфікованої робочої сили на національному ринку праці, зменшення фінансового навантаження, пов'язаного з міграцією, на державу та землі, мінімізація нелегальної міграції.

Таким чином, до найбільш характерних рис сучасної міграційної політики Німеччини належать такі:

- сприяння трудовій міграції з урахуванням таких критеріїв, як вік, кваліфікація, професійний досвід мігрантів, знання мови;
- полегшення інтеграції іноземців, які знаходяться в Німеччині: спрощення процедури отримання громадянства, державна соціальна допомога у визначених законом випадках;
- стимулювання залучення кваліфікованих працівників для подолання проблем національного ринку праці;
- наявність тимчасового та безстрокового дозволу на перебування;
- блакитна карта ЄС є найпоширенішим типом дозволу на тимчасове проживання в контексті тимчасової трудової міграції;
- посилення заходів щодо зменшення чисельності нелегальних іммігрантів у країні та спрощення процедури депортації.

3.6. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ

Характерною особливістю Франції є високий рівень життя на фоні старіння населення. Хоча, на відміну від більшості європейських країн, Франція має стабільний рівень народжуваності - близько 1,83 дитини на одну жінку [51], це не вирішує демографічних проблем – спостерігається збільшення частки населення старше 65 років та зменшення частки осіб віком 15-64 років. Тому використання міграційних важелів впливу на структуру населення набуває всі більшої значущості на державному рівні.

У загальносвітовому рейтингу країн призначення міжнародних мігрантів у 2000 р. Франція займала п'яту позицію (з чисельністю міжнародних мігрантів 6,28 млн. ос.), у 2020 р. – восьму (8,53 млн. осіб) (див. рис. 3.1).

Кількість міжнародних мігрантів на території Франції протягом 1990-2020 рр. стабільно зростала, збільшившись за вказаний період на 2,63 млн. осіб та забезпечивши зростання частки мігрантів в структурі населення країни майже на 3% – з 10,4% у 1990 р. до 13,1% у 2020 р. (рис.3.20) [1] (для порівняння, у 1968 р. частка іммігрантів у Франції становила 6,5% [52]).

Рис. 3.20. Динаміка чисельності міжнародних мігрантів та їх частки у структурі населення Франції, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [1]

Станом на 2022 рік, з числа іммігрантів, які проживають у Франції, в Африці народились 48,2%, в Європі – 32,3%, в Азії – 14% (рис. 3.21). Основними країнами походження іммігрантів є Алжир (12,5%), Марокко (11,9%), Португалія (8,2%), Туніс (4,7%), Італія (4,0%), Іспанія (3,5%), Туреччина (3,3%). Майже половина іммігрантів походить з однієї з цих країн [52].

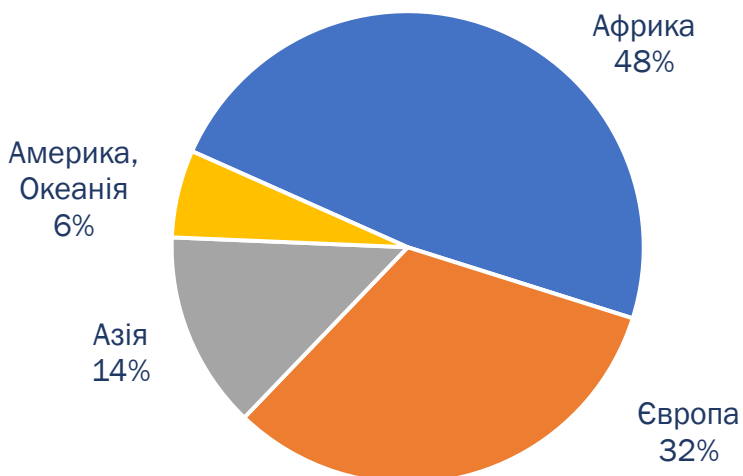

Рис. 3.21. Структура іммігрантів, які проживали у Франції, у 2022 році відповідно до регіону народження [52]

На фоні зростання кількості мігрантів в країні, починаючи з 2005 р. збільшується частка мігрантів у складі робочої сили – з 17,6% у 1990 р. до 20,0%. Так, згідно з інформацією Національного інституту статистики та економічних досліджень Франції (INSEE), іммігранти займають кожне десяте робоче місце в країні [53], у 2020 р. (рис.3.22).

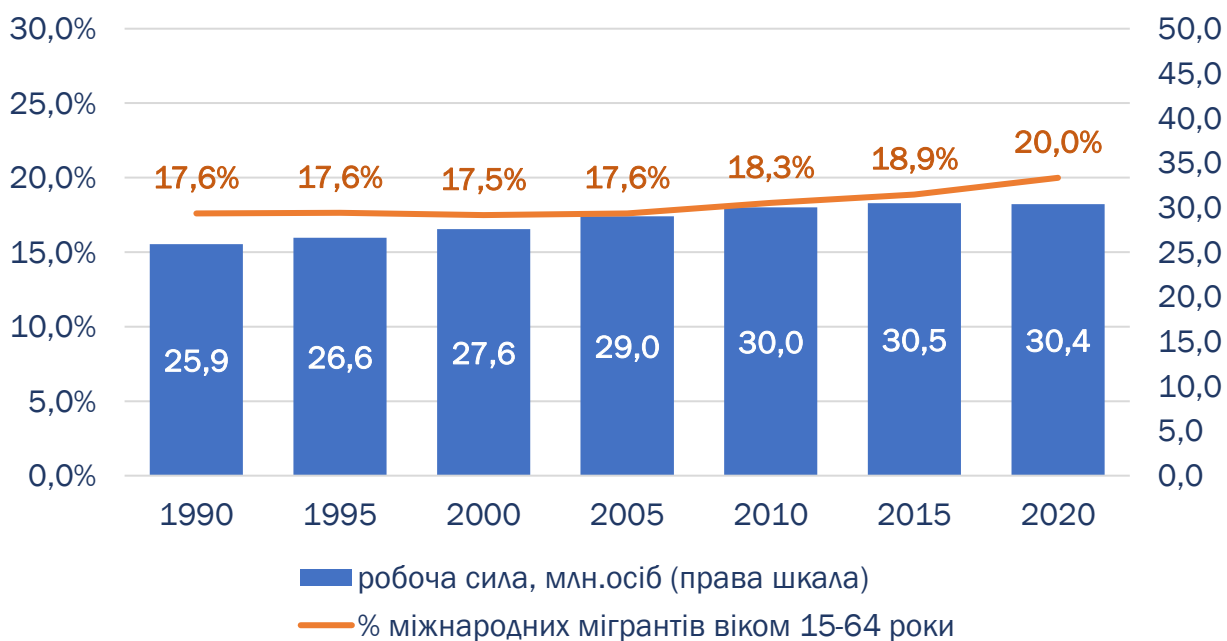

Рис.3.22. Чисельність робочої сили Франції та питома вага у ній міжнародних мігрантів віком 15-64 роки, 1990-2020 рр., млн. осіб, % [2]

Переважну більшість дозволів на проживання у Франції було видано громадянам країн, які не входять до 27 членів Європейського Союзу,

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Європейського економічного простору та Швейцарії – 316,2 тис. у 2022 р. При цьому за період з 2011 р. до 2022 р. питома вага дозволів на проживання з економічних причин збільшилась майже вдвічі: з 17,7 тис. до 51,7 тис., тобто на 193%, або з 9% до 16% у загальній кількості дозволів на проживання (рис. 3.23).

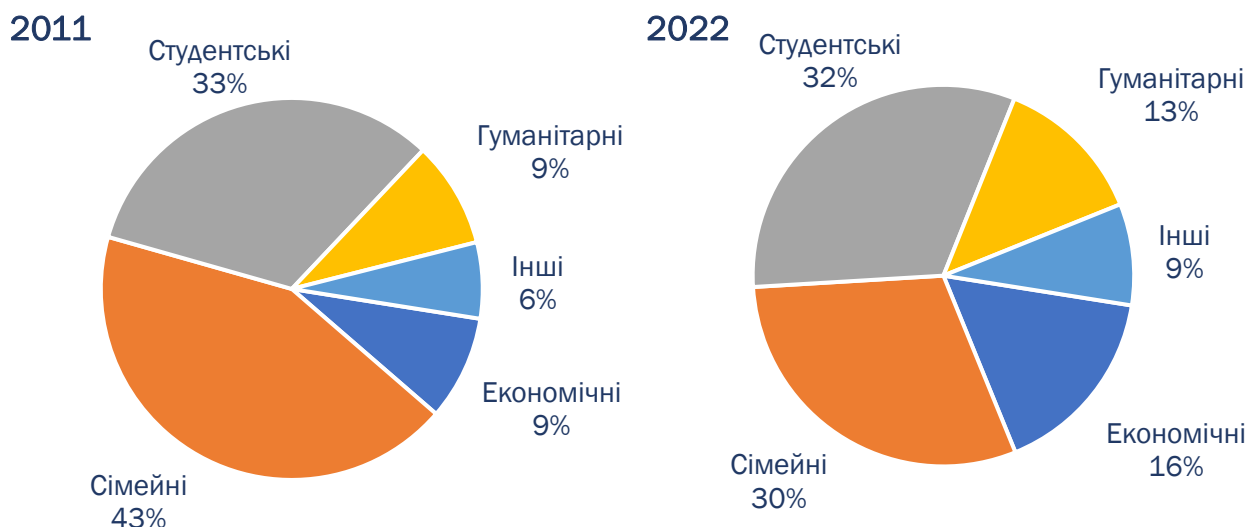

Рис. 3.23. Розподіл дозволів на проживання у Франції за причиною в'їзду, виданих вперше громадянам країн, що не входять до 27 членів Європейського Союзу, Європейського економічного простору та Швейцарії, в 2022 році, % [54]

При цьому рівень освіти іммігрантів у 2022 р. був більш поляризованим, ніж у неіммігрантів: 35% мали низьку кваліфікацію і 26% - вищу освіту (порівняно з 17% і 24% відповідно для нащадків іммігрантів і 14% і 26% відповідно для людей неімміграційного походження) [55]. На цьому фоні звертає на себе увагу кількість дозволів на проживання, виданих студентам, що збільшилась за вказаний період з 65,1 тис. до 101,3 тис., зберігаючи питому вагу на рівні 32-33%.

Характерно, що на початку 2023 р. більшість роботодавців (61%) очікували на труднощі з наймом (що на 3,1% більше порівняно з 2022 р.) за більшістю професій, особливо в готельному секторі та секторі громадського харчування, промисловості, будівництві, секторах охорони здоров'я, соціальної роботи та ін. Як результат – майже половина роботодавців приймають на роботу працівників з профілями, відмінними від тих, які спочатку шукали.

При цьому актуалізується питання зростання кількості біженців. У III кварталі 2023 р. кількість прийнятих заяв про надання притулку в першій

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

інстанції у Франції (10515 заяв), була найвищою з 2014 року (рис. 3.24): у I кварталі 2014 р. у Франції було прийнято 3380 заяв, у IV четвертому кварталі 2018 року – 8885 заяв. Ці цифри різко зросли з кінця 2020 року, що є відображенням європейської міграційної кризи, яка розпочалась у 2015 р. [56].

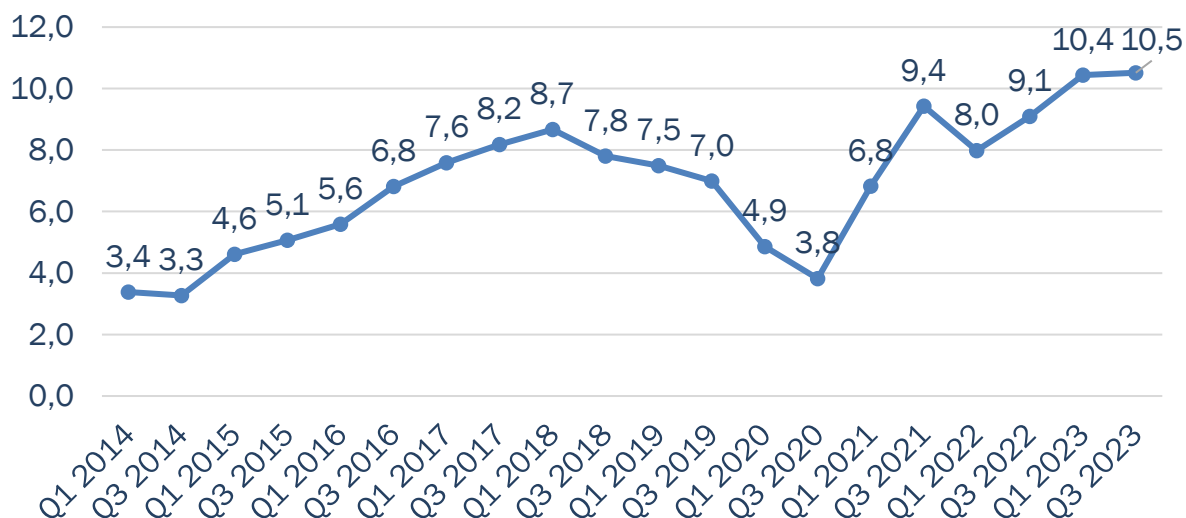

Рис. 3.24. Динаміка кількості прийнятих заяв про надання притулку в першій інстанції у Франції у 2014-2023 рр., щоквартально [56]

У 2020 році Франція видала 715 350 віз усіх категорій – для короткострокового та довгострокового перебування [57]. Політика надання віз є предметом спільної компетенції Міністерства внутрішніх справ та Міністерства закордонних справ (розподіл повноважень між двома міністерствами щодо загальних або конкретних інструкцій, що стосуються віз, визначено в Указі № 2008-1176 від 13 листопада 2008 р. щодо обов'язків глав дипломатичних представництв і глав консульських установ щодо віз).

До категорій, якими займається міністерство закордонних справ відносять такі: [57]

- візи за запитом власників дипломатичного паспорта, службового паспорта, службового паспорта, спеціального паспорта або перепустки, виданої міжнародною організацією;
- візи, пов'язані з процедурами міжнародного усиновлення;
- візи, що стосуються окремих випадків, пов'язаних із зовнішньою політикою Франції, проте остання повинна бути предметом консультації з міністерством, відповідальним за імміграцію.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Провідна роль у здійсненні міграційної політики відводиться Міністерству внутрішніх справ. Створене у 2013 році в його структурі Головне управління у справах іноземців у Франції (la Direction générale des étrangers en France, DGEF) відповідає за імміграційну політику, притулок, інтеграцію та доступ до французького громадянства. DGEF діє у сферах, які охоплюють весь шлях іноземців у Франції: в'їзд на територію, перебування, робота, боротьба з нелегальною імміграцією, надання притулку, інтеграція, натуралізація. До компетенції Головного управління у справах іноземців у Франції належать питання:

- візового режиму,
- загальних правил щодо в'їзду, перебування та здійснення професійної діяльності у Франції для іноземних громадян;
- боротьби з нелегальною імміграцією, нелегальною роботою та підробкою документів;
- надання притулку,
- прийому та підтримки новоприбулих іноземців;
- доступу до французького громадянства, головним чином через декрет і через шлюб.

DGEF дотримується керівних принципів, встановлених міністерством, розробляє нормативні документи та управляє бюджетом міністерської місії «Імміграція, притулок та інтеграція», яка включає дві програми: 104 «Інтеграція та доступ до французького громадянства» та 303 «Імміграція та притулок». У Франції він діє як орган управління європейськими фондами «Притулок, міграція та інтеграція» (FAMI) і «Внутрішня безпека» (FSI).

У цих же сферах DGEF діє на міжнародному та європейському рівнях через консультації з іншими міністерствами (юстиції, Європи та закордонних справ, солідарності та охорони здоров'я, праці, територіальної єдності) та міжміністерськими структурами (Міжміністерська делегація з питань прийому та інтеграції біженців (Délégation interministérielle à l'accueil et à l'intégration des réfugiés, DIAIR) та Міжміністерська делегація з питань розміщення та доступу до житла (Délégation interministérielle à l'hébergement et à l'accès au logement, DIHAL).

DGEF покладається на двох державних операторів:

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- Управління захисту біженців та осіб без громадянства Франції (OFPRA) – відповідає за застосування французьких норм та норм європейських і міжнародних конвенцій, що стосуються визнання статусу біженця, особи без громадянства та надання субсидіарного захисту;
- Управління імміграції та інтеграції Франції (OFII) – відповідає за прийом і підтримку іноземних громадян, яким дозволено довгострокове перебування у Франції.

Для здійснення цих дій DGEF складається з 7 дирекцій і служб, які мають загалом близько 600 агентів, розподілених у Парижі та Атлантичній Луарі в рамках мережі префектур Франції, а за кордоном – мережі консульств [58].

Державною адміністративною установою, яка відповідає на території Франції за прийом іноземних громадян, які вперше отримали дозвіл на довгострокове проживання у Франції, є Французьке управління з питань імміграції та інтеграції (Office français de l'immigration et de l'intégration).

Це управління координує розміщення мігрантів у місцях проживання, а також відповідає за адміністративні, медичні та соціальні питання щодо мігрантів, що стосуються: [59]

1. в'їзду іноземних громадян та їх перебування до трьох місяців;
2. прийому осіб, які шукають притулку, та управління виплатою допомоги особам, які шукають притулку;
3. в'їзду іноземців з країн, що не є членами ЄС, до Франції з метою возз'єднання сім'ї, укладення шлюбу з громадянином Франції або працевлаштування на оплачуваній основі;
4. медичного огляду іноземців, яким дозволено проживати у Франції більше трьох місяців, зокрема, для виявлення психологічних розладів;
5. повернення та реінтеграції іноземців у країну походження з національної території або з транзитних країн;
6. інтеграції іноземців у Франції, на період не більше п'яти років з дати видачі першого дозволу на проживання, що дозволяє їм проживати у Франції на довгостроковій основі, або для реалізації схем вивчення та вдосконалення володіння французькою мовою, адаптованих до їхніх потреб, у разі необхідності у партнерстві з іншими операторами, незалежно від тривалості їхнього перебування ;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

7. процедури розгляду заяв на отримання посвідки на тимчасове проживання як іноземця, стан здоров'я якого потребує медичної допомоги.

Іноземним громадянам, які бажають в'їхати до Франції, потрібна в'їзна віза (короткострокова або довгострокова), якщо немає винятків. Візу необхідно отримати до від'їзду у французькому посольстві або консульстві, відповідальному за країну, в якій подається заявка (зазвичай це країна проживання). Тип необхідної візи залежить як від тривалості перебування, так і від мети візиту: туризм, робота, навчання або сім'я.

Для перебування до 90 днів або менше потрібна короткострокова віза. Правила, що застосовуються до короткострокових віз, залежать від того, яку частину Франції заплановано відвідати:

- для європейської території Франція застосовує правила Шенгенської зони і видає єдину шенгенську короткострокову візу;
- для неєвропейських територій Франція видає національні короткострокові візи;
- якщо людина прямує транзитом через французький аеропорт, не залишаючи так званої «міжнародної» зони, необхідно перевірити, чи потрібно отримувати транзитну візу «А» для перебування на території аеропорту.

Для перебування у Франції понад 90 днів необхідна довгострокова віза, яка адаптована до тривалості перебування та його причин (табл. 3.17).

Незалежно від запланованої тривалості перебування, термін дії довгострокової візи обмежений і становить від трьох місяців до одного року. Щоб продовжити перебування після закінчення терміну дії візи, необхідно звернутися до префектури із запитом на надання посвідки на проживання.

У період дії довгострокова віза є еквівалентом шенгенської візи і дає право переміщуватись і перебувати на території Шенгенської зони за межами Франції не більш як 90 днів у кожний 180-денний період, на тих самих умовах, що й шенгенська віза.

Категорії довгострокових віз за метою: тривалого перебування в рамках туристичної поїздки або приватного візиту; возз'єднання з родиною; навчання; здійснення професійної діяльності.

Таблиця 3.17

Типологія довгострокових віз у Франції [57]

<p>А. Довгострокова віза, яка служить дозволом на проживання (перебування від 3 міс. до одного року) (VLS/TS)</p> <p>Ця віза встановлена для певних категорій іноземців (R.431-16 [BS1]):</p> <ul style="list-style-type: none"> • подружжя громадян Франції: однорічна віза; • наймані працівники: <ul style="list-style-type: none"> – якщо трудовий договір укладено на невизначений термін (CDI): однорічна віза; – якщо трудовий договір укладено на певний термін (CDD): віза з коригуванням у місяцях: від 4 до 12 місяців; • студенти: віза регулюється по місяцях: від 4 до 12 місяців; • приїжджі: віза регулюється по місяцях: від 4 до 12 місяців; • інтерни: віза з можливістю коригування в місяцях: від 4 до 12 місяців; • подружжя, які користуються возз'єднанням сім'ї: однорічна віза. • бенефіціари візи, що підпадають під рамки «паспорта таланту», та їхні сім'ї: від 4 до 12 місяців. • відряджені працівники «ІКТ» та їхні родини: від 4 до 12 місяців. • стажери «ІКТ» та їхні родини: від 4 до 12 місяців. • особи, які планують здійснювати комерційну або незалежну діяльність «Підприємець/вільна професія»: від 4 до 12 місяців. <p>Ця віза не може бути видана іншим категоріям іноземців.</p> <p>Віза VLS/TS звільняє від обов'язку подавати заяву на дозвіл на проживання. Власник візи повинен підтвердити свою візу протягом двох місяців після прибуття до Франції в Інтернеті за допомогою телесервісу. Якщо її власник бажає продовжити своє перебування у Франції після закінчення терміну дії цієї візи, він повинен подати заяву на отримання дозволу на проживання до префектури протягом 2 місяців до закінчення терміну його VLS/TS (не стосується не «ІКТ» стажисти).</p> <p>VLS/TS не стосується алжирців (регульованих франко-алжирською угодою 1968 року), ані заморських територій, які регулюються постановами [BS2] (Французька Полінезія, Нова Каледонія, Уолліс і Футуна).</p>
<p>В. Довгострокова віза для подання заяви на дозвіл на проживання</p> <p>Ця довгострокова віза має позначку «карта проживання, яку необхідно подати протягом 2 місяців після прибуття». Вона видається іноземцям, які не мають довгострокової візи, для якої не потрібен дозвіл на проживання. Націлені:</p> <ul style="list-style-type: none"> • іноземці, що належать до наступних категорій, які мають право на отримання щорічного дозволу на тимчасове проживання: <ul style="list-style-type: none"> – приватне чи сімейне життя (за винятком подружжя французів): іноземний батько чи мати дитини-французьки, які проживають у Франції; • іноземці, які бажають отримати багаторічний дозвіл на проживання: <ul style="list-style-type: none"> – бенефіціари багаторічної картки «паспорт таланту»; Сезонні «ІКТ» відряджені працівники; • іноземці, які бажають отримати карту резидента, і зокрема: <ul style="list-style-type: none"> – дитина-іноземець громадянина Франції, якщо ця дитина віком від 18 до 21 року або відповідно до умов, передбачених у статті L.421-35 [BS3] CESEDA, або якщо вона перебуває на утриманні своїх батьків; – нащадки громадянина Франції та чоловіка, який перебуває на його утриманні; – іноземці, які мають пенсію у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, що виплачується французькою організацією, і чий рівень постійної непрацездатності дорівнює або перевищує 20%, а також бенефіціари іноземця, бенефіціари пенсії у зв'язку зі смертю у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, що виплачується французькою організацією; – іноземець, який служив у бойовій частині французької армії або фактично воював у лавах внутрішніх сил Франції, або служив у Франції в бойовій частині армії союзників або служив в Іноземному легіоні, за певних умов.
<p>С. Віза для навчання неповнолітнього у Франції</p> <p>Цю візу, яка триває максимум 11 місяців, було введено для неповнолітніх іноземців, яким дозволено відвідувати школу у Франції та чії батьки проживають за кордоном. Це не призводить до видачі посвідки на проживання, оскільки неповнолітні звільнені.</p>
<p>Д. Віза «робоча відпустка»</p> <p>Ця довгострокова віза максимальною тривалістю один рік призначена для молодих людей, які в'їжджають у рамках двосторонньої угоди про «робочу відпустку», попередньо ратифікованої та опублікованої. Таким чином, лише деякі національності можуть скористатися цим. Двостороння угода звільняє бенефіціарів від обов'язковості карти перебування протягом терміну дії візи.</p>
<p>Е. Тимчасова довгострокова віза</p> <p>Ця віза тривалістю від 4 до 12 місяців може бути видана з наступних причин перебування: приватний заклад (відвідувач), навчання (приватне, обмежене 6 місяцями), професійна діяльність (заняття художньою діяльністю). Власник цієї візи звільняється від оформлення дозволу на проживання та реєстрації в OFII.</p>

Ряд програм дозволу на роботу стосуються потенційних інвесторів або підприємців. Можна отримати річну довгострокову візу для незалежних працівників або фрілансерів. Якщо претендент має ступінь магістра або п'ять років професійного досвіду, можна отримати дозвіл на підприємницьку діяльність на основі інвестиції в розмірі 30 000 євро в існуючий або новий проект. Для розвитку інноваційного економічного проекту можна отримати дозвіл на стартап на основі спонсорства французького інкубатора або акселератора. Також можна отримати дозвіл інвестора на основі інвестиції в активи на суму 300 000 євро, якщо заплановано створити або зберегти робочі місця у Франції. Пропонований бізнес-план має бути реалістичним. Всі ці статуси можна поновлювати залежно від терміну проживання у Франції [60].

Існує низка особливих випадків, які передбачають видачу спеціальних віз, зокрема:

- у разі успішного складання іспиту або проходження співбесіди, що дає право на зарахування з отриманням короткотермінової візи з позначкою «*étudiant-concours*» (студент-іспити), можна звернутися до префектури із -
- якщо є віза з позначкою «*mineur scolarisé*» (неповнолітній учень), що передбачає навчання в середньому або вищому навчальному закладі, можна перебувати у Франції 11 місяців, такий дозвіл поновлюється протягом навчання;
- якщо є довгострокова віза з позначкою «*vacances-travail*» (робота під час канікул);
- якщо ви член сім'ї громадянина держави-члена Європейського Союзу, Європейського економічного простору або Швейцарії, і ваша короткострокова віза надає вам право подати в префектуру запит на надання посвідки на проживання після прибуття до Франції.

Для кожної з цих цілей слід додати до запиту підтверджувальні документи та пройти відповідні процедури.

У деяких випадках допускається тривале перебування без візи: зокрема громадяни Європейського Союзу, держав-членів Європейського економічного простору, Швейцарії, Андорри, Монако, Сан-Марино та Ватикану можуть перебувати на європейській території Франції без візи впродовж більш ніж 90 днів.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Щодо перебування у неєвропейських територіях Франції понад 90 днів, громадянам більшості країн необхідні довгострокові візи їх для відвідування, за винятком таких категорій громадян:

- громадяни Європейського Союзу, Монако та Андорри – для всіх територій;
- громадяни держав-членів Європейського економічного простору (ЄЕП) і Швейцарії – окрім Французької Полінезії, Нової Каледонії, островів Волліс і Футуна та Французьких Південних і Антарктичних територій (ФПАТ).
- Після прибуття до Франції на вимогу прикордонної служби мігрант повинен пред'явити наступні підтверджувальні документи:
 - паспорт, виданий не більше 10 років тому і дійсний не менше трьох місяців після передбачуваної дати виїзду;
 - чинна віза (якщо потрібно);
 - документ, що підтверджує розміщення на весь термін перебування (бронь готелю і (або) запрошення від родича, завірене в мерії);
 - підтвердження достатнього фінансового забезпечення. Розмір коштів для існування оцінюється виходячи з тривалості та мети перебування і на підставі середніх цін на житло та харчування в державах-членах;
 - зворотний квиток на передбачувану дату повернення (або кошти на його придбання);
 - будь-які документи, що стосуються професії або якості, в якій претендент подорожує, а також установ або організацій, що знаходяться на території Франції, які готові його прийняти (якщо йде мова про ділову поїздку);
 - страховку на весь період перебування у Франції, що покриває всі медичні витрати, госпіталізацію і смерть, а також витрати на репатріацію.

Ті, хто подорожує транзитом, повинні пред'явити документи, що підтверджують умови в'їзду в країну кінцевого призначення (умови перебування та розміщення під час транзиту, квиток на рейс, віза в країну призначення). Крім того, необхідно мати страховку на весь період перебування у Франції, що покриває всі медичні витрати, госпіталізацію і смерть, а також витрати на репатріацію.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Якщо запланована зупинка в готелі, необхідно надати підтвердження броні готелю, а також наявності мінімальної суми фінансових коштів із розрахунку на кожен день перебування (залежить від конкретної країни Шенгенської зони).

Якщо заплановано зупинитись у приватної особи, необхідно надати запрошення, видане в мерії за заявою сторони, яка вас приймає (важливо: під час перетину кордону треба мати із собою, окрім запрошення, мінімальну суму фінансових коштів із розрахунку на кожний день перебування – у даному випадку вона становитиме 32,50 євро на день).

Існує звільнення від необхідності пред'явлення підтверджувальних документів на кордоні, якщо мігрант належить до однієї з таких категорій громадян:

- є дійсна посвідка на проживання у Франції, або документ для переміщення для неповнолітніх іноземних громадян (DCEM), або республіканське посвідчення особи (TIR);
- є партнером/партнеркою французького громадянина;
- є довгострокова віза з позначкою «carte de séjour à solliciter à l'arrivée en France» (з правом на отримання посвідчення особи іноземця після прибуття до Франції);
- є документ, який підтверджує, що людина обіймає одну з таких посад:
 - член дипломатичної місії або співробітник консульської установи, який здійснює свою професійну службову діяльність у Франції;
 - член парламенту;
 - державний службовець, посадова особа або представник іноземних державних служб, який перебуває у службовому відрядженні за дорученням вашого уряду;
 - представник міжурядової організації, одним із членів якої є Франція, що перебуває у службовому відрядженні за дорученням такої організації;
 - член екіпажу судна або повітряного судна, що перебуває у службовому відрядженні.

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

Після прибуття до Франції обов'язково необхідно пройти низку адміністративних процедур, щоб перетворити візу на дійсну посвідку на проживання, що надасть можливість отримати доступ до послуг, що надаються французькими органами влади (залежать від візи, яка була видана).

Також є окремий вид довгострокової візи, що еквівалентна посвідці на проживання – VLS-TS. Її необхідно обов'язково підтвердити протягом перших трьох місяців після прибуття до Франції (відповідну процедуру можна здійснити дистанційно на порталі Головного управління у справах іноземців у Франції). Після закінчення терміну дії VLS-TS, якщо є намір залишитися у Франції, необхідно подати заяву на отримання посвідки на проживання відповідно до встановлених процедур.

Правила, що застосовуються до довгострокових віз, викладені в Кодексі про в'їзд і перебування іноземців та про право на притулок [57].

Незалежно від запланованої тривалості перебування, термін дії довгострокової візи обмежений і становить від трьох місяців до одного року. Щоб продовжити перебування після закінчення терміну дії візи, необхідно звернутися до префектури із запитом на надання посвідки на проживання.

В країні також функціонує урядова онлайн-платформа France-Visas, на якій заявники можуть подати візові анкети до особистого прийому в спеціаліста з питань імміграції.

Протягом 2022 р. Франція продовжила заходи, спрямовані на спрощення умов працевлаштування кваліфікованих трудових мігрантів, зокрема, завдяки можливості здійснення онлайн-процедур для отримання посвідки на проживання «Passport Talent».

Крім того: [61]

- було впроваджено ряд удосконалень стосовно правил відрядження працівників до автотранспортного сектору;
- на основі оцінки Національного плану по боротьбі з нелегальною працею на 2019-2021 рр. та здійснення контрольних процедур на європейському та національному рівнях, визначено напрямки майбутнього плану;
- було продовжено реалізацію програм робочих відпусток через підписання угоди з Еквадором та Перу;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- розроблено порядок дослідницького перебування з метою забезпечення статусу докторантів та дослідників з французьких та іноземних громадян, які розміщуються в дослідницьких лабораторіях;
- у зв'язку з організацією Олімпійських та Паралімпійських ігор у Парижі в 2024 році і, як наслідок, значним збільшенням кількості візових заявок від іноземних громадян, Франція зробила виняток у призначенні органів, відповідальних за видачу цих віз, щоб гарантувати узгоджену обробку заявок і проведення контрольних операцій у терміни, сумісні з організацією Ігор;
- враховуючи збільшення кількості гуманітарних криз у всіх регіонах світу, Франція підтримала створення схеми UNIV'R, розробленої Агентством ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та Університетським агентством франкофонії (AUF) з метою покращення шляхів та умов легальної міграції для біженців, які бажають здобути ступінь магістра у метрополії, що дозволило прийняти 21 студента у 2022 році

Протягом 2023 р. Франція вживала заходів щодо підвищення ефективності державної міграційної політики, зокрема щодо спрощення процедур розгляду заяв про надання притулку та депортації злочинців або радикально налаштованих іноземців, полегшення отримання посвідки на проживання мігрантам, які працюють у секторах з нестачею робочої сили тощо.

Як підсумок, у грудні 2023 р. у Франції було схвалено законопроект про імміграцію, який передбачає:

- запровадження міграційних квот, що обмежують кількість прибулих до Франції;
- спрощення процедури депортації нелегальних мігрантів, припинення автоматичного надання французького громадянства іноземцям, народженим у Франції;
- посилення умов отримання деяких соціальних допомог – тепер безробітні мігранти з країн, що не входять до Євросоюзу зможуть розраховувати на них не раніше ніж через 5 років перебування у Франції;
- запровадження п'ятирічного терміну очікування для легальних іммігрантів, які бажають подати заяву на отримання соціальних виплат (цей термін може бути скорочений до 30 місяців, якщо заявник має роботу);

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- більш жорсткі умови для отримання дозволу на проживання з сім'єю, включаючи підтвердження доходу і медичну страховку.

Крім того, особи з подвійним громадянством, які вчинили злочини проти працівників правоохоронних органів Франції, можуть бути позбавлені французького паспорта [62; 63].

Таким чином, сучасна міграційна політика Франції є комплексною системою, що поєднує директивні та демократичні методи управління та спрямована на підвищення ефективності заходів у сфері регулювання легальної міграції при одночасному посиленні дієвості заходів, пов'язаних із боротьбою з нелегальною міграцією.

У 2023 році відбулось оновлення окремих складових міграційної політики, що знайшло відображення у прийнятому у грудні 2023 р. Закону про імміграцію, який відповідає потребам захисту національних інтересів Франції – зокрема спрощує депортацію нелегальних мігрантів і посилює умови отримання держдопомоги.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі світового розвитку явище міжнародної міграції набуває все більшого масштабу, перетворюючись на провідний важіль трудоресурсного забезпечення і формуючи глобальний трудоресурсний контур. Спрямованість міграційних потоків переважно до країн з високим рівнем доходу свідчить, з одного боку, про пріоритет трудової міграції в структурі міграційних переміщень, міграційний перерозподіл робочої сили у світовому масштабі, а з іншого – про трудоресурсну залежність розвинутих країн від працівників іноземного походження на фоні старіння населення в приймаючих країнах.

В результаті аналізу міграційної політики США, Канади, Австралії, Нової Зеландії (країн «постійної імміграції»), а також Німеччини і Франції (входять до топ-10 за величиною припливу мігрантів), зроблено висновок, що міграційна політика вказаних країн прямо спрямована на заохочення довготермінового перебування мігрантів в країні як основи економічного зростання.

Спільність напрямків міграційної політики досліджуваних країн обумовлена їх трудоресурсною залежністю від іноземної робочої сили перш за все, в інтелектуальному сегменті, що визначає характер світових трудоресурсних потреб на фоні глобальної трудоресурсної кризи.

Враховуючи масштаб і спрямованість міграційних переміщень, міжнародна міграція виступає системологічною передумовою потужних трансформацій у світовому трудоресурсному просторі, закладаючи основи сучасної міграційної політики країн, у тому числі України.

В результаті проведеного дослідження, а також враховуючи похідний характер міграції, в основу розбудови державної міграційної політики України має бути покладена Концепція поствоєнного економічного розвитку держави, центральним вектором якої повинно стати створення передумов для стримування відтоку населення, розвитку інтелектуального потенціалу держави і забезпечення найбільш повної професійної самореалізації на ринку праці.

З урахуванням результатів проведеного аналізу, перспективними напрямками розбудови міграційної політики України мають стати такі:

- стратегічний характер міграційної політики;
- захист національних економічних інтересів;
- пріоритет кваліфікованої імміграції;

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

- визначення пріоритетних сфер залучення мігрантів;
- децентралізація реалізації міграційної політики;
- залучення акредитованих роботодавців до вирішення завдань трудоресурсного забезпечення;
- визначення чітких критеріїв допуску іммігрантів в країну;
- запобігання нелегальній міграції.

Важлива роль при цьому має відводитись інформаційному супроводженню і законодавчому забезпеченню розробки і реалізації Державної міграційної політики України.

Список використаних джерел до розділу 1

1. World Development Indicators (dashboard), World Bank, Washington, DC. URL: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
2. Статистика з міжнародної міграції. ДЕСП ООН. International Migrant Stock 2020. New York. URL: www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock
3. Центр аналізу глобальної міграції. MOM. Global Migration Data Analysis Centre. URL: https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020
4. Рекомендації щодо статистики з міжнародної міграції. Recommendations on Statistics of International Migration: Revision 1. New York. ООН. URL: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_58rev1e.pdf.
5. Світовий міграційний звіт. MOM. World Migration Report, MOM, 2023. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>
6. У країнах ОЕСР зафіксували рекордні показники міграції у 2022 році. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3777671-ukrainah-oesr-zafiksuvali-rekordni-pokazniki-migracii-u-2022-roci.html>
7. Турецька діаспора в Європі. Europe's Turkish Communities URL: <https://www.statista.com/chart/29975/number-of-turkish-people-in-european-countries/>
8. World Development Report 2023 (WDR2023). Understanding who moves, where to, and why. World Bank, Washington, DC. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/c5bdd4c6-df9a-457d-8f30-4b373749f720/content>
9. World Migration report data snapshot. The world's largest migration corridors. MOM, Женева. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/sites/g/files/tmzbd11691/files/documents/WMR-Data-Snapshot-Largest-migration-corridors.pdf>
10. McAuliffe, M. та A. Triandafyllidou (eds.), 2021. *Доповідь про міграцію в світі. 2022*. MOM, Женева. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>
11. Міграційні коридори. MOM, Женева. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>

12. Key facts for countries hosting the world's refugees. United Nations High Commissioner for Refugees, Geneva. URL: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/insights/explainers/refugee-hosting-metrics.html>

13. McKenzie, D., & Rapoport, H. Self-selection Patterns in Mexico-U.S. Migration: the Role of Migration Networks. *The Review of Economics and Statistics*, 2010. 92(4). P. 811-821. URL: <http://www.jstor.org/stable/40985796>

14. United Nations High Commissioner for Refugees. Ukraine situation Flash Update #63. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106476>

15. UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). Mid-Year Trends 2022. October 27, Statistics and Demographics Section, Global Data Service, UNHCR, Copenhagen. URL: <https://www.unhcr.org/us/media/mid-year-trends-2022>

16. Refugee Population Statistics Database, United Nations High Commissioner for Refugees, Geneva. URL: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>

17. Key facts for countries hosting the world's refugees. United Nations High Commissioner for Refugees, Geneva. URL: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/insights/explainers/refugee-hosting-metrics.html>

18. Refugee population by country or territory of origin. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/refugee-population-by-country-or-territory-of-origin>

Список використаних джерел до розділу 2

1. Статистика з міжнародної міграції. ДЕСП ООН. International Migrant Stock 2020. New York. URL: www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock
2. ILO Global Estimates on International Migrant Workers Results and Methodology. 2021. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_808935.pdf
3. ILO Global Estimates on Migrant Workers: Results and Methodology. 2015. URL: https://www.ilo.org/global/topics/labour-migration/publications/WCMS_436343/lang-en/index.htm
4. ILO Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology. 2018. 2nd ed. URL: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_652001/lang-en/index.htm.
5. Krueger, A.B. 2017. “Where Have All the Workers Gone? An Inquiry into the Decline of the U.S. Labour Force Participation Rate” in Brookings Papers on Economic Activity Fall 2017(2):1-87. doi: 10.1353/eca.2017.0012. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30739945/>
6. Non-standard Employment Around the World: Understanding Challenges, Shaping Prospects. 2016. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_534326.pdf
7. Promoting Informed Policy Dialogue on Migration, Remittance and Development in Nepal. Kathmandu. 2016. URL: https://www.ilo.org/kathmandu/whatwedo/publications/WCMS_541231/lang-en/index.htm
8. World Bank. Migration and Remittances: Recent Development and Outlook. 2019. Migration and Development Brief 31. Washington, DC. URL: <https://www.knomad.org/sites/default/files/2019-04/Migrationanddevelopmentbrief31.pdf>
9. Global Employment Trends for Youth 2020: Africa. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_737670.pdf
10. Світовий міграційний звіт. MOM. World Migration Report, MOM, 2023. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

11. World Employment and Social Outlook Trends 2023. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_865332.pdf
12. World Development Indicators (dashboard), World Bank, Washington, DC. URL: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
13. International Migration Outlook 2023, OECD Publishing, Paris, URL: <https://doi.org/10.1787/b0f40584-en>.
14. International Migration Outlook Statistic. URL: <https://data.oecd.org/migration/foreign-born-employment.htm>
15. ILO Care work and care jobs for the future of decent work. 2018. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_633135.pdf
16. Visualizing Remittance Flows and GDP Impact By Country. URL: https://www.weforum.org/agenda/2023/01/chart-remittance-flows-impact-gdp-country/?DAG=3&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAsburBhCIARIsAExmsu4gpiYlqlo oqSrphm6-TVMJpD06qOIB9QoFkFKR3rri8fwzzrsyC5gaAhAOEALw_wcB
17. 13 reasons why remittances are important. URL: <https://www.ifad.org/en/web/latest/-/13-reasons-why-remittances-are-important>
18. Remittances Remain Resilient but Are Slowing. Migration and Development Brief 38. International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank. 2023. URL: https://www.knomad.org/sites/default/files/publication-doc/migration_and_development_brief_38_june_2023_0.pdf
19. Remittances Data. KNOMAD, 2023. URL: <https://www.knomad.org/data/remittances>
20. Remittances in war: how money from abroad is helping Ukraine. IOM. URL: <https://ukraine.iom.int/stories/remittances-war-how-money-abroad-helping-ukraine>
21. Грошові перекази. 2022. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_y.pdf

Список використаних джерел до розділу 3

1. International Migrant Stock 2020: Destination. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020). URL : <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>
2. World Development Indicators: URL : <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#>
3. Visa Waiver Program. U.S. Department of State – Bureau of Consular Affairs (Бюро Консульських Справ Державного Департаменту США): офіційний сайт. URL : <https://travel.state.gov/content/travel/en/us-visas/tourism-visit/visa-waiver-program.html>
4. Directory of Visa Categories. U.S. Department of State – Bureau of Consular Affairs (Бюро Консульських Справ Державного Департаменту США): офіційний сайт. URL : <https://travel.state.gov/content/travel/en/us-visas/visa-information-resources/all-visa-categories.html>
5. Diversity-Visa: U.S. Department of State (.gov) URL : https://travel.state.gov/content/dam/visas/Diversity-Visa/DV-Instructions-Translations/DV-2024-Instructions-Translations/DV-2024%20Instructions_Ukrainian.pdf
6. Immigration Act of 1990. URL : <https://immigrationhistory.org/item/immigration-act-of-1990/>
7. Koop Avery. Ranked: The 25 Countries Receiving the Most U.S. Immigration Visas. December 13, 2022. URL: <https://www.visualcapitalist.com/countries-receiving-most-us-immigration-visas/>
8. Report of the Visa Office 2021, 2022 (tables I, III). Annual Reports. U.S. Department of State – Bureau of Consular Affairs (Бюро Консульських Справ Державного Департаменту США): офіційний сайт. URL : <https://travel.state.gov/content/travel/en/legal/visa-law0/visa-statistics/annual-reports.html>
9. Avilez J. States Continue to Lead on Inclusive Immigration Policies: A 2023 Midyear Review of State Legislative Sessions. Immigration Impact. 2023. URL : <https://immigrationimpact.com/2023/07/31/2023-review-immigration-state-legislation/>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

10. Додаткова імміграційна підтримка для осіб, постраждалих від ситуації в Україні. 2022-03-10. URL : <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/2022/02/additional-immigration-support-ukraine-eng-ua.html>

11. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020). International Migrant Stock 2020. URL : <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>

12. McAuliffe, M. and A. Triandafyllidou (eds.), 2021. *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration (IOM), Geneva. 540 p. URL : <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>

13. Immigration in Canada: Statistics & facts. Statista: global data and business intelligence platform . 2023. URL : <https://www.statista.com/topics/2917/immigration-in-canada/#topicOverview>

14. Supplementary Information for the 2023-2025 Immigration Levels Plan. The official website of the Government of Canada. 2023. URL : <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/notices/supplementary-immigration-levels-2023-2025.html>

15. How Express Entry works. The official website of the Government of Canada. 2023. URL : <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/immigrate-canada/express-entry/works.html>

16. Do you want to come to Canada as a skilled immigrant? The official website of the Government of Canada. 2023. URL : <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/come-canada-tool-immigration-express-entry.html>

17. Immigration and citizenship. The official website of the Government of Canada. 2023. URL : <https://onlineservices-servicesenligne.cic.gc.ca/c2c/eapp>

18. Canada. Worldwide immigration trends report Q1 2023. Fragomen's Knowledge Group. 52 p.

19. Ізюм А. О., Шуба М. В. Фактори імміграційної привабливості Канади. *Бізнес Інформ*. 2021. №12. С. 41–47. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-41-47>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

20. Canada's population estimates: Record-high population growth in 2022. Statistics Canada. 22.03.2023. URL : <https://www150.statcan.gc.ca/n1/daily-quotidien/230322/dq230322f-eng.htm>

21. Стаканов Р. Д. Міграційна система Канади як приклад розвитку міграційної системи, що базується на пропозиції робочої сили. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 9. С. 14-19. URL : http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/9_2017/04.pdf

22. Кулик О. М. Організаційно-правові основи міграційної політики Австралії. Diss. К: ТОВ МП ЛЕСЯ, 2014. URL : <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/10958>

23. Migration Regulations 1994. Federal Register of Legislation. Australian Government. URL : <https://www.legislation.gov.au/Details/F2017C01164>

24. Visa list. Immigration and citizenship. Department of Home Affairs. Australian Government. URL : <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/getting-a-visa/visa-listing>

25. Skilled Nominated visa. Subclass 190. Immigration and citizenship. Department of Home Affairs. Australian Government. URL : <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/getting-a-visa/visa-listing/skilled-nominated-190#Overview>

26. Calculate your Australian PR points instantly. Y-Axis. URL : <https://y-axis.com/skilledimmigrationpointscalculator/australia/>

27. Chang Charis (Presented by V.Rudnytski). П'ять можливостей отримання австралійських віз на 2023 рік. SBS Ukrainian. 3 January 2023. URL : <https://www.sbs.com.au/language/ukrainian/uk/article/five-australian-visa-opportunities-for-2023/lp1bdaxbn>

28. Singhal A. Highest paid professions in Australia under SOL-2022. April 03 2023. URL : <https://www.y-axis.com/blog/highest-paid-professions-in-australia-under-sol-2022/>

29. PALM scheme. International Labour Mobility. Department of Foreign Affairs and Trade. Australian Government. URL : <https://www.dfat.gov.au/people-to-people/international-labour-mobility>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

30. Skilled migration program. Immigration and citizenship. Department of Home Affairs. Australian Government. URL : <https://immi.homeaffairs.gov.au/what-we-do/skilled-migration-program/recent-changes>

31. Bedford Richard. New Zealand: The Politicization of Immigration. The Migration Policy Institute. 2003. URL : <https://www.migrationpolicy.org/article/new-zealand-politicization-immigration>

32. New Zealand skilled residence pathways. URL : <https://www.immigration.govt.nz/new-zealand-visas/preparing-a-visa-application/living-in-new-zealand-permanently/new-zealand-skilled-residence-pathways#summary-of-skilled-residence-pathways>

33. About New Zealand: for individuals. URL : https://www.fragomen.com/countries/new-zealand.html?audience_type=117181

34. Migration and integration. Statistisches Bundesamt (Destatis). 2023. URL : https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Migration-Integration/_node.html

35. Sharp rise in labour migration in 2022. Press release No. 165 of 27 April 2023. Statistisches Bundesamt (Destatis). 2023. URL : https://www.destatis.de/EN/Press/2023/04/PE23_165_125.html

36. Закон про перебування, працевлаштування та інтеграцію іноземців на федеральній території (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet). URL : https://www.gesetze-im-internet.de/aufenthg_2004/inhalts_bersicht.html

37. Migration Governance Indicators (MGI): GERMANY 2018. International Organization for Migration. 28 p.

38. Schengen Area - The World's Largest Visa Free Zone. URL : <https://www.schengenvisainfo.com/schengen-visa-countries-list/>

39. Germany Schengen Visa Application Requirements. URL : https://flightitineraryforvisa.com/germany-schengen-visa-application-requirements/?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAnL-sBhBnEiwAJRGigiGHZ7UoXjtqfJgl4tsWnb3y4BDUNkgIFyXQTRPjhqbzYY5cfvEfpoxoCT3kQAvD_BwE

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

40. Overview of visa requirements/exemptions for entry into the Federal Republic of Germany. Auswärtiges Amt (Federal Foreign Office). URL : <https://www.auswaertiges-amt.de/en/visa-service/-/231148>

41. Visa for Germany. Auswärtiges Amt (Federal Foreign Office). URL : <https://www.auswaertiges-amt.de/en/visa-service/buergerservice/faq/-/606848?openAccordionId=item-606718-2-panel>

42. Робота в Німеччині: як отримати дозвіл на роботу та візу. Visit World Today. 2023. URL : <https://visitworld.today/uk/blog/1544/work-in-germany-how-to-get-work-permit-and-visa>

43. Міграція до Німеччини. Інформація про право на перебування в Німеччині. URL : <https://handbookgermany.de/uk/immigration>

44. EU Blue Card. Working in Germany: the official website for qualified professionals. URL : <https://www.make-it-in-germany.com/en/visa-residence/types/eu-blue-card>

45. Giehle S. The key to a job in Germany. 26.09.2022. URL : <https://www.deutschland.de/en/topic/business/recognition-of-foreign-professional-qualifications-in-germany>

46. Що таке визнання професійної кваліфікації? Anerkennung in Deutschland: Інформаційний портал Федерального уряду Німеччини з визнання іноземної професійної кваліфікації <https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/uk/shcho-take-vyznannia.php>

47. Germany: Immigration Reform for Skilled Labour. November 2, 2023. URL : <https://www.fragomen.com/insights/germany-immigration-reform-for-skilled-labor.html>

48. Anzahl der Asylanträge (insgesamt) in Deutschland von 1995 bis 2023 (Кількість заяв про надання притулку (всього) в Німеччині з 1995 по 2023 рік). Statista 2023. URL : <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/76095/umfrage/asylantraege-insgesamt-in-deutschland-seit-1995/>

49. Кінкарц С. Наплив мігрантів і дилема Німеччини. Deutsche Welle. 19.09.2023. URL : <https://www.dw.com/uk/napliv-migrantiv-i-dilema-nimeccini/a-66848042>

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

50. У Німеччині погодили нові правила контролю за міграцією. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3783970-u-nimeccini-pogodili-novi-pravila-kontroly-za-migracieu.html>

51. Total population of France from 1982 to 2023. Statista Research Department, Jan 25, 2023. URL : <https://www.statista.com/statistics/459939/population-france/>

52. L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers (Найважливіше про... іммігрантів та іноземців). L'Institut national de la statistique et des études économiques (Національний інститут статистики та економічних досліджень). URL : https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212#graphique-Tableau1_radio1

53. Picart Claude. The distribution of immigrants and their descendants by occupation: the level of qualifications does not explain everything. (INSEE). 18/07/2023. URL : <https://www.insee.fr/en/statistiques/7648948?sommaire=7650865>

54. Допуск до перебування за мотивами. Цифри за 2022 рік. (щорічна публікація опублікована 22 червня 2023 року) (L_admission-au-sejour-par-motifs_vf. Les chiffres 2022 (publication annuelle parue le 22 juin 2023). Ministère de l'intérieur. <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Chiffres-cles-sejour-visas-eloignements-asile-acces-a-la-nationalite/Les-chiffres-2022-publication-annuelle-parue-le-22-juin-2023>

55. Labour market information: France. National Level. 26/09/2023. https://eures.europa.eu/living-and-working/labour-market-information/labour-market-information-france_en

56. Accepted asylum applicants in France 2014-2023. Statista Research Department. 2023. URL : <https://www.statista.com/statistics/459838/accepted-asylum-applicants-france/>

57. Les visas. Direction générale des étrangers en France. (Візи. Головне управління у справах іноземців у Франції). Офіційний сайт. URL : <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Immigration/Les-visas>

58. Les étrangers en France. Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer (Іноземці у Франції. Міністерство внутрішніх справ та у справах заморських

Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України

територій Франції). Офіційний сайт. URL : <https://www.interieur.gouv.fr/ministere/etrangers-en-france>

59. Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (Кодекс, що регулює в'їзд і перебування іноземних громадян та право на притулок). URL :

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070158/LEGISCTA000042770770/#LEGISCTA000042777603

60. About France: For Individuals. URL : https://www.fragomen.com/countries/france.html?audience_type=117181

61. Annual Report 2022 on Migration and Asylum Policies in France. *European Migration Network*. 73 p. URL : https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-publications/emn-annual-reports_en

62. Макрон став на захист імміграційної реформи, назвавши її «поразкою» ультраправих. Європейська правда. 20 грудня 2023. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/12/20/7175966/>

63. Сааков В. Парламент Франції посилив міграційне законодавство. 20.12.2023. URL : <https://www.dw.com/uk/parlament-francii-posiliv-migracijne-zakonodavstvo/a-67773955>

Аналітичне видання

Калініна Світлана Петрівна
Ланська Світлана Петрівна
Подунай Валерія Валеріївна

Проект «Візія – 2033:
«Збереження і розвиток трудових ресурсів України в найближче
десятиліття»

АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ: ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Маріупольський державний університет
Міжнародний фонд «Відродження»
Всеукраїнська асоціація компаній з міжнародного
працевлаштування

157 стор.
2024 рік, м. Київ